

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukio

Rakennushistoriaselvityksen täydennys

Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy | 2025

Kohde: Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukio, rakennushistoriaselvityksen täydennys
2025 - Oulu

Tilaaaja Oulun Tilapalvelut -liikelaitos/ Noora Jukkola

Tutkija Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy / Kerttu Loukusa

Julkaisupaikka ja vuosi Oulu 2025

työryhmä Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy:

Kerttu Loukusa, arkkitehti & Arto Mattila, arkkitehti SAFA

piirustuskaaviot: Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy: Kerttu Loukusa

taitto: Kerttu Loukusa

valokuvat ja piirustukset: © Kansallisarkisto, Oulun kaupunginarkisto, Oulun Tilapalveluiden arkisto, Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion arkisto, Pohjoispohjanmaan museon arkisto ja Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy.

Ellei toisin ole mainittu, valokuvat on ottanut Kerttu Loukusa 24.10.2024 tai 23.12.2024 Arkkitehtitoimisto Arto Mattilasta.

1.painos

etukannen kuva: Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun juuri valmistunut koulurakennus. Ajoitus n.1908-1920. Pohjois-Pohjanmaan museo.

takakannen kuva: Kerttu Loukusa, Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 2024.

Ote Oulun keskustan alueen opaskartasta. Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukio on merkitty sinisellä ympyrällä. Oulun kaupunki, 2024.

Sisältö

1. Johdanto	4
1.1 Selvityksen kuvaus ja sisältö	4
1.2 Kohteen perustiedot ja suojelutilanne	6
2. Rakennushistoria	10
Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun oma koulutalo rakennetaan	10
2.1 Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun perustaminen 1902	11
Oppikoulurakentamisesta 1900-luvun alussa	13
2.2 Uudenaikaisen koulutalon rakentaminen	21
Suunnittelija: Arkkitehti Victor J. Sucksdorff (1866-1952)	24
2.3 Pyramidikoulun alkuperäinen arkkitehtuuri	27
2.4 Rakennuksen muutosvaiheet	46
2.5 Säilyneisyys	65
3. Nykytilanneinventointi	78
3.1 Rakennuksen lähiympäristö ja piha-alue	79
3.2 Koulurakennuksen nykytilanne	83
Yhteenveto ja arvottaminen	117
Lähteet	120
Liite 1	122
Vuoden 1907 piirustukset	122

1. Johdanto

1.1 Selvityksen kuvaus ja sisältö

Tämä rakennushistoriaselvityksen täydennys kohdistuu Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion (OSYK) koulurakennukseen ja kertoo sen rakentamisesta ja rakennushistorian vaiheista sekä käy läpi rakennuksen ulko- ja sisäpuolen arkkitehtuurin tärkeimpiä piirteitä. Selvitys on laadittu lokakuun 2024 ja tammikuun 2025 välisenä aikana Oulun tilapalvelut -liikelaitoksen toimeksiantona. Selvityksen tarkoitus on toimia lähtötietoaineistona esimerkiksi tulevia korjaustoimenpiteitä varten.

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukiosta on laadittu 2005 Arkkitehtitoimisto Kimmo Kuismasella suppea rakennushistoriaselvitys vuonna 2006 valmistuneen peruskorjauksen

yhteydessä. Tämä selvitys on laadittu täydentämään ja jäsentämään tuota selvitystä. Tämän selvityksen pääpaino on ollut rakennuksen alkuperäisen arkkitehtuurin ja sen arvojen määrittelyssä sekä nykytilaneteen inventoinnissa merkittävimpien tilojen osalta. Edellisessä selvityksessä oli hyvin niukasti kuvamateriaalia, eikä siinä ollut varsinaista inventointiosuutta kuvituksineen. Nyt tehty selvitys on oma raporttinsa, eikä siinä ole lainattu osioita suoraan edellisestä selvityksestä.

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion alkuperäinen koulurakennus on rakennettu 1907–1908 ja se otettiin käyttöön 1908. Tuota

ennen 1902 toimintansa aloittanut¹ yksityinen Oulun Suomalainen Yhteiskoulu toimi vuokratiloissa Oulun keskustan alueella. Rakennuksen suunnitteli tuolloin Oulun lääninarkkitehti toiminut Victor Sucksdorff yksityisenä tilaustyönä. Rakennukseen tehtiin tilanpuutteen takia 1955 laajennus ja peruskorjaus sekä sen jatkoksi vuonna 1960 valmistunut lisärakennus.

Kuva yllä: Koulurakennus sisäpihan puolelta, 24.10.2024.

¹ Mäkelä & al. 2002, 12.

Vuoden 2006 laajassa peruskorjauksessa rakennukseen sijoitettiin koneellinen ilmanvaihto ja sen myötä rakennuksen laajennusosien nivelesaan katolle ilmanvaihtokonehuone. Rakennuksen ulkoasua ja sisätiloja on muutettu kuluneen reilun sadan vuoden aikana, mutta myös alkuperäisiä rakennusosia on jäljellä. Näistä merkittävimmät muutokset ovat olleet edellä mainitut laajennukset ja peruskorjaukset.

Tämän rakennushistoriaselvityksen on laatinut arkkitehti Kerttu Loukusa Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy:ssä. Työhön on lisäksi osallistunut arkkitehti SAFA Arto Mattila. Tilaajan yhteyshenkilöinä on toiminut Oulun Tilapalveluiden hankearkkitehti Noora Jukkola. Työn ohjausryhmään on kuulunut lisäksi Oulun Tilapalveluiden kiinteistömanageri Riikka Vesteri, Oulun kaupungin kaavoitusarkkitehti Pia Krogius, Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion rehtori Riitta-Mari Punkki-Heikkinen sekä Pohjois-Pohjamaan maakuntamuseon rakennustutkija Karoliina Kikuchi. Apulaisrehtori Timo Koivunen otti koulusta drone-ilmakuvia inventointityön yhteydessä. Koulun filosofian ja elämäntutkimustiedon lehtori FT Jukka Keski-Filppula on antanut selvitykseen syventävän näkökulman tutkimusartikkeliinsa liittyen koulun alkuperäisen arkkitehtuurin ja koristeaiheiden symbolistisista merkityksistä tapaamisessa 23.12.2024.

Selvitys jakautuu kolmeen lukuun. Ensimmäisessä johdanto-osassa esitellään kohteen perustiedot, toisessa osassa käydään läpi rakennusten rakentamisen taustaa, varsinainen rakennusaika, alkuperäisen arkkitehtuurin kuvaus ja myöhemmät muutosvaiheet. Tämän jälkeen käydään läpi rakennuksen säilyneisyyttä. Kolmas luku koostuu rakennusten ulko- ja sisätilojen nykytilanneinventoinnista. Työn lopuksi on yhteenveto ja analyysi sekä käytetyt lähteet.

Lähdeaineisto ja menetelmät

Työ käynnistyi lokakuun lopulla 2024 kohdekäynnillä sekä arkisto- ja kirjallisuustutkimuksella. Kohdekäynnillä 24.10.2024 tehtiin rakennusten ulko- ja sisätilojen inventointi valokuvaamalla sekä tekemällä havaintoja paikan päällä. Selvityksen tärkeimpinä arkistolähteinä on ollut Kansallisarkiston Oulun toimipisteen Oulun yhteislyseon arkisto, Oulun Tilapalveluiden arkisto sekä Oulun kaupunginarkisto. Arkistoista löytyi vanhoja piirustuksia, asiakirjoja ja valokuvia. Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion arkistosta löytyi koulun vuosikertomuksia ja valokuvia. Valokuvia on löytynyt lisäksi Pohjois-Pohjanmaan museon valokuvakokoelmista ja Finna-palvelun kautta esimerkiksi Museoviraston arkistosta. Joitain valokuvia on lisäksi löytynyt kirjallisista lähteistä.

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun historiasta on kirjoitettu useassa kirjallisessa teoksessa, joiden taustalla ja julkaisijana on ollut Oulun yhteislyseon Seniorit ry. Heidän tärkeimpiä julkaisujaan tähän selvitykseen ovat olleet *Oulun Yhteislyseo 1902 -1977, historiaa ja muistelmia yhteislyseon ajoilta* (1977), *Pyramidikoulun vaihteita 90 vuoden ajalta* (1992), *Ruusuiikkunan takaa* (2002) ja erityisesti *Kuusiluodon koulutalon sata vuotta* (2008). Teoksissa on useita eri kirjoittajia ja lähdeviitteissä on viitattu aina kulloisenkin artikkelin kirjoittajaan.

Käytetyistä termeistä

Jugend 1800-1900-lukujen vaihteen ja 1900-luvun alun arkkitehtuurisuuntauksesta käytetään nykyisin Suomessa melko yleisesti termiä Jugend ja Jugend-tyyli. Nimi viittaa alun perin saksalaiseen *Jugend-* lehteen.² Tästäkin selvityksessä termiä on käytetty ylesterminä kuvaamaan aikakauden arkkitehtuurisuuntausta. Itse aikakaudella termiä ei liene yleisesti käytetty, ja sen sisällä on Suomessakin vaihtelua. Muita tuon aikakauden tyyllisuunnista käytettyjä termejä ovat esimerkiksi kansallisromantiikka ja karelianismi, art nouveau (=uusi tyyli) (Belgia), Wiener secession eli sesessionismi (Itävalta), Arts and Crafts- liike (Englanti), joissa kaikissa on omat vivahteensa ja painotuksensa.

2 Hämäläinen 2010, 31.

1.2 Kohteen perustiedot ja suojelutilanne

Nimi Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukio OSYK (2006 lähtien)

Aikaisemmat nimet

Oulun Suomalainen Yhteiskoulu³ (1908–1920), yksityinen oppikoulu
Oulun yhteislyseo (1920–1974), valtion oppikoulu
Kuusiluodon yläaste ja Kuusiluodon lukio (1974–2004),
kunnallinen peruskoulu ja lukio
Kuusiluodon lukio (2004–2006), kunnallinen lukio

Suunnittelija arkkitehti Victor J. Sucksdorff

Valmistumisvuosi 1908

Tärkeimmät muutosvaiheet

1920-l	vesijohdon yhdistäminen kunnalliseen verkkoon, sisutus- ja kaluste uudistuksia	
1955	1. laajennus	Rakennushallitus
1960	2. laajennus. lisärakennus	Rakennushallitus
1982	sisätilojen entisöivä korjaus	Oulun kaupunki
2006	laaja peruskorjaus	Arkkitehtitoimisto Kimmo Kuismanen

Sijainti ja kiinteistö

Kiinteistön omistaja	Oulun kaupunki
Osoite	Maunonkatu 1, 90100 Oulu
Kiinteistötunnus	564-3-3-1
Kaupunginosa	III Vanhatulli
Kortteli	3
Tontti	18
Käyttö	opetus, koulurakennus, lukio

Laajuustiedot

Kerrosala	5110 k-m ²
Tilavuus	211750 m ³
Tontin koko	3279 m ²
Kerroksia	3 + ullakko+ kellari

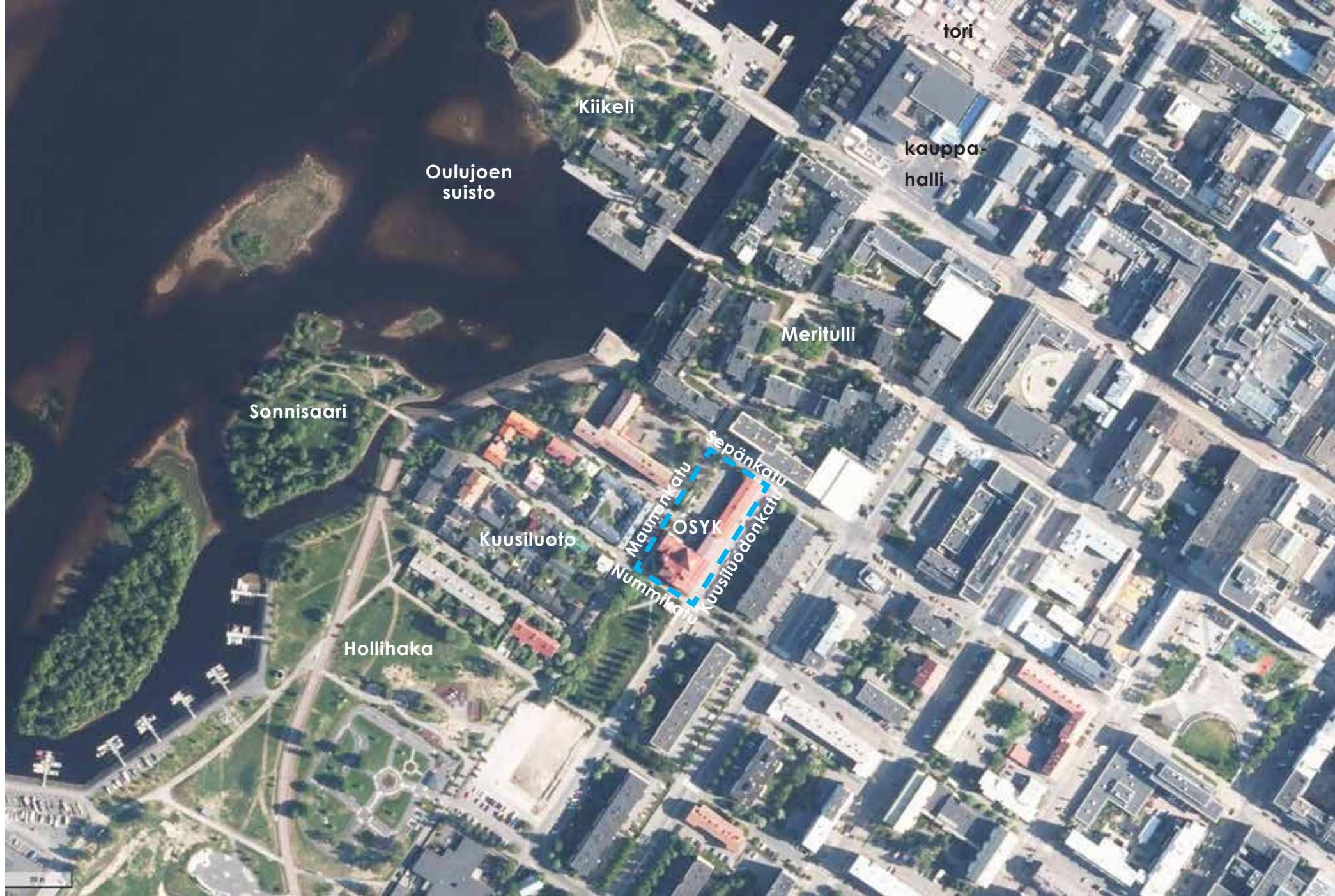
Viistoilmakuva Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion rakennuksesta. Maunonkadun puoleinen julkisivu luoteesta katsottuna. Kuva: Timo Koivunen, 24.10.2024.

Koulun lähimiljö

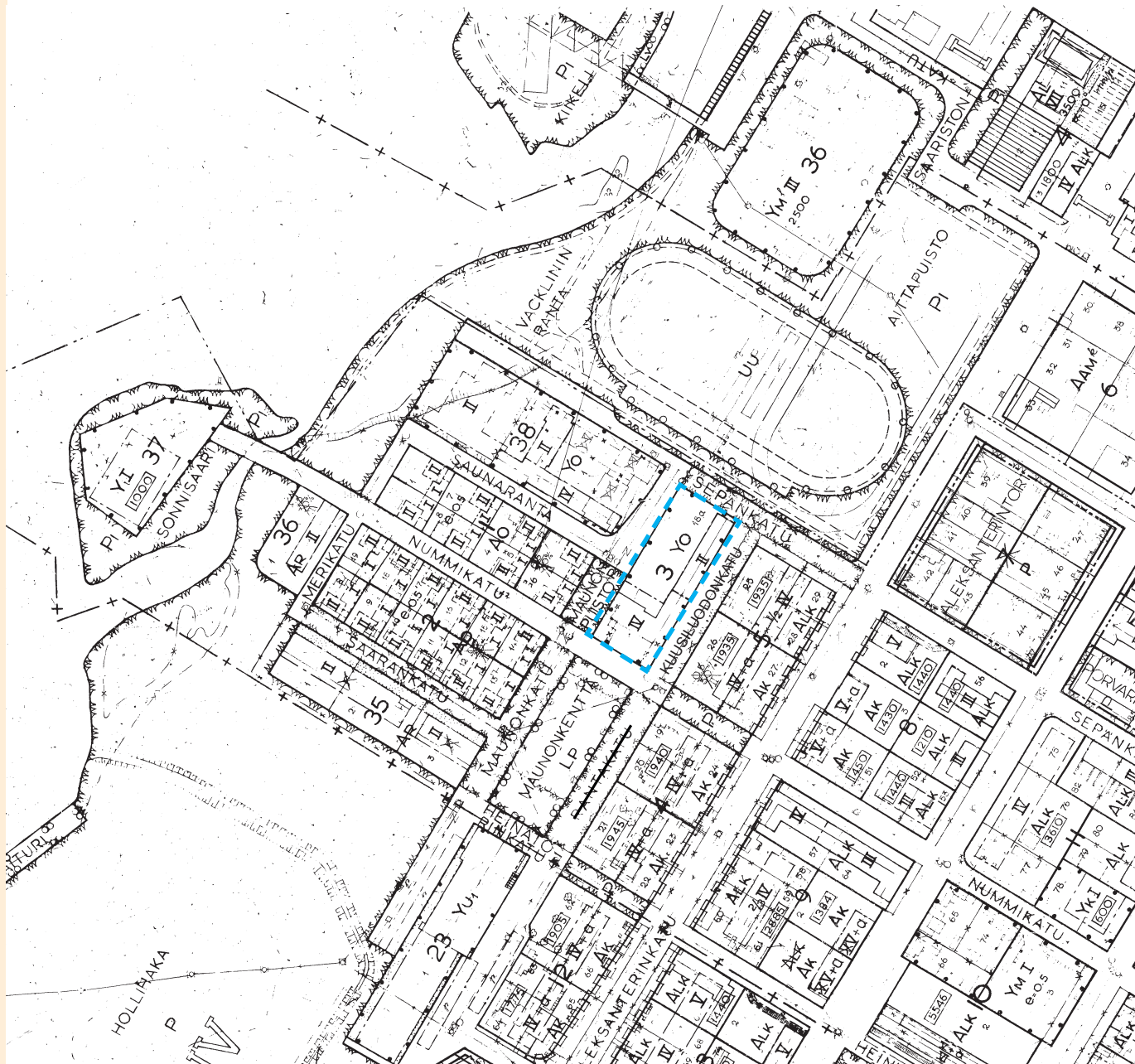
Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun rakennus sijaitsee Kuusiluodon alueella Oulun keskustassa. Sen koillispuolella on Meritullin 2000-luvun kerrostalokorttelialue, kaakkoispuolella Kuusiluodonkadun puolella 1970-luvun lamellikerrostalokorttelit, lounais- ja eteläpuolella Hollihaan puistoalue ja Maunonkadun luoteispuolella historiallinen matalasti rakennettu Kuusiluodon puutaloasuinalue sekä 1950-luvun rapattu kookas maakunnallisesti arvokas entisen kauppaoppilaitoksen rakennus (kaupunginarkkitehti Matti Heikura 1956).⁴ Kuusiluodon alueen takaa siintää Oulujoen suistoalueen ranta. Heikuran suunnittelema koulu on tyhjillään ja tontille on vahvistettu asemakaavan muutos 2024, joka mahdollistaa asuinkerrostalon rakentamisen sen tilalle.

³ Oppikoulu perustettiin alun perin 1902 vuokratiloihin.

⁴ Arvokkaita alueita Oulussa 2015, 31-34; Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015, 101-104.

Ortoilmakuva Oulun keskustasta Kuusiluodon kohdalta. Koulun tontti on rajattu sinisellä. Maanmittauslaitos, 2023.

Asemakaavatiedot

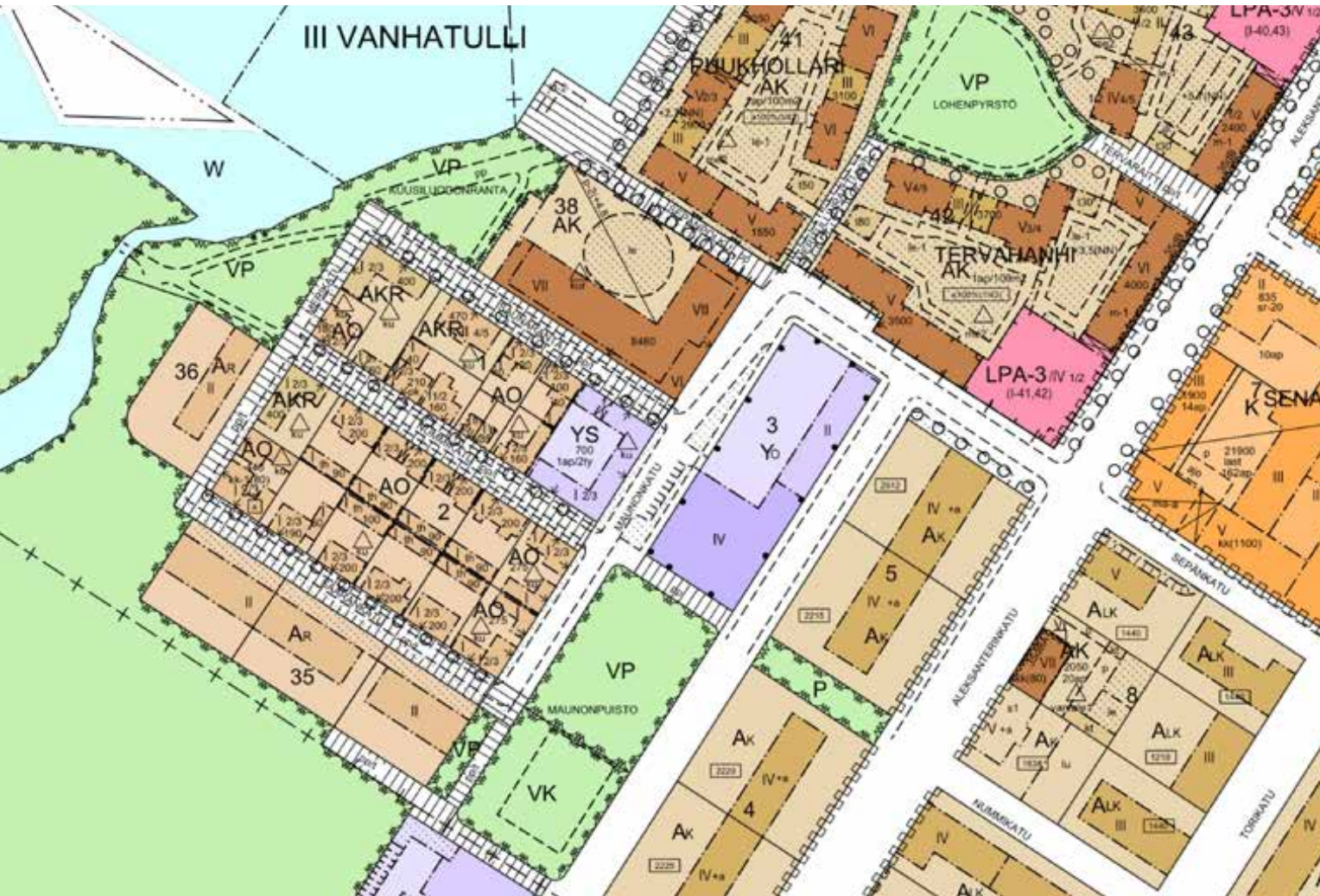
Kaavatunnus 564-491. Hyväksytty/ vahvistettu 6.3.1969.

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun tontti on merkitty asemakaavassa merkinnällä **YO**, Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue. ”YO-korttelialueella on varattava 1 autopaikka kymmentä yli 18 vuotiaista oppilasta kohti ja lisäksi 1 autopaikka viittä toimihenkilöä kohti.”

Kyseistä vuoden 1969 asemaakaavaa kutsutaan **Heinäpään saneerauskaavaksi** ja sen myötä Oulun Suomalaisen Yhteiskoulua eteläpuolelta rajannut matala laaja puutalovaltainen Heinäpää muuttui vuosien saatossa pääosin 3-5-kerroksisista kerrostaloista rakentuneeksi alueeksi. Vanhaan ruutukaavajakoon sovellettiin aikakauden ihanteiden mukaista puoliavointa, väljyyttä ja valoa antavaa korttelirakennetta.⁵

⁵ Tolonen & al. 2016, 29; Asemakaava 564-491, 6.3.1969, Oulun kaupungin kaavoitus

Vasemmalla: Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion asemakaava on vahvistettu 3.6.1969. Koulun tontti on rajattu sinisellä. Oulun kaupunki.

Ajantasa-asemakaavaote, Asemakaavayhdistelmä 2025, Oulun kaupunki.

Suojelutilanne ja koulurakennus tehdyissä inventoinneissa

Asemakaava

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun rakennusta ei ole suojeltu asemakaavassa. (hyväksytty 6.3.1969)

Oulun arvokkaat alueet inventointi (2015)

Rakennus kuuluu Oulun keskustaajaman arvokkaaksi luokiteltuun Kuusiluodon alueeseen. ”...Alueen arvot...Koulun vanha osa on edustava esimerkki Suomen kansallisromanttisista rakennuksista ja merkittävä osa oululaista kouluhistoriaa ja siten tärkeä myös identiteettiarvoltaan. Pyramidikattoinen rakennus toimii niin ikään maamerkinä...”⁶

Yleiskaava

Kulttuuriympäristön teemayleiskaavan ehdotus 2024

Teemayleiskaavassa OSYK on osoitettu maakunnallisesti arvokkaana kohteena ja on osa maakunnallisesti arvokasta Kuusiluodon aluetta.⁷

Maakuntakaava

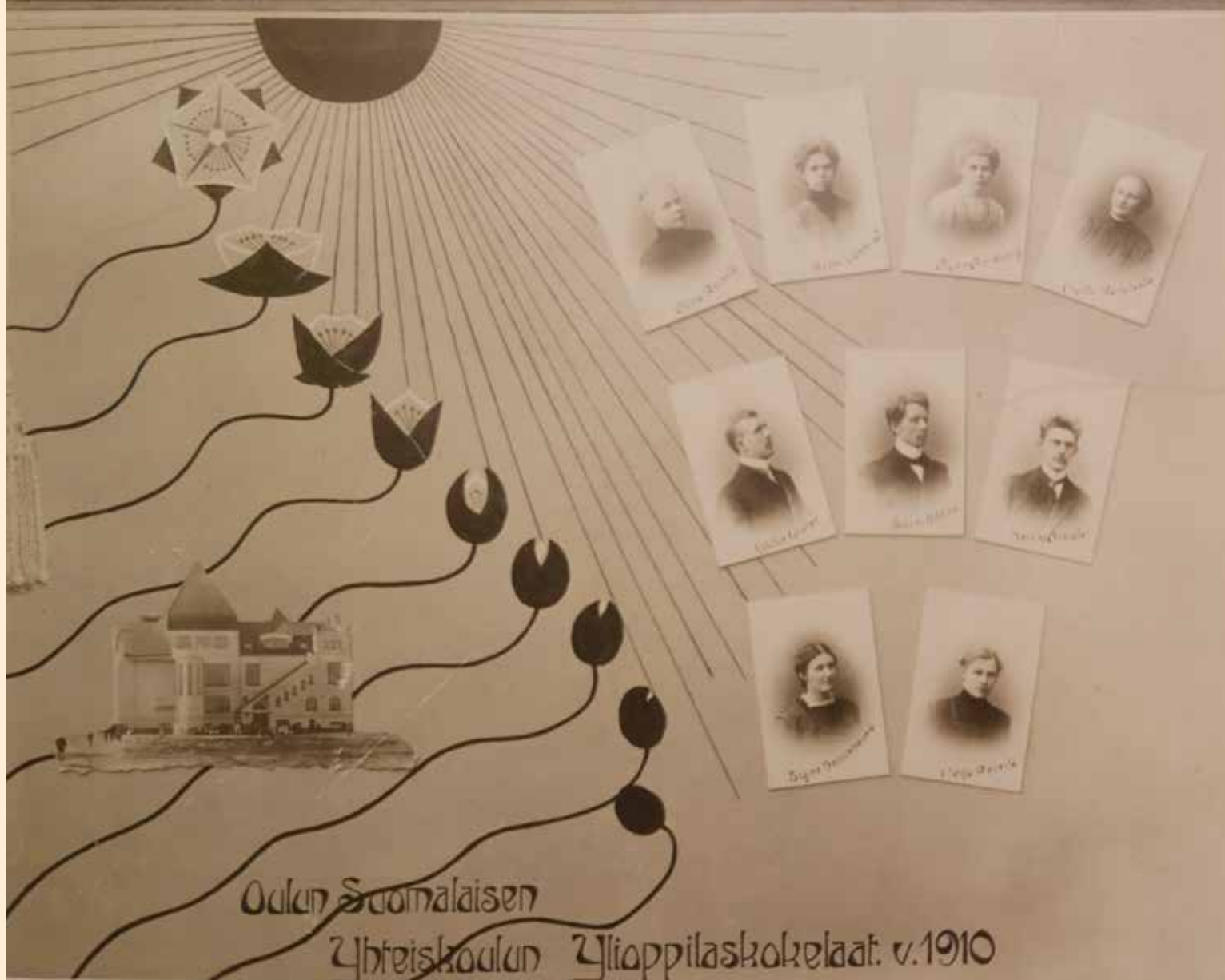
Maakunnallisesti arvokas kohde

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun rakennus on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi ja sen lisäksi se kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen alueeseen Kuusiluoto. (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2015)⁸

6 Arvokkaita alueita Oulussa 2015, 31-34

7 <https://storymaps.arcgis.com/stories/f571ae1e02c-047f68a74eda4a47cfe13>

8 Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015, 101, 104.

2. Rakennushistoria

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun oma koulutalo rakennetaan

2.1 Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun perustaminen 1902

Aleksanterintorin koulurakennus, jossa Oulun Suomalainen Yhteiskoulu toimi vuosina 1906-1908. Kuva: 1937, JOKAKAL3B:3927, Kalevan arkisto, Museovirasto.

Edellinen sivu: Valokuvakollaasi Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun ensimmäisistä ylioppilaskokelaista 1910, OSYK.

Oulun Suomalainen Yhteiskoulu perustettiin 1902, aikana, jolloin autonomian ajan Suomessa venäläistämistoimet olivat voimakkaasti meneillään vaikeuttaen yhteiskunnallista toimintaa. Tämä aiheutti vastarintaa myös oululaisten keskuudessa. Koulun perustamisen taustalla oli vahvasti sen ensimmäinen rehtori Mauno Rosendal, joka toimi tuolloin myös Oulun suomalaisen klassisen lyseon rehtorina ja opettajana.⁹ Yhteiskouluuute oli saanut aika-kaudella kannatusta ja suomen kielen asemaa ja suomalaisuutta haluttiin vahvistaa. Oulussa ei tuona aikana ollut vielä sekä pojille että tytöille tarkoitettua suomenkielistä yhteiskoulua, joka tähtäsi ylioppilastutkintoon. Oulussa oli pojille suunnattu suomenkielinen Oulun klassinen lyseo ja tytöille suomenkielinen tyttökoulu Myllytullissa. Lisäksi oli ruotsinkielisiä oppikouluja pojille ja tytöille.¹⁰

Rosendal kutsui uutta yksityistä koulua perustamaan muutamia tuntemiaan oululaisia nais- ja miesopettajia. Mukana olivat lopulta

⁹ <https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/911378.aspx>; <https://www.ouka.fi/oulu-lyseo/historia?accordion=accordion-14331>

¹⁰ Rosendal 1910, 3-5; Oulun kulttuuriympäristö ohjelma 2013, 134.

opettajatar Nanny Lilius koulun johtajattarena sekä kapteeni J. Kock rahastonhoitajana. Yksityiskoulun perustamisen taustalla oli myös se, että valtion kouluja valvottiin tarkemmin, kun taas yksityiskoulun ajateltiin voivan toteuttaa vapaampaa opetussuunnitelmaa.¹¹

Oulun Suomalainen Yhteiskoulu aloitti toimintansa yksiluokkaisena 1.9.1902 vuokrahuoneistossa kauppias L. Fabritiuksen talossa Kirkkokadun ja Kajaaninkadun kulmauksessa. Yksityiskoulu sai jonkin verran varoja oppilasmaksuista, minkä lisäksi koulun toimintaa, kuten opetusvälineiden hankintaa ja opettajien palkkausta rahoittivat useat oululaiset yksityishenkilöt.

Alkutaival oli haasteita ja rahoitushuolia täynnä. Näistä ei liene vähäisin rehtori Rosendalin parin vuoden maasta karkotus Ruotsiin heti toisena opintovuonna. Koulu kuitenkin jatkoi sinnikkäästi toimintaansa ja perusti kannatusyhdistyksen 1904. Tavoitteena oli päästä valtionavun piiriin, mikä toteutuikin samana vuonna. Oppilasmäärän kasvaessa alettiin hiljalleen suunnitella omaa koulurakennusta. Vielä tätä ennen muutettiin suurempiin vuokratiloihin 1906-1908 kaupungin omistamaan entiseen Oulun Yksityisen Suomalaisen Tyttökoulun taloon Aleksanterinkadulla. Ensimmäisenä lukuvuonna 1902 oppilaita oli ollut 24, kun 1906 oppilaita oli jo 205.¹²

11 Rosendal 1910, 3-5.

12 Rosendal 1910, 3-7.

Kuvassa vasemmalla Oulun Myllytullin suomalainen tyttökoulu, joka on valmistunut 1901. Kuvan ajoitus: 1907. Historian kuvakokoelma, M. L. Carstensin kokoelma, HK19900208:271, Museovirasto.

Oman koulurakennuksen suunnittelu alkaa

Oman koulurakennuksen hankkimista varten perustettiin 15.000 mk pääomalla maaliskuussa 1906 Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun Kiinteistö-Osakeyhtiö. Se ryhtyi heti toimeen uudisrakennuksen rakentamista varten. Osakeyhtiön johtokunnan toimitusjohtajaksi valittiin varatuomari Iivari Tervonen. Sen jäseninä olivat lisäksi rehtori Rosendal, johtajatar Lilius sekä oululaiset kauppiat F. Riecki, J. Illikainen ja B. Bergdahl. Myöhemmin yhtiöön otettiin mukaan lisää osakkaita.

Yhtiön sääntöjen mukaan sen tarkoitus oli ”rakentaa ja pitää yhteiskoulua varten taloa Oulun kaupungissa.” Jo tässä vaiheessa oli tilattu lääninarkkitehti Victor Sucksdorffilta piirustusluonnokset ja kustannusarvio uudesta rakennuksesta. Ne esiteltiin yhtiön perustamiskokouksessa. Hanke eteni vauhdilla, ja saman vuoden 1906 kesänä saatiin Senaatilta myönteinen päätös 265,000 mk suuruisesta edullisesta valtionlainasta ja varsinaiseen rakentamishankkeeseen voitiin ryhtyä. Oulun kaupunki lahjoitti uudelle koulutalolle tontin Kuusiluodosta, silloisen ydinkeskustan laitamilta.¹⁶

16 Rosendal 1910, 9; Lohi 2008, 14.

Kotkan suomalainen yhteiskoulu, rakennettu 1905.
YLEV52084:1, Kymenlaakson museo.

Oppikoulurakentamisesta 1900-luvun alussa

Koulurakentamista ohjasi 1900-luvun alkupuolella Koulutoimen ylihallituksen ja Yleisten rakennusten ylihallituksen¹³ laatimat ohjeistukset. Oppikouluja varten oli laadittu ensimmäinen huoneohjelma 1885 ja sitä uudistettiin vuoden 1900 tienoilla. Ohjeessa kiinnitettiin erityistä huomioita luokkahuoneiden pinta-alaan, valaistukseen ja korkeuteen. Kouluissa tuli olla voimistelu- ja juhlasalit sekä vahtimestarin asunto. Vahtimestari huoleh-

ti esimerkiksi rakennuksen lämmityksestä. Koulujen lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmiä kehitettiin varsin ennakkoluulottomasti ja mallia haettiin muun muassa Saksasta ja Ruotsista. Koulujen käytäväjärjestelyiden toteutuksesta oli vallalla kaksi mallia: kulkukäytävä- ja hallikoulu, joista Yleisten rakennusten ylihallitus piti kulkukäytävävaihtoehtoa parempana. Siinä kulku luokkiin oli joko ikkunaseinäisen sivu- tai keskikäytävän kautta, jossa oli käytä-

vän päissä ikkunat. Hallikoulussa luokkahuoneet ryhmiteltiin keskushallin ympärille. Tätä ratkaisua Yleisten rakennusten ylihallitus piti pölyisänä, valottomana ja vaikeasti tuuletettavana. Hiljalleen kuitenkin asenteet alkoivat muuttua ja hallikoulua alettiin pitää vapaana ja modernina ratkaisuna.¹⁴

1890-luvuilla oppikoulujen rakennustyylinä käytettiin pääosin uusrenessanssia ja vuosisadan vaihteessa uusgotiikkaa. Tästä esimerkkinä Oulun Myllytullin suomalaisen tyttökoulun rakennus (1901), jonka suunnitteli arkkitehti Jac. Ahrenberg Yleisten rakennusten ylihallituksesta. Arkkitehti Wiwi Lönnin Tampereelle suunnittelemassa Tampereen yksityisen tyttökoulun rakennuksessa (1902) liitettiin uusgotiikkaan jo hieman jugendin tyylipiirteitä. Varhaisia uuden modernin jugend-arkkitehtuurin koulurakennuksia ovat arkkitehti Bertel Jungin Pietarsaaren reaalikoulun talo (1902) ja Vilho Penttilän ja Usko Nyströmin suunnittelema Kotkan suomalaisen yhteiskoulun rakennus (1905), joka perustui keskushallijärjestelmään.¹⁵

¹³ kouluhallituksen ja rakennushallituksen edeltäjät, <https://portti.kansallisarkisto.fi/fi/aineisto-oppaat/kouluhallitus>

¹⁴ Lohi 2008, 12-13.

¹⁵ Wäre 1989, 139.

Oulun kaupunki ja Kuusiluoto 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa

Vuonna 1605 perustettu Oulu oli 1900-luvun alussa 300-vuotias kaupunki, jolla oli pitkä historia takanaan Pohjois- Suomen tärkeimpänä kauppapaikkana ja merenrantasatamana Oulujoen suistossa. Kaupunkikuvaa oli tuohon mennessä muokannut lukuisat kaupunkipaikat ja eri aikakausien kaavoituksen ihanteet ja palontorjunnan tavoitteet sekä rantaviivaa suistoalueen maankohoaminen.¹⁷

Vuoden 1822 suuren kaupunkipalon jälkeen Ouluun oli laadittu Engelin ja Ehrenströmin empire ruutukaava 1825 ja tonttihinnoittelun myötä kaupunginosat eriytyivät eri yhteiskuntaluokkien alueiksi. Kuusiluodon aluetta ja sen edustan Sonnisaarta kutsuttiin merimiesten ja käsityöläisten alueeksi. Oulun kaupunki koostui 1900-luvun alussa pääosin matalista ruutukaavakortteleihin sijoitetuista puutaloista.¹⁸

Oulun asemakaavan muutoksia aikavälillä 1825-1907 - koulu näkymän päätteeksi ja maamerkiksi

1825 asemakaavakartassa koulun tontti sijaitsee Kuusiluodon saaren ja Oulun kaupungin mantereen välisen vesiuoman kohdalla. Kuusiluotoon johtaa silta.

Oulun kaupungin asemakaavakarttojen rinnastukset 1825, 1876, 1888, 1902 ja 1907. (jatkuu seuraavilla sivuilla)
Yllä ote J.A. Ehrenströmin ja C.L. Engelin asemakaavakartasta vuodelta **1825**. Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion nykyinen tontti on esitetty kuvassa mustalla rajauksella. Oulun kaupunki, historialliset kartat.

¹⁷ Vesipeilin vuosisadat 2021, 68.

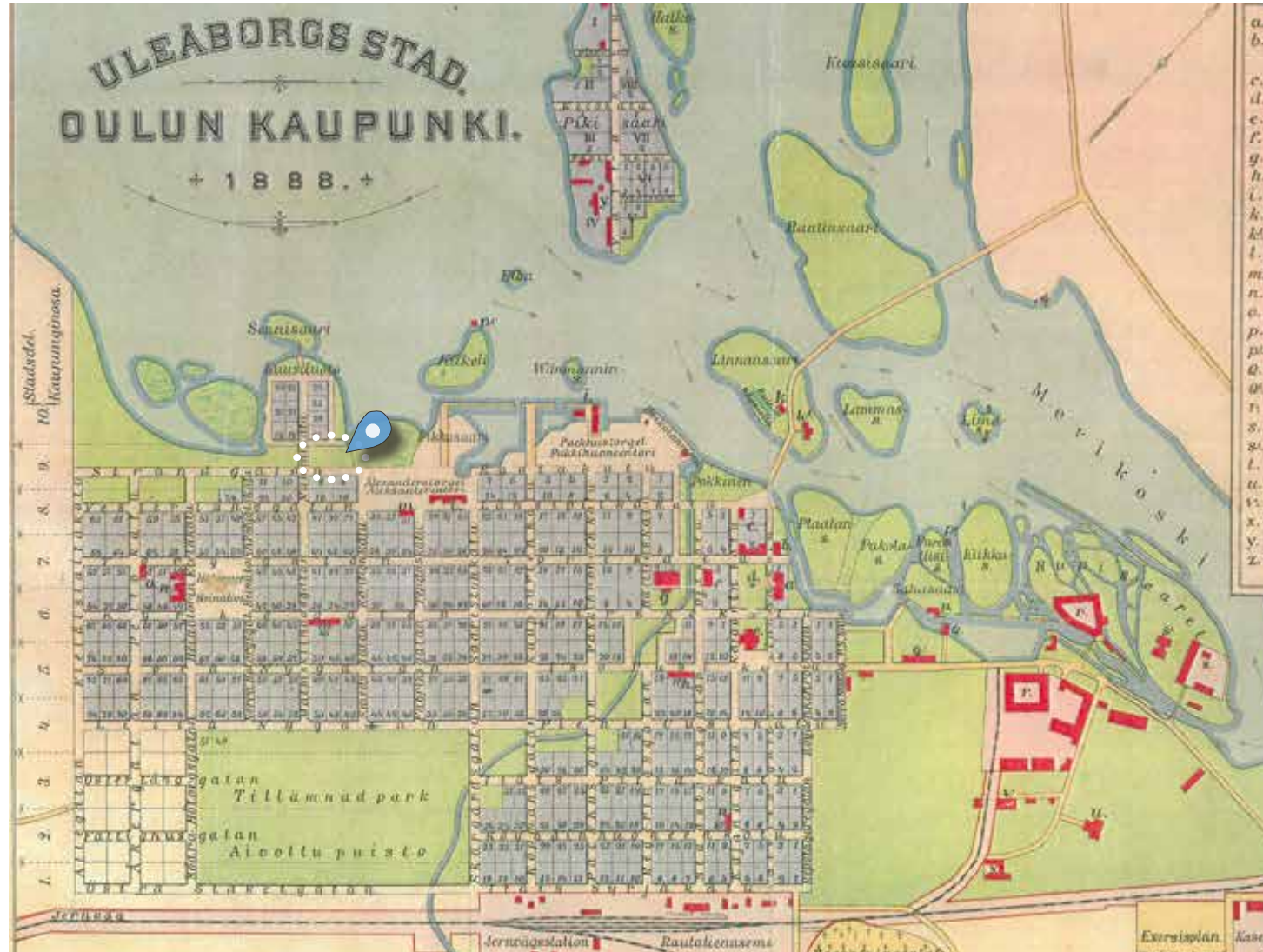
¹⁸ Kuismanen 2005, 8-9; <https://www.ouka.fi/kartat/historialliset-kartat>

1879 asemakaavakartassa koulun tontti sijaitsee Kuusiluodon saaren ja Oulun kaupungin mantereeseen välisen hiljalleen umpeutuvan kosteikon kohdalla. Kuusiluotoon johtaa edelleen silta.

Oulun kaupungin asemakaavakarttojen rinnastukset 1825, 1876, 1888, 1902 ja 1907. (jatkuu seuraavilla sivuilla)
 Yllä ote asemakaavakartasta vuodelta **1879**, laatinut Claes Kjerrström. Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion nykyinen tontti on esitetty kuvassa valkoisella rajauksella. (Huomaa, kartan ilmansuunta ei ole karttaphjoiseen.) Oulun kaupunki, historialliset kartat.

1888 asemakaavakartassa koulun tontin edustalla sen itäpuolella oli Aleksanterintorin aukio ja itse tontti sijaitsee Oulujoesta suistosta kohonneella rakentamattomalla ranta-vyöhykkeellä. Kuusiluotoon johtaa keskeisesti Nummikatu.

Oulun kaupungin asemakaavakarttojen rinnastukset 1825, 1876, 1888, 1902 ja 1907. (jatkuu seuraavilla sivuilla)
 Yllä ote asemakaavakartasta vuodelta **1888**, laatinut G.W. Liljebblad. Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion nykyinen tontti on esitetty kuvassa valkoisella rajauksella. (Huomaa, kartan ilmansuunta ei ole karttaphojiseen.) Oulun kaupunki, historialliset kartat.

Oulun kaupungin asemakaavakarttojen rinnastukset 1825, 1876, 1888, 1902 ja 1907. (jatkuu seuraavilla sivuilla)
 Yllä kaavakartta 1902. Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion nykyinen tontti on esitetty kuvassa valkoisella rajauksella.
 (Huomaa, kartan ilmansuunta ei ole karttaphojoiseen.) Oulun kaupunki, historialliset kartat.

1902 asemakaavassa koulun viereinen tori oli muutettu urheilukentäksi ja Rantakadun ja Kuusiluodon asuinkorttelien vasemmalle (lounais-) puolelle oli osoitettu laaja rantapuisto¹⁹ polkuineen, lampineen ja keskeisine paviljonkirakennuksineen. Oulujoen rantaviivaa on suoristettu huomattavasti verrattuna edelliseen 14 vuoden takaiseen kaavakarttaan. Koulun tontin kohdalle oli vielä tuossa vaiheessa suunniteltu kauppatorilta ja urheilukentältä puistoon johtavaa leveää puukujannetta. Varsinaisen kauppatorin puolelle urheilukenttää oli 1901 valmistunut uusi kauppahalli.

19 nyk. Hollihaan puisto

1907 asemakaavakarttaan, jota lääninarkkitehti Sucksdorffkin oli laatimassa, on koulun nykyiselle paikalle esitetty jo pohjamuodoltaan toteutetun koulurakennuksen hahmo. Kaavassa on näkyvillä aikakauden puutarhakaupunkiperiaatteita etenkin Hollihaan puiston suunnitelmassa koulun tontin vasemmalla puolella. Oulun kaupunki luovutti tontin Oulun Suomalaiselle yhteiskoululle ilmaiseksi. Kaupunginvaltuuston pöytäkirjassa 7.2.1907 on maininta, että kyseinen koululle luovutettu tontti on otettu huomioon uudessa asemakaavakartassa. Lääninarkkitehti Sucksdorff oli asemaakaavan laatimisvaliokunnan jäsen ja yksi sen laatijoista.²⁰ Asemakaavassa koulu on sijoitettu samaan linjaan urheilukentän toisella puolella olevan kauppahallirakennuksen kanssa. Puukujanteita on nyt kaksi ja ne johtavat puistoalueelle. Myös puisto on saanut organisoitumisen muodon. Koulun rannan puolelle Kuusiluodon asuinkortteleiden viereen on lisäksi esitetty punaisella varaus julkiselle rakennukselle.²¹

Oulun kaupungin asemakaavakarttojen rinnastukset 1825, 1876, 1888, 1902 ja 1907. (jatkoa edellisiltä sivuilta)

Asemakaavakarttaote 1907. Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion nykyinen tontti on esitetty kuvassa valkoisella rajauksella. (Huomaa, kartan ilmansuunta ei ole karttapohjoiseen.)

Oulun kaupunki, historialliset kartat.

²⁰ Lohi 2008, 18-19.

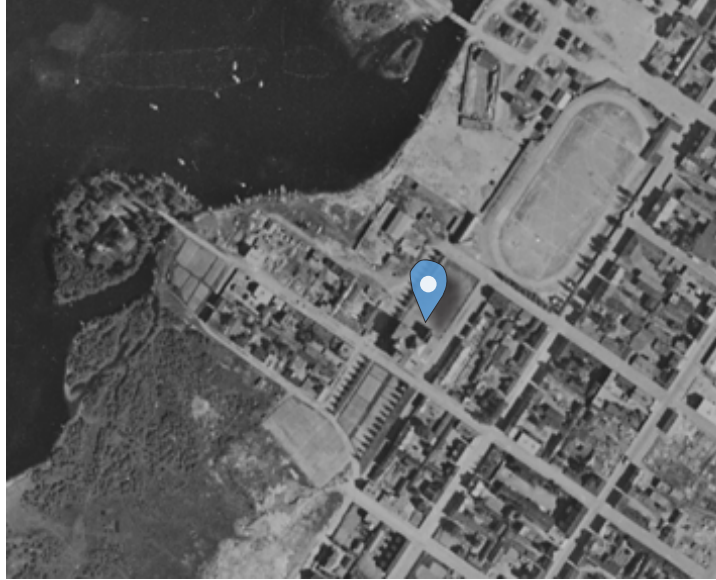
²¹ <https://www.ouka.fi/kartat/1907-oulu-asemakartta> Asemakaavakartta vuodelta 1907

1931 Varhaisimmassa ilmakuvassa Hollihaan puisto oli 1930-luvulla vielä luonnontilaista Oulujoen suistosta kohonnutta vesijättömaata.

Ensimmäiseen kuvaan on merkitty rajauksella koulun tontin paikka ja koulurakennus osoitettu nuolella.

1947 Koulun edustalle ovat ilmestyneet ryhdikkäät istutetut puurivistöt.

1961 Koulu on jo saanut pitkän lisärakennuksen ja viereinen entinen kauppaoppilaitos on rakennettu.

Ortoilmakuvia Kuusiluodosta 1931-2023

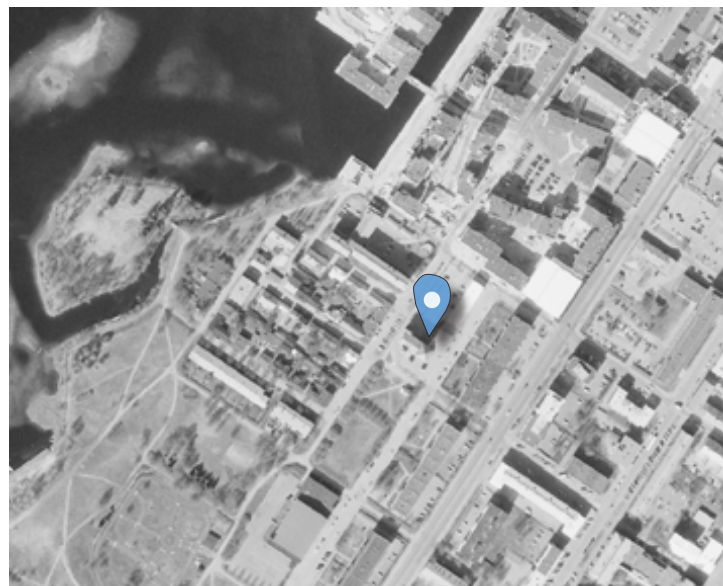
Seuraavaan on koottu ilmakuvasarja Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lähialueesta aikavälillä 1931-2023. Kuusiluoto on alun perin ollut saari ja sittemmin muuttunut niemeksi saaren ja mantereen välisen vesiuoman kuivuttua.²²

Kuvat: Maamittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2024.

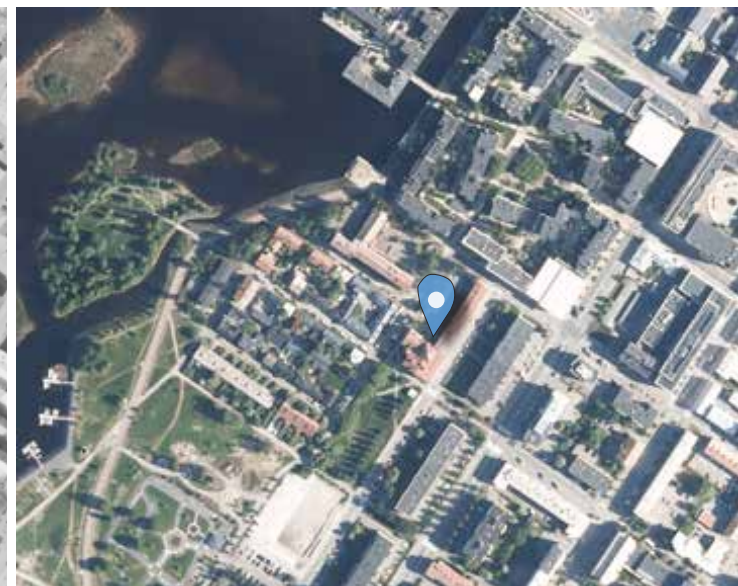
22 Vesipeilin vuosisadat 2021, 68.

1996 ilmakuvassa koulun eteläpuoleiset puutalokorttelit ovat korvautuneet pitkillä lamellikerrostaloilla. Kerrostalot on rakennettu 1970-luvulla.

2000 Meritullin kerrostalokorttelit ovat rakentuneet entisen keskustan paikalle koulun pohjoispuolelle.

2023 Koulun ympäristö 2020-luvulla. Sen eteläpuolella sijainnut urheilutalo on purettu.

Kuvat: Maamittauslaitos, paikkatietoikkuna, 2024.

2.2 Uudenaikaisen koulutalon rakentaminen

Koulurakennuksen suunnittelu

Arkkitehti Sucksdorff näyttää olleen melko itsestään selvä valinta yhteiskoulun rakennuksen suunnittelijaksi ja tuttu henkilö ennestään usealle koulun johtokunnan ja Kiinteistö-Osakeyhtiön jäsenelle. Edellä kerrottiin, että häneltä oli tilattu luonnossuunnitelmat jo Kiinteistö-Osakeyhtiön perustamiskokoukseen. Rahoituksen varmistuttua Sucksdorffilta tilattiin ”täydelliset” rakennuspiirustukset, uusi kustannusarvio ja työselitys. Piirustukset hyväksyttiin Oulun Lääninhallituksessa elokuussa 1907. Sucksdorff suunnitteli kouluun myös joitain kalusteita ja valaisimia. Rosendal mainitsee koulun vuosikertomuksessa, että arkkitehti otti suunnittelussa hyvin huomioon opettajien toiveita ja muutosehdotuksia.²³

Sucksdorff sai suunnittelutyöstään ja työmaan valvonnasta palkkioksi 7500 mk. Tämä oli vuoden 2008 euroiksi muunnettuna noin 25 000 e.²⁴

Oikealla: Julkisivupiirustus Oulun Suomalaista Yhteiskoulua varten, arkkitehti Victor Sucksdorff, 1907. OuTP.

23 Oulun KA, Piirustukset Oulun Suomalaista Yhteiskoulua varten, arkkitehti V. Sucksdorff, 1907; Rosendal 1910,10; Lohi 2008, 14-15, 29.

24 Lohi 2008, 15.

Koulutaloo rakennetaan

Koulun rakentaminen aloitettiin 1907 ja se valmistui 1908. Arkkitehti Sucksdorff toimi työmaan valvojana antaen työmaalle tarkentavia ohjeita. Rakennusmestareina työskentelivät veljekset K.K. Myllylä ja A. Myllylä. Rehtori Rosendal kiitti heitä vuosikertomuksessa hyvästä työn laadusta ja harmitteli heille rakentamisesta koitunutta tappiota. Veljekset Myllylän rakennusliike ajautui osin urakkahinnan pienuuden takia rakennuksen valmistumisen jälkeen konkurssiin.²⁵

Rakennustyöt sujuivat ilman suurempia ongelmia ja aikataulussa. Koko koulun väen läsnä ollessa rehtori muurasi uuden koulurakennuksen peruskiveen peltilaatikon, jonka sisään laitettiin aikakauden raha sekä päivämäärätty pergamentti. Siinä kerrottiin koulun alkuhistoriasta sekä mainittiin Suomen silloisen suuriruhtinaan ja kenraalikuvernöörin nimet.

Tonttimaan pohja oli pehmeää, mutta perustukset saatiin siitä huolimatta tehtyä vahvoiksi. Tässä oli suuressa roolissa kivenhakkaaja-tehtailija V. Tuomaisen ammattitaito. Maan pehmeen vaikutti mahdollisesti rakennuksen sijoittaminen entiselle Oulujoen suistoalueen vesijättömaalle. Kouluun asennettiin Porin Konepajan valmistama keskuslämmityslaitos, mikä oli aikakauden uutuus ja erittäin harvinaisen.

25 Rosendal 1910, 10; Vilppola 1992, 10.

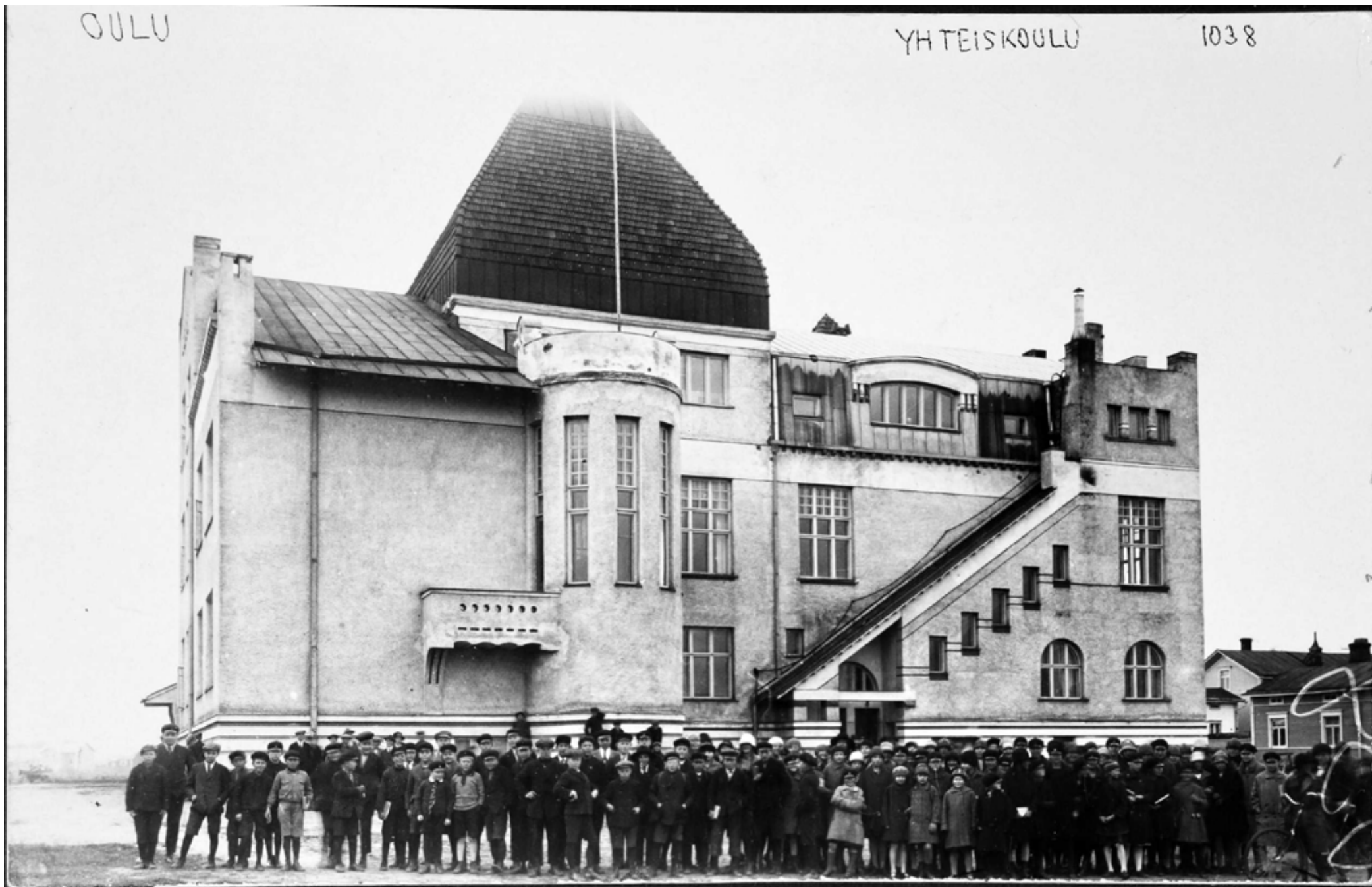
Koulutalon rakentajia. Taustalla mahdollisesti koulutalon rakenteilla olevaa tiilimuuria ja rakennustelineitä. Kuva: Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun ensimmäinen vuosikertomus 1909-1910. OSYK.

Paikallinen Teknillinen toimisto Sampo asensi sähköjohdot ja valaisimet. Rakennukseen tuli myös oma vesijohto. Sitä ei voitu vielä tuolloin yhdistää kunnalliseen verkkoon, koska se ei yltänyt rakennuspaikalle saakka.²⁶ Kouluun saatiin lahjoituksena kuparinen soittokello tehtailija Einar Åströmiltä, joka oli ollut aikoinaan rehtori Rosendalin oppilaana.

26 Lohi 2008, 28.

Oulun Suomalainen Yhteiskoulu pääsi muuttamaan uusiin tiloihin syyslukukauden alkaessa 1908. Rehtori mainitsee, että kellaritilat olivat aluksi hieman kosteat, mutta siitä ei ollut suurempaa haittaa.²⁷

27 Rosendal 1910, 10; Vilppola 1992, 10.

Oppilaita uuden koulutalon edustalla. Kuvan ajoitus 1908-1929, luultavimmin 1910-luvulta. KA.

Suunnittelija: Arkkitehti Victor J. Sucksdorff (1866-1952)

Victor Joachim Sucksdorff syntyi Helsingissä 1866. Hän oli äitinsä puolelta tunnettua Granstedtin arkkitehtisukua. Sucksdorffin äidin puolen isoisä Anders F. Granstedt oli Helsingin ensimmäinen kaupunginarkkitehti sekä Suomen intendentinkonttorin toinen konduktööri. Myös hänen enonsa arkkitehti Theodor Granstedt toimi Yleisten rakennusten ylihallituksen ylijohtajana 1905-1912.²⁸ Tämän myötä ylioppilaaksi valmistumisen jälkeen arkkitehdin opinnot Suomen Polyteknillisessä opistossa Helsingissä lienee ollut Sucksdorffille luonteva valinta. Hän suoritti ensin 1891 piirustuksenopettajan tutkinnon ja valmistui arkkitehdiksi seuraavana vuonna 1892. Tämän jälkeen Sucksdorff työskenteli ensin yksityisissä arkkitehtitoimistoissa ja Yleisten rakennusten ylihallituksessa Helsingissä.

Aikakaudella, jolloin suomalaisusaate ja sen alkuperän löytäminen oli voimakkaimmillaan, Sucksdorff teki 1894 Muinaismuistoyhdistyksen²⁹ stipendillä sekä Yleisten rakennusten ylihallituksen virkamatkana rakennushistoriallisen tutkimusretken yhdessä arkkitehti Yrjö Blomstedtin kanssa Itä-Karjalaan ja Kainuuseen. Alun perin retkelle piti osallistua myös arkkitehti Lars Sonck. Sucksdorff dokumentoi matkalla piirtämällä ja valokuvaamalla rakennuksia ja esineitä. Blomstedt ja Sucksdorff julkaisivat matkasta kirjan *Karjalaisia rakennuksia ja koristemuotoja* 1900-01.

²⁸ Lohi 2002, 15; https://fi.wikipedia.org/wiki/Anders_Fredrik_Granstedt ; https://fi.wikipedia.org/wiki/Viktor_J._Sucksdorff

²⁹ nykyisen Museoviraston edeltäjä

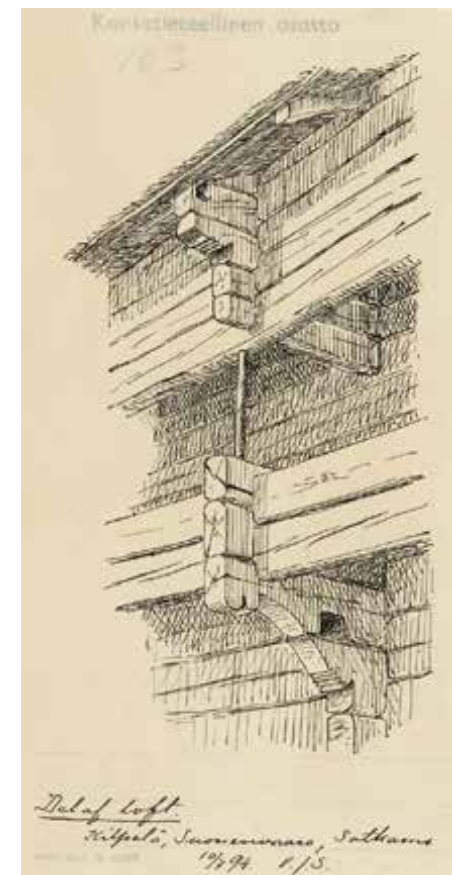

Valokuva Sucksdorffista kammioniekka-aitan edessä Karjalan retkeltä 1894. Kuva: Yrjö Blomstedt, KK1043:3, Museovirasto.

Oikealla: Yksi lukuisista Victor Sucksdorffin piirtämistä luonnoksista Karjalan ja Kainuun retkeltä. Luhdin salvosrakenteita, Sotkamo Suomenvaara, Kilpelä 10.7.1894. KK1019:103, Museovirasto.

Blomstedt vastasi teoksen kirjallisesta osuudesta sekä taitosta. Heti matkan jälkeen 1895 Sucksdorff kirjoitti siitä ruotsinkieliseen *Teknikern*-lehteen lyhyen artikkelin, missä hän analysoi karjalaistalojen kehittyntä puutyöliä, kauniita päätyfasadeja ja kattorakenteita. Hän myös varovasti pohti tyyliin alkuperää. Artikkelin ilmestyi käännettynä myös *Suomen Teollisuuslehdessä*.³⁰

³⁰ Wäre 1989, 121; Sihvo 2003, 250; Wäre 2007, 400; Hämäläinen 2010, 47.

Retkellä ja teoksella on ollut vaikutusta Suomen kansallisromanttiseen tyyliuuntaukseen ja Karelianismiseen suuntaukseen, joka nivoutui yhteen aikakauden kansainvälisen jugendin kanssa.³¹ Tällä on ollut varmasti vaikutusta Sucksdorffin arkkitehtuurituotantoon. Hänen motiivinsa matkalle lienee pääosin arkkitehtuurin kehittäminen yleensä ja kansallisen, suomalaisen ilmaisun löytäminen.³²

³¹ Wäre 1989, 21; Fahr-Becker 2000, 297-299.

³² Wäre 2007, 400, Hämäläinen 2010, 42-47.

Ainolan lastentarha tai toiselta nimeltään Laskuniemen lastentarha (rak. 1903). Sen arkkitehtuurissa oli vahvoja viittauksia Karjalantaloon. Pitkässä räystäässä on samoja piirteitä Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun sisäänkäyntien diagonaalaiheiden kanssa. PPM.

Sucksdorff oli mukana myös toisessa retkikunnassa 1896, joka tutustui Pohjanmaan kirkkoihin. Tämän lisäksi Sucksdorff teki opintomatkoja myös ulkomaille: Itävaltaan, Saksaan, Unkariin ja Ruotsiin. Hän opiskeli Wienin taideteollisessa korkeakoulussa 1896–97,³³ jolloin itävaltalainen jugend-suuntaus sesessionismi³⁴ oli voimakkaimmillaan. Wienissä ja Euroopan matkoillaan hän tutustui varmasti aikalaisiin arkkitehti- ja taiteilijapiireihin ja heidän ajatusmaailmaansa.

Ouluun Sucksdorff muutti 1900 ensin vastamaan Saloisten vanhan kirkon (Raahe) restauroinnista ja toimi kaupungissa vuoteen 1908 saakka. Hän oli ensin Oulun lääninrakennuskonttorin lääninarkkitehdin apulainen 1900-1902, vt. lääninarkkitehti 1903-1904, kolmas arkkitehti 1906 ja Oulun lääninarkkitehti 1907-1908. Hän suunnitteli tuona aikana Oulun läänin alueelle useita rakennuksia ja oli mukana seudun kirkkojen restaurointitöissä. Virkatyönsä ohella hän suunnitteli myös yksityistilauksina rakennuksia, mihin Oulun Suomalainen Yhteiskoulukin kuului.

Oulun aikana Sucksdorff toimi useissa luottamustehtävissä kuten kaupunginvaltuutettuna, rakennuslautakunnassa, kauppahallin rakennusvaliokunnassa, vaivashoitohallituksen jäsenenä ja vuoden 1907 asemakaavan valmistelutoimikunnassa.

33 Lohi 2008, 15-17.

34 https://en.wikipedia.org/wiki/Vienna_Secession

Oulusta hän muutti ensin Vaasaan teollisuuskoulun lehtoriksi ja sen jälkeen Helsinkiin. Hän toimi sielläkin teollisuuskoulun lehtorina opettaen uusia rakennusmestareita yhteensä 30 vuotta.³⁵

Sucksdorffin virkatöinä tehtyä tuotantoa ei ole kattavasti tutkittu. Niihin kuului sairaaloita, apteekkeja, oppilaitoksia, pankkien sisutuksia ja kirkkoja. Virkatyöhön sisältyi sekä uudisrakennuksia että rakennusten korjauksia ja laajennuksia. Näiden lisäksi, kuten edellä on mainittu, hän teki myös yksityisiä toimeksiantoja.

Sucksdorffin merkittävimmät suunnittelutyöt sijoittuvat pääosin Ouluun. Hänen töissään on

35 Wäre 2007,

viitteitä sekä suomalaisesta että kansainvälisestä jugendista. Rakennuksissa on nähtävissä kansallisromantiikan ja karelianismin lisäksi erityisesti brittiläisiä ja itävaltalaisia vaikutteita. Täissä on käytetty vapaata julkisivun ryhmittelyä ja viimeistelyjä yksityiskohtia. Ainolan puistossa sijainneessa hirsirakenteisessa Laskuniemen lastentarhassa oli vahvimpia suoria viitteitä karjalaisista rakennuksista kattomuotoineen ja koristeineen, mutta myös jugendin piirteitä. Myös Oulunjoen kirkossa hän käytti puhdasta hirsipintaa.³⁶

Sucksdorff tilasi kotiinsa alan merkittävää aikakauslehteä *Dekorative Kunst* ja oli perillä aikakauden suuntauksista. Hän osallistui myös

36 Wäre 2007, 400.

Oulun vanha postitalo Oulun kävelykadulla, 23.12.2024. Julkisivuista löytyy ikkunoiden nauhalistoista ja pilastereista ruusukoristeita. Samaa ruusuaihetta Sucksdorff käytti Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun luokkien ovien lasimaalauksissa.

Oulujoen kirkko. Rakennuksessa on käytetty torniaiheita ja pitkälappeista vesikattoa sisäänkäynteineen. Kuva: Martti Jokinen 1997, RHO39418:1, Museovirasto.

useisiin arkkitehti- ja suunnittelukilpailuihin. Näistä hän sai 1. palkinnon Suomen Käsiyön Ystävien huonekalukilpailussa 1894, sekä palkinnot Vaasan tulli- ja postitalon arkkitehtuurikilpailussa sekä Helsingin Gustaf Mannerheimin patsaan sijoittamisesta käydyssä kilpailussa.³⁷

Arkkitehti Victor Sucksdorffin tuotantoa Oulussa:

1902	Lasaretiavylän sähkövoimalaitos, 1903 (peruskorjattu 2006 palon jälkeen, nyk. Voimala)
1903	Laskunimen lastentarha Ainolan puistossa, 1903, (tuhoutui 1940 pommituksessa) ³⁸
1906	De Gamlas Hem, vanhainkoti, 1906, Kirkkokatu 54, Oulu (nykyisin ravintola ja hotelli)
1907	Yliilääkäriin asunto ja Hermola, Entinen kaupunginsairaala, 1907, Tuiranpuisto, Oulu
1908	Oulujoen kirkko, Oulujoentie 69, Oulu
1908	Oulun Suomalainen Yhteiskoulu, Maunonkatu 1, Oulu
1909	Oulun vanha postitalo, 1909, Kauppurienväylä 13, Oulu (nykyisin liikerakennus)
1910	Oulun entisen läänin maanmittauskonttorin laajennus, Linnankatu 1, Oulu
1935	Snellmankoti (Joulumerkkikoti, nyk. päiväkot), Joulumerkintie 1, Oulu

37 Wäre 2007, 400.

38 <https://www.kaleva.fi/ainolan-puiston-koristeelliset-puutalot-leijuivat-/3965539>

2.3 Pyramidikoulun alkuperäinen arkkitehtuuri

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun alkuperäinen arkkitehtuuri edusti 1900-luvun alkupuolen jugendia ja kansallisromanttista suuntausta ja oli valmistuessaan uudenaikaisinta koulurakentamista Oulussa.³⁹ Sen arkkitehtuurista löytyy myös viittauksia eurooppalaisiin vaikutteisiin, kuten Itävaltaan tai Englantiin. Rakennus oli niin kutsuttu kokonaistaideteos, jossa ulkopuolen arkkitehtuuri kertoi kattomuodoillaan, vapaalla julkisivujäsentelyillään ja ikkuna-aukokuksillaan sisätilojen toiminnoista. Käytäväratkaisultaan koulu oli uudenaikainen hallikoulu. Arkkitehti Sucksdorffin laatima pohjaratkaisu osoitti, että myös tällä tilaratkaisulla voitiin tehdä valoisa ja helposti tuuletettava koulurakennus.

Rakennuksen ulkomuoto ja julkisivut

Rakennus oli ulkohahmoltaan linnamainen kattomuotoineen, torneineen ja vaihtelevine muuripintoineen. Suuri pyramidikatto rakennuksen keskellä osoitti koulun tärkeän keskuhallin paikan. Toinen pienempi pyramiditorni taas kertoi pääportaan paikan rakennuksen ulkopuolelle.⁴⁰

Oulun Suomalainen Yhteiskoulu hieman valmistumisensa jälkeen. Julkisivu keskustorille päin koilliseen. Kuvan ajoitus n. 1910-luku. KA.

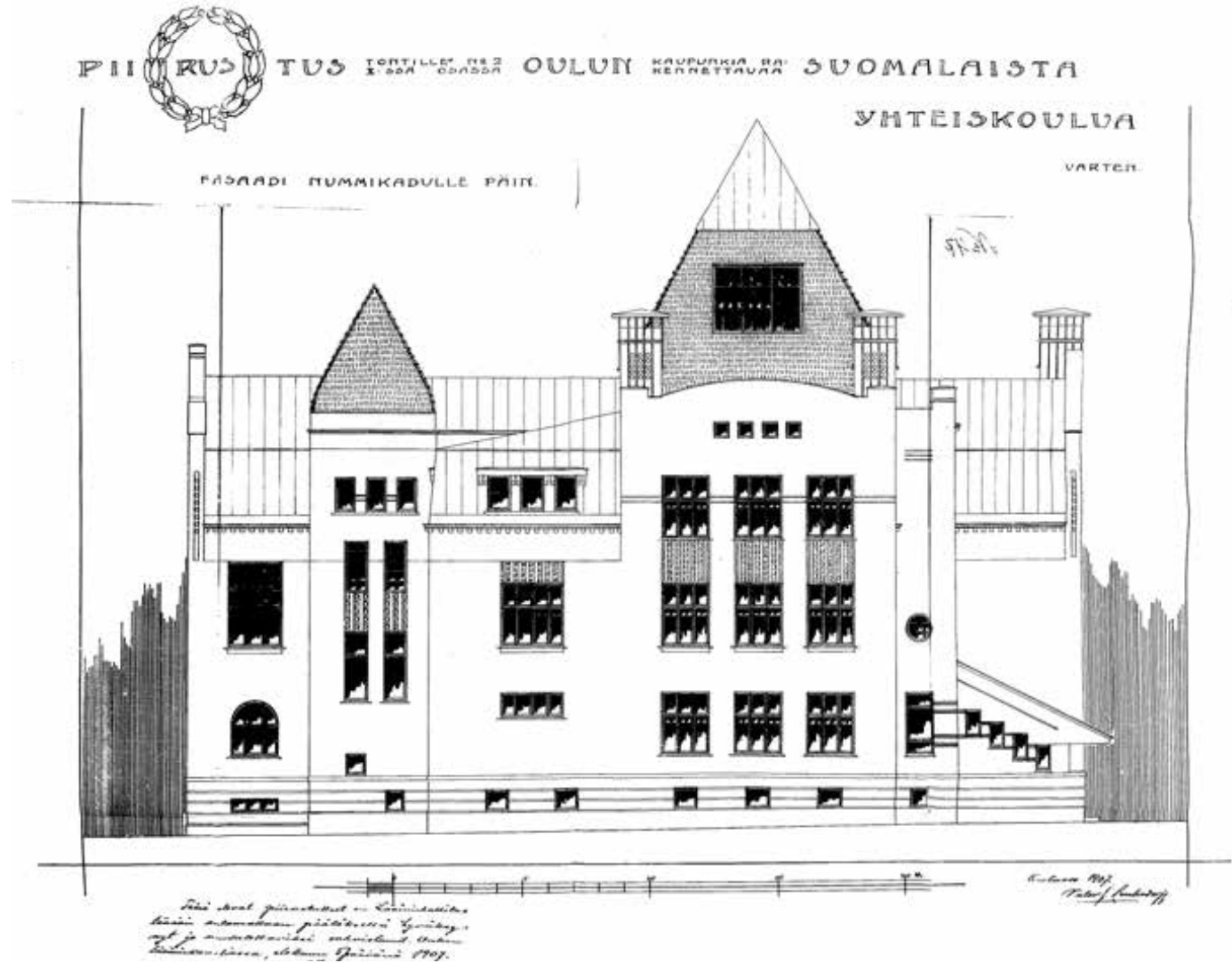
39 Lohi 2008, 13.

40 Lohi 2008, 20-21.

Vesikatto oli punaiseksi maalattua saumattua rautapeltiä. Pyramideissa oli lisäksi punaiset savitiilikateet ja aivan suuren pyramidin huipulla kolmion mallinen peltikatekaistale. Sanoma-lehti Kaiku kertoi korkeimman huipun olleen tummanvihreä.⁴¹ Lyhyiden räystäiden alapinnoilla oli rapattu tiilinen hammaslista räystäään kannattajina. Tästä poikkeavana oli pohjoispuolen kaksikerroksisen osan parvekkeen yläpuolinen kattolape, joka oli korostetun pitkäräystäinen. Siinäkin oli räystäään kannattajat näkyvillä ja siinä voitiin nähdä piirteitä pitkäräystäisestä Karjalan talosta.

Rakennuksen kivijalka tehtiin lohkotuista tummanharmaista kivistä. Sen yläpuolelle tuli maanpäällistä kellarikerrosta osoittamaan vaaleaksi rapattu jalustaosa vaakasuuntaisin tummemmaksi uurretuin rappauslistoin. Julkisivut olivat pääosin roiskerapattu vaaleankeltaiseksi.⁴² Niitä rytmitettiin vaaleammilla sileillä rappauskentillä ikkunoiden ja räystäiden alla. Toisen ja kolmannen kerroksen välillä oli leveä vaalea vaakasuuntainen rappauslista. Kolmannen kerroksen ikkunat oli sijoitettu hieman viistoon mansardikattoon.

Julkisivuja rytmitti eri korkuiset muuripinnat hansapäytyineen ja koristeellisesti rapattuine piippuineen. Vapaasti ja täysin epäsymmetrisesti sommitellut julkisivut kertoivat ulkopuo-

Julkisivupiirustus Nummikadulle päin. Arkkitehti V. Sucksdorff 1907, Oulun kaupunginarkkisto.

41 Kansalliskirjasto, *Kaiku* nro 102, 2.9.1908.

42 Alkuperäisissä laveeratuissa julkisivupiirustuksissa on vaaleakeltainen sävy. Tarkka sävyjen määrittely edellyttäisi väritutkimusta.

lelta myös eri kokoisin ja muotoisin ikkunoin sisätilojen käytöstä ja hierarkiasta. Suurimmat ikkunat löytyivät pääaulan ja juhlasalin kohdalta. Vahtimestarin asunnossa oli ylhäältä kaarevat ikkunat. Luokkahuoneissa oli korkeat tuuletettavat ikkunat ja niiden keskiosassa oli pieniruutuinen puitejako. Pääosa luokkahuoneista avautui joko kaakkoon tai lounaaseen, jolloin niihin tuli runsaasti keskipäivän valoa. Tämä oli tärkeää, koska tuon ajan sähkövalaistus ei ollut vielä kovin tehokas. Ylimpään kolmanteen kerrokseen oli sijoitettu mansardikaton ja suuren pyramidin alle erilaisiin ryhmiin sommiteltuja ikkunoita, joista yläosasta kaareva kokoelmahuoneen ikkuna pienine si-vuikkunoineen oli tärkeä sommittelulementti pääsisäänkäynnin yläpuolella.

Portaiden paikat osoitettiin viistosti nousevin ikkunoin. Kaupungin keskustan suuntaan oleva pääsisäänkäynti oli merkitty voimistelusaliiin johtavan portaikon ikkunoiden ja viiston katon aiheella, jota korostettiin vaalealla rappauslistalla ja hammaslistaa muistuttavilla päistään pyöristetyillä räystäänkannattajilla eli konsolleilla. Tämän aiheen huipulle oli sijoitettu koulun soittokello. Sinänsä itse pääportaaseen tuli valoa ainoastaan puolipyöreästä ikkunasta. Parvekkeellinen kaarevapäätyinen ala-aulasta juhlasaliin johtava portaikko oli kuin koru rakennuksen julkisivussa. Sen vieressä oli vielä toinen ulokeparveke koristeellisine kaiteineen.

Valokuva koulusta Nummikadulle puistoon päin.
Kuvan ajoitus n. 1930-luku. PMM.

Rantakadunpuoleinen⁴³ niin sanottu opettajien sisäänkäynti erottui selkeästi muusta julkisivusta viistolla kattomuodollaan ja portaiden mukaan nousevalla ikkuna-aukotuksellaan. Porrasaiheen päätteeksi oli juhlasaliin avautuva pyöreä ikkuna. Myös tässä sisäänkäyntikatoksessa oli nähtävillä kolmioaihe. Myös viistokatoisissa sisäänkäyntikatoksissa voidaan nähdä viitteitä Karjalan taloihin,⁴⁴ mutta Sucksdorff on tehnyt niistä omintakeisen tulkintansa.

Ikkunat ja ulko-ovet oli tehty puusta. Kaksipuitteisissa ikkunoissa oli vaihtelevat puitejaot, koot ja muodot. Juhla- ja voimistelusalien ja luokahuoneiden, opettajainhuoneen sekä porrashuoneiden ikkunoiden puitejaossa käytettiin jugend-aikakaudelle tyypillistä pientä osaruudutusta. Ulko-ovissa oli alaosassa kuusi neliön muotoista puupeiliä ja yläosassa kaksi kapeaa ikkunaa.

Alkuperäiseen julkisivukuvaan Nummikadulle päin oli piirretty kattopyramidiin suuri kattoikkuna. Myös alkuperäiseen A-B leikkauspiirustukseen on esitetty kattoikkuna kolmannen kerroksen luonnontiedon luokan keskelle, minkä kautta pyramidista olisi tullut valoa luokkaan. Luokan pääikkunat avautuivat koilliseen, eikä se ollut tästä syystä niin valoisa. Kattoikkunoita ei toteutettu oletettavasti kustannussyistä.⁴⁵

43 nykyisin Kuusiluodonkatu

44 Kuismanen 2005, 14; Lohi 2008, 21.

45 OKA, arkkitehti V. Sucksdorff, julkisivupiirustus Nummikadulle ja leikkauspiirustukset a-b ja c-d, 1907.

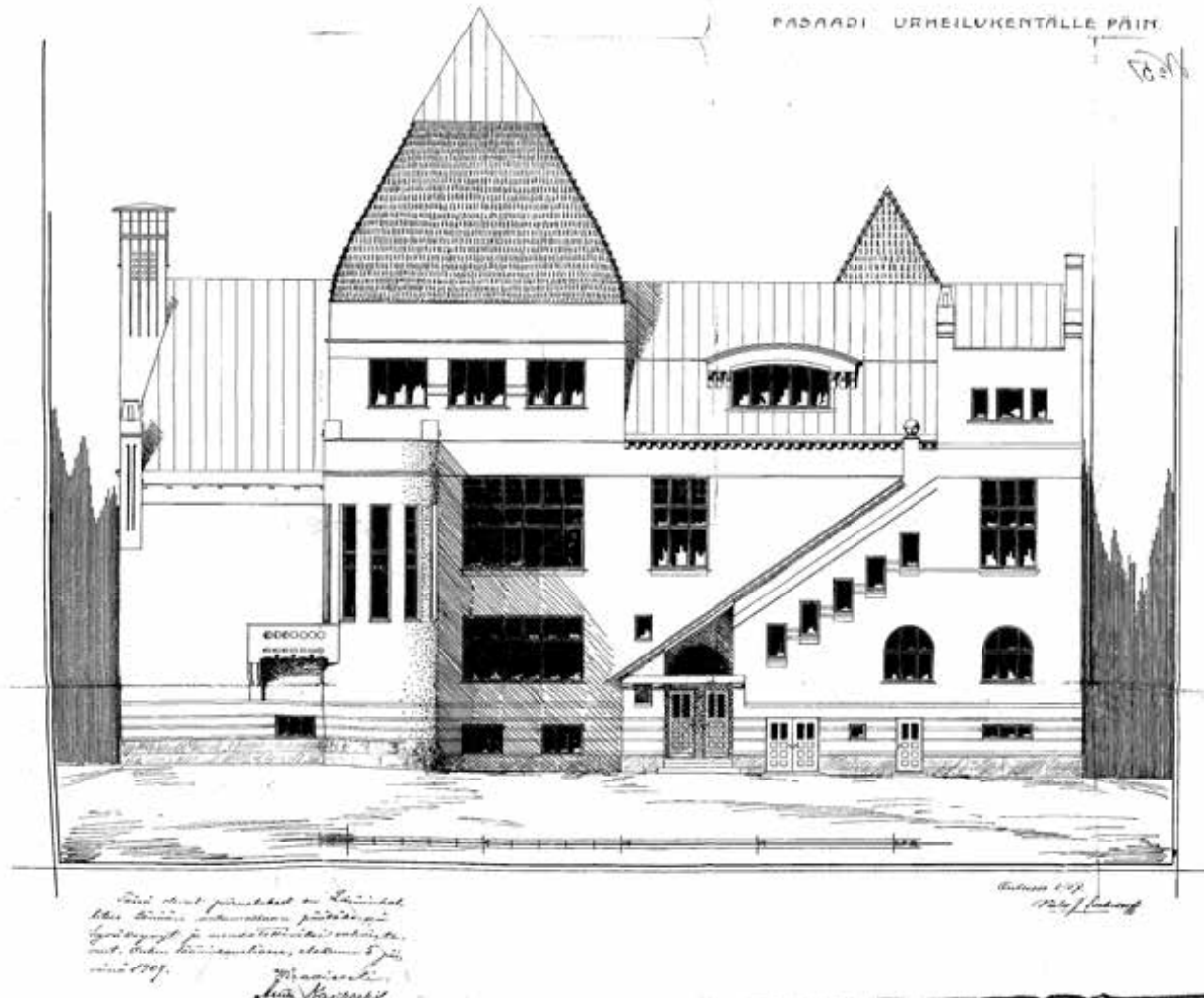
Oulun Suomalainen Yhteiskoulu Maunonkadulta päin kuvattuna. KA.

PIIYRUS TUS TONTILLE N:2 OULUN KAUPUNKIA RA KENNETTÄVÄÄ

YHTEISKOULUA VÄR

FASDAADI URHEILUKENTÄLLE PÄIN

Julkisivupiirustus urheilukentälle päin koilliseen. Arkkitehti V. Sucksdorff 1907, Oulun kaupunginarkisto.

Julkisivujen koristeaiheet

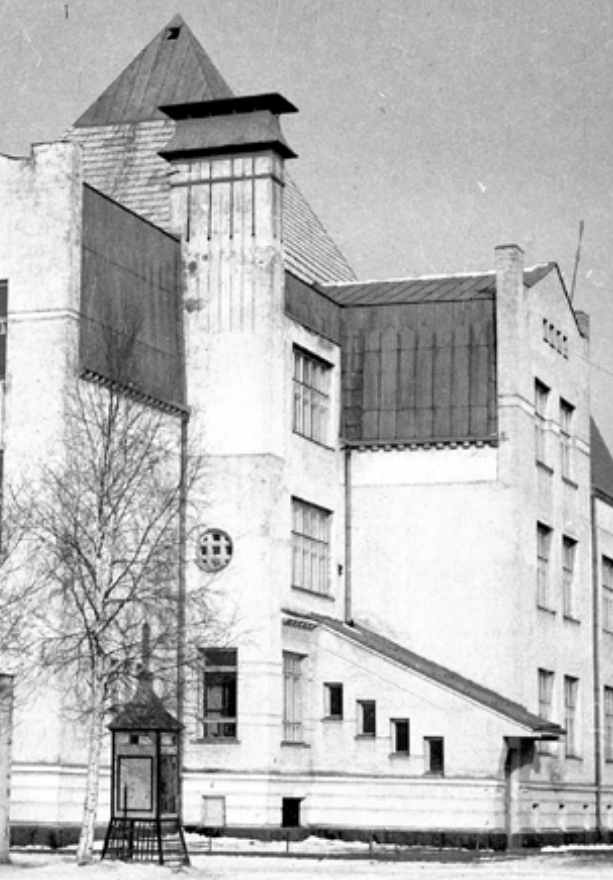
Rakennuksessa oli sen valmistuessa useita koristeaiheita ja erilaisia rappauslistoituksia. Näistä selkeimpinä kuvioina oli erilaiset pelkistetyt kasviaiheet, joista voi olla muitakin tulkintoja. Käytetyn symboliikan taustoihin ja tulkintoihin ei tässä selvityksessä oteta tarkemmin kantaa kuin pintapuolisesti. Kautta aikojen eri symboleilla, arkkitehtuurin tyylikeinoilla ja koristeilla on ollut myös piilomerkityksiä. Nyt oli kyse suomalaismielisestä koulusta Venäjän vallan alla 1900-luvun alun sortokaudella ja suomalaisessa jugendissa kuten muuallakin käytettiin tyyliteltyjä koristeita laajalti.⁴⁶

Puiston puoleisen lounaisjulkisivun ikkunoiden välissä olevat köynnöskasviaiheet sitoivat eri kerrosten ikkunat sommitelmallisesti yhtenäiseksi kentäksi. Kuviossa voi nähdä vaihtoehtoisesti myös kapean pitkän kuusen tai vaikkapa sammalen.

Rakennuksen Kuusiluodon merenpuoleiseen hansapätyyn tehtiin parillinen kaarevalinjainen lehväkuvio. Siinä voi nähdä juuri maasta nousseita saniaisen versoja, aaltoja tai esimerkiksi antiikkiin tai Raamattuun viittavia palmunlehviä. Samaisessa Maunonkadun puoleisessa julkisivussa on katutasossa on kirjoitus ”raken-1907-8 nettu”. Erityisesti näissä kirjaimissa on käytetty jugendille tyypillistä joutsenkaulaviivaa.⁴⁷

46 Hämäläinen 2010, 21-22; keskustelu Keski-Filppula 23.12.2024.

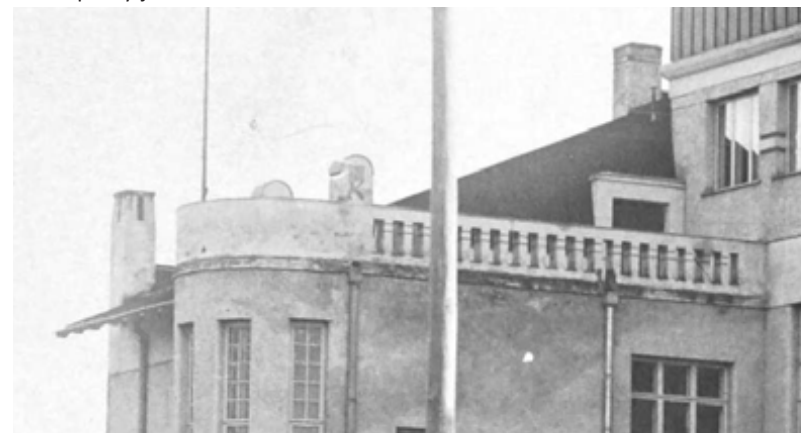
47 Hämäläinen 2010, 21-22.

Koristeellinen piippu, pyöreä ikkuna ja sisäänkäynti.

Hansapääty ja kasviaiheet.

Yllä: Sisäpihan porraskaide.

Vasemmallä: Luokkahuoneiden ikkunoita yhdistävät köynnökset.

Pääsisäänkäynnin muotoaiheita ja ikkunasomittelua.

Kuvat: Julkisivujen alkuperäisiä koriste- ja muotoaiheita. KA ja PPM.

Maunonkadun puoleisessa julkisivussa sijaitseva vuosilukukyltti.

Myös pienen ulokeparvekkeen kaide ja sitä kannattelevat konsolit oli koristeltu rei'ityksin ja kaarevin linjoin. Aulatiilojen porrashuoneen kattoparvekkeen kaiteessa oli rappauslista ja siinä oli kaiteesta kohoavat pyöristetyt kuvioituneet osat ja huipulla lipputanko. Kuvion tarkka muoto ei erotu täysin valokuvista.

Kadunpuoleisen sisäänkäynnin lipallisen katoksen rapatuissa konsoleissa on koristeaiheet. Niissä voi nähdä esimerkiksi kolme nuorta kasvin tainta keskellä, joita kehystää molemmin puolin suojelevasti kaksi korkeampaa kasvia. Kuvion voi tulkita muutenkin.

Sisäpihan puoleisen sisäänkäynti kolmioaiheeseen viitattiin jo edellä. Sisäänkäynnin yläpuolella on palkki, joka lepää visuaalisesti graniittilohkareiden varassa. Oppilaan kulkivat

kouluun tämän palkin ja kolmion alta.⁴⁸ Ulko-ovien yläpuolella on kaareva ikkuna, jossa voi nähdä viittausta nousevaan tai laskevaan aurinkoon.

Koristeelliset piiput hattuineen oli tärkeä sommitteluaihe, samoin hansapäätysten pikkuikkunat.

Kuva valmiista koulusta lounaasta. Kuva: Uuno Laukka, ajoitus 1908-1954. Uuno Laukan kokoelma, PPM.

48 Keskustelu Keski-Filppula 23.12.2024.

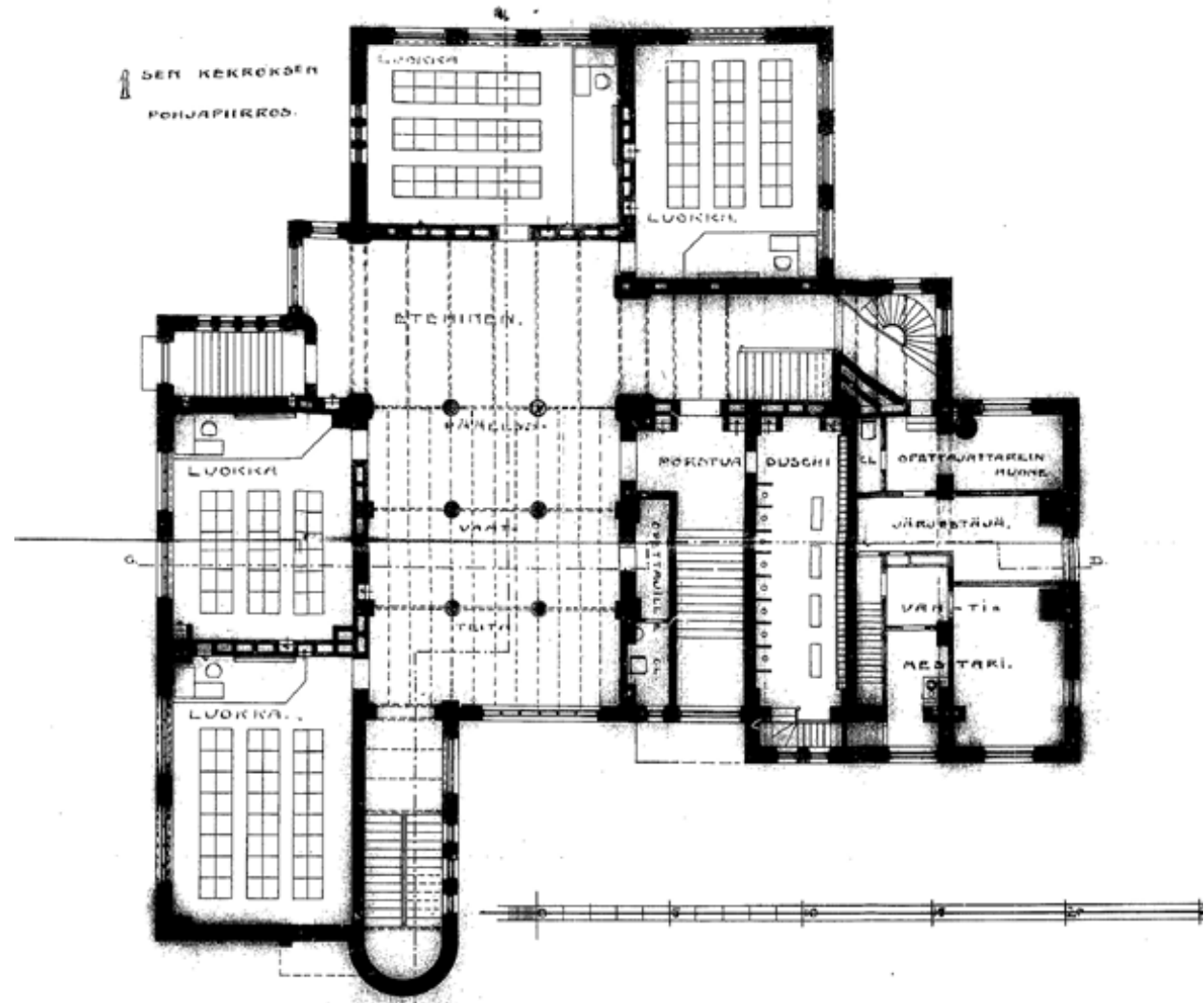
Rakennuksen sisätilat

Kouluun saavuttiin pääsääntöisesti kaupungin puolelta sisäänkäyntiporrashuoneeseen, johon tuli valoa ainoastaan puolipyöreästä ikkunasta. Sucksdorff oli nimennyt huoneen porstuaksi. Porrashuoneen seinät oli kuvioitu graafisin aurinkonauhaoordilistoin ja ylhäältä neliskanttisin pistenauhoin. Alkuperäispiirroksessa porrashuoneeseen ei ole piirretty tuulikaappia, joten se voi olla myös rakennukseen tehty varhainen lisäys. Porrashuoneesta saavuttiin maantasa korkeammalle ensimmäisen kerroksen eteis- ja vaateaulaan. Se oli jäsenneily pyörein sileäpintaisin pylväin ja niihin integroiduin rautaisin naulakoin. Aulaan tuli valoa kolmesta eri ilmansuunnasta ja sitä ympäröi neljä luokkahuonetta. Rakennuksen luoteispäädyssä Maunokadun puolella oli vahtimestarin asunto ja opettajattarien huone.

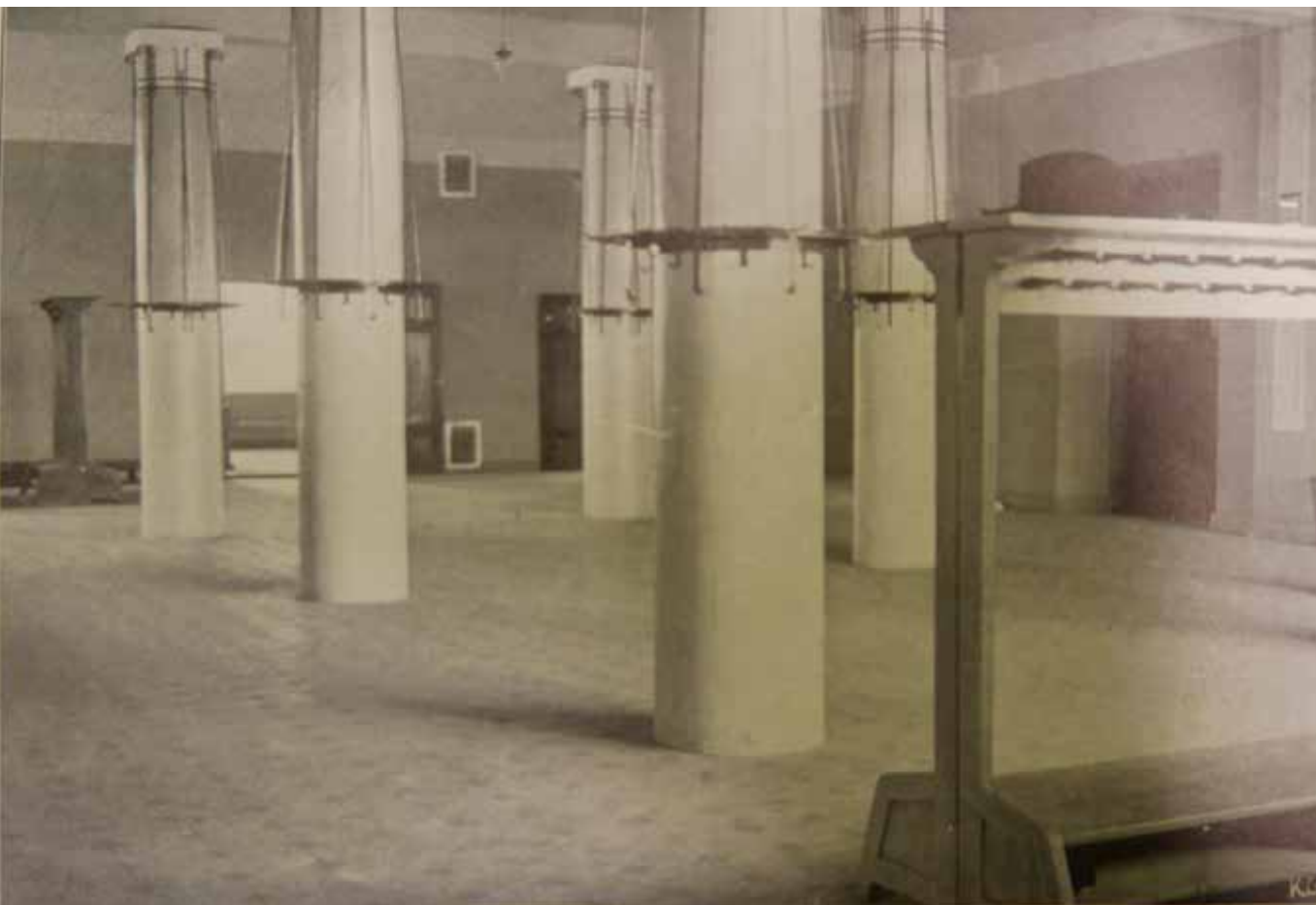
Erikoisuutena oli sisäänkäyntiportaan vieressä ”duschi”-huone, jossa oli oppilaille tarkoitettuja uudenaikaisia suihkut ja pukeutumispenkit. Sanaa suihku ei vielä tunnettu, vaan puhuttiin ”ryöppykylpyjen ottamisesta”. Pienen pyramidin huippu toimi rakennuksen vesitornina ja Sucksdorffin työselityksen mukaan sinne sijoitettiin ”koppero vesisäiliötä varten.” Suihkuhuoneesta pääsi portaita pitkin yläkerran voimistelusaliiin.⁴⁹

49 Oulun kaupunginarkisto, alkuperäispiirustukset, V. Sucksdorff, 1907; Lohi 2008, 31.

PIIRUSTUS TONTILLE N:o 2, X²⁰⁰
OSASSA OULUN KAUPUNKIA
RAKENNETTAVAA SUOMALAI-
STA YHTEISKOULUA VARTEN.

Alkuperäinen 1. kerroksen pohjapiirustus. Arkkitehti V. Sucksdorff. 1907. Oulun kaupunginarkisto.

Valokuva temppelemäisestä eteishallista. Lattiassa on sementtitiililaattaa ja pylväissä niihin integroidut rautaiset naulakot. Vuosikertomus 1909-1910. OSYK.

Valokuva eteishallista pääporrashuoneeseen päin. OSYK.

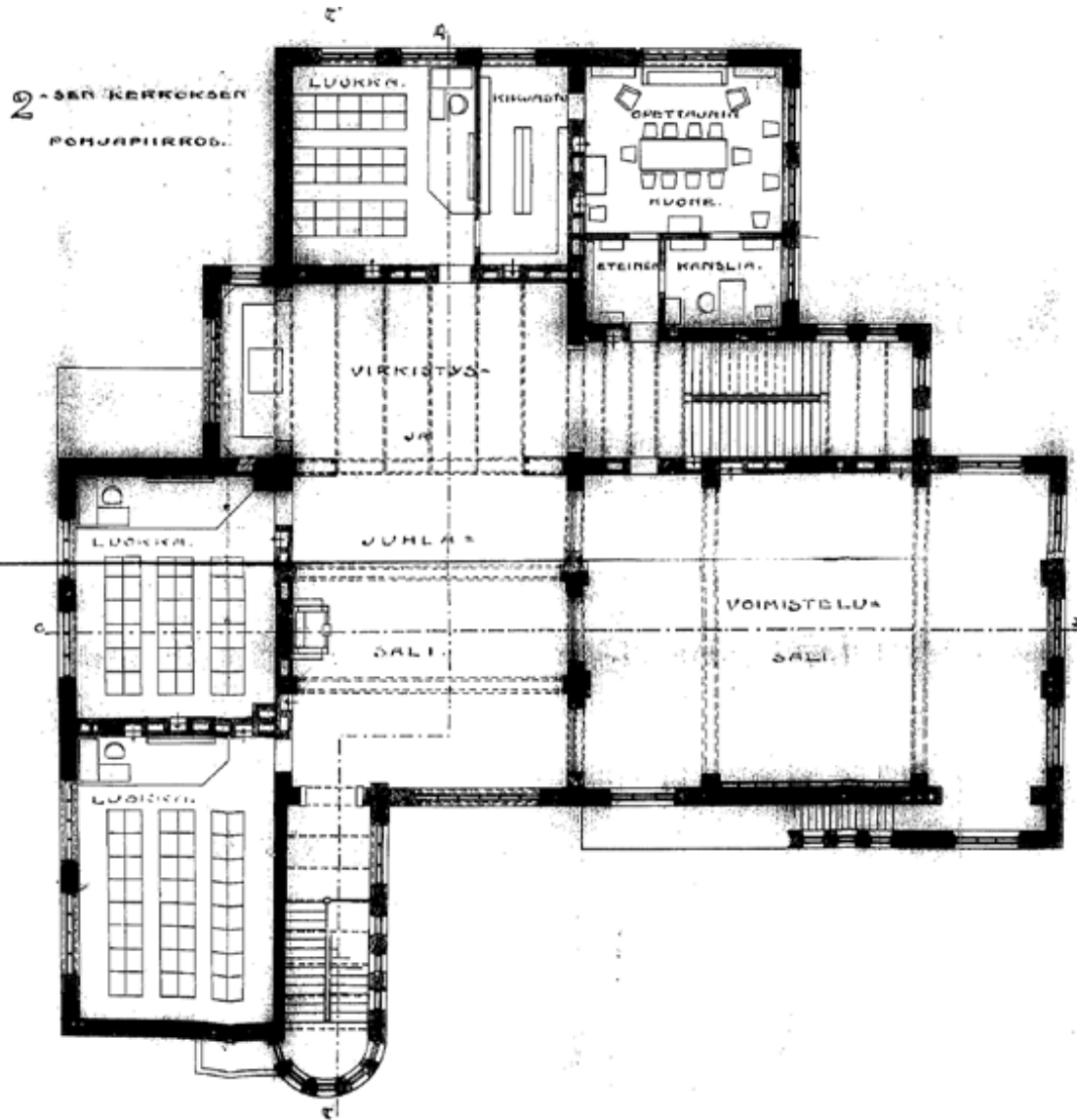
Eteishallista johti pääporras aina kolmanteen kerrokseen saakka. Sen tasanteet olivat mustavalkoista sementtilaattaa, porrasaskelmat mosaiikkibetonia ja seinässä graafinen jatkuva kolmioaihekuvio. Kaiteen käsijohde ja pylväät olivat puleerattua eli lakattua koivua ja kaiteen pinnat öljymaalattua takorautaa.⁵⁰

Eteishallista pääsi myös toisen sisäänkäynnin kautta Rantakadulle, sisäpihan porrashuoneen kautta kellariin ja toisen kerroksen keskusaulaan.

50 Lohi 2008, 29.

2.kerroksen virkistys- ja juhlasali hieman rakennuksen valmistumisen jälkeen. Salin erkkerisyvennyksen ikkunasta tulee runsaasti valoa huoneeseen. Kuva: n. 1908-1920. KA.

Toisen kerroksen ja koko rakennuksen päätila oli virkistys- ja juhlasaliaula. Kouluun ei kustannussyistä rakennettu erillisiä juhla- ja voimistelusaleja, vaan näyttävästi toteutettu keskusaula oli yhdistettävissä tarvittaessa juhlasaliksi sen takana sijainneeseen voimistelusaaliin. Siihen tuli ala-aulan tapaan valoa kolmesta eri ilmansuunnasta. Aulan kadunpuoleisessa erkkerissä oli korkea ikkuna itään sekä etelän suuntaan avautuva pyöreä, puupuittein jaettu ikkuna.

Aulassa oli neliskanttiset koristeelliset uurretut palkit ja pilasterit, Sucksdorffin suunnittelemat riippuvat sirot kattovalaisimet ja seinälampeit, puinen koristeellinen puhujanpöytä sekä puutuoleja. Salissa oli lahjoituksina saatuja palmuja ja muita suuria viherkasveja ja aulaa kiersivät suurmiesten rintakuvapatsaat. Aulan ympärillä oli ensimmäisen kerroksen tapaan luokkahuoneita sekä opettajainhuone, kanslia ja niiden vieressä pieni kirjasto.

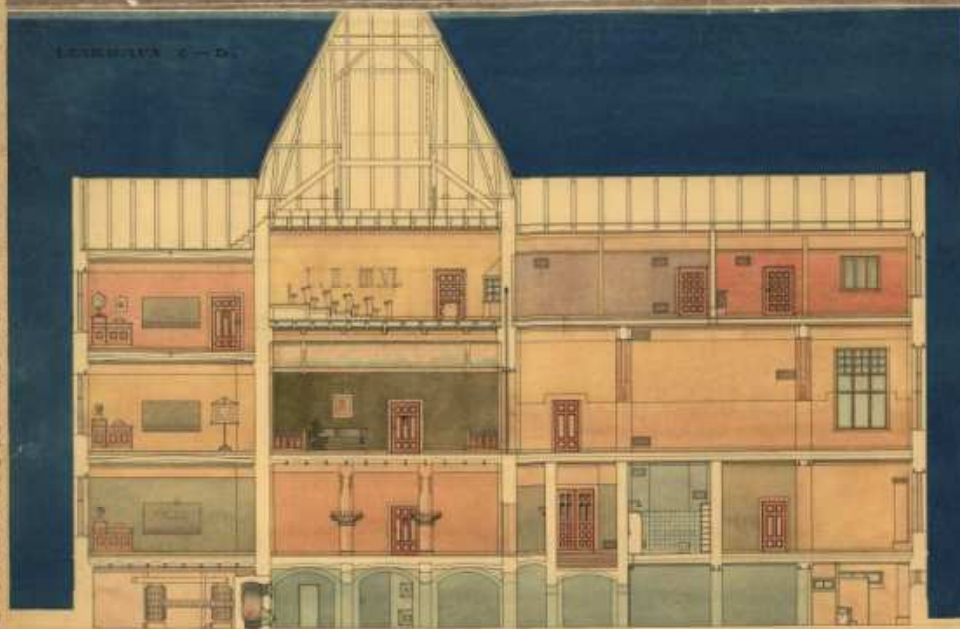
*Arkkitehti V. Sucksdorff
1907*

Alkuperäinen 2. kerroksen pohjapiirustus.
Arkkitehti V. Sucksdorff. 1907. Oulun kaupunginarkisto.

*Tässä olevat piirustukset on suunnitellut
käsillä auttamattomasti ja taitavasti
nyt ja maantutellaviksi valmistunut, Oulun
kaupunginarkkitehti, elokuun 5 päivänä 1907.
Hilja Sucksdorff
Arkkitehti*

PIIRUSTUS TOITILLE
KAUPUNKIEN RAKEN-
YHTEISKOULUN

III S. XII OSASSA OULUN
PETTAVA SUOMALAISTA
VARTEN.

Yhteiskoulu on suunniteltu
H. Sucksdorffin suunnitelmien
perusteella ja rakennettu
Oulun kaupunginarkkitehtitoimiston
toimesta vuonna 1910.
J. S. Sucksdorff

Juhlasali voimistelusalin puolelta katsottuna. Pylväiden välissä ei ole vielä taiteoivia. Kuva: Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun vuosikertomus 1909-1910. OSYK.

Vasemmallä: Alkuperäiset laveeratut leikkauspiirustukset, arkkitehti V. Sucksdorff, 1907. Oulun kaupunginarkkisto.

Huonetoiloja on väritetty piirustuksissa eri väreillä. Esimerkiksi juhlasali on esitetty kuvassa keltaisin seinin ja sen viereinen aulan laajennus erkkereineen tummanvihreällä. Myös luokkahuoneiden seinissä on käytetty eri värejä. Väriyksen toteutuksesta juuri näin ei voida olla varmoja, mutta luultavimmin suunnitelmaa sovellettiin rakennusvaiheessa.

Valokuva luokkahuoneesta. Katosta riippuu hyvin yksinkertaiset, pienillä opaalisivarjostimilla varustetut valaisimet. Seinän yläosa ja sisäkatto oli väritetty vaaleammaksi kuin alaosa. Värikyksen vaihdoskohdassa näkyy ohut tummempi maalattu nauha. Kuva n. 1908-1920. KA.

Luokkahuoneiden puupeilioivissa oli Sucksdorffin tekemän mallin mukaan maalatut ruusuikkunat.⁵¹ Luokkien ja muiden tilojen seinä oli väritetty eri sävyin. Seinän yläosat oli maalattu vaaleammaksi kuin alaosat. Alkuperäisissä leikkauspiirustuksissa huonetiloissa on käytetty useita eri värisävyjä. Niiden tarkasta toteutuksesta ei voida olla varmoja, mutta 1980-luvun tutkimuksissa saatiin ainakin esille vanhoja maalikerrostumia ja valokuvista voi päätellä värien tummuusvaihteluita.⁵²

Luokkahuoneiden pinta-ala, korkeus ja ikkunoiden koko oli koulutyöskentelyä varten tarkasti mitoitettu. Opettajalla oli luokan etuosassa koroke eli kateederi. Luonnonvaloa tuli pääosin kaakosta ja lounaasta, joten luokat olivat hyvin valoisia.

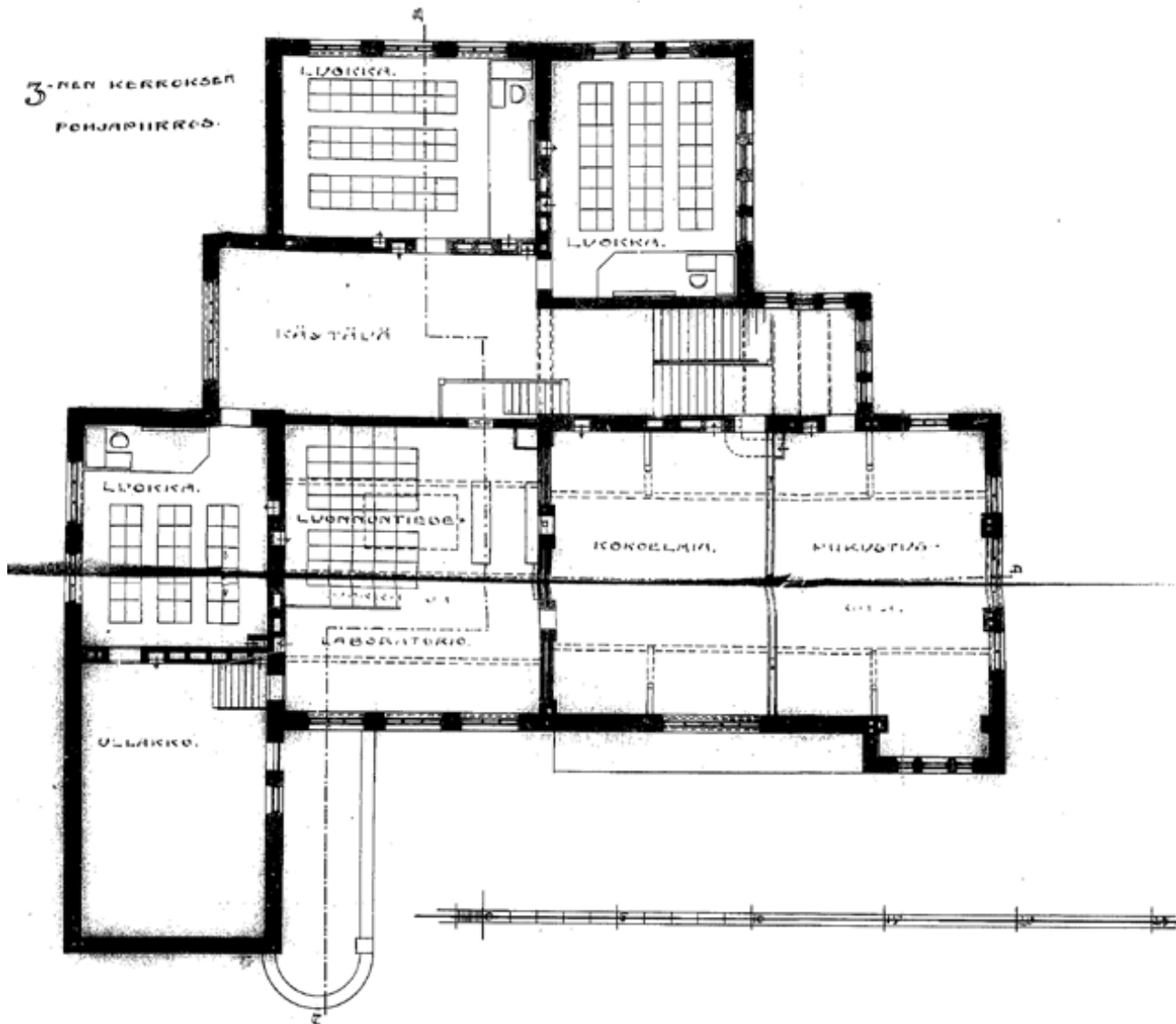
51 Lohi 2008, 27.

52 Hyvärinen 2008, 66.

Valokuva luonnontiedeluokasta. Huoneesta avautui ovi koulun kokoelmahuoneeseen opettajan korokkeen ja pöydän vierestä. Oppilaiden pulpetit oli porrastettu katsomon tapaan ja katto oli vuorattu puupaneelin. Kuva: n.1908-1920. KA.

PIIRUSTUS TONTILLE N:o 2, I^{os}
OSASSA OULUN KAUPUNKIA
RAKENNETTAVAA SUOMALAI-
TA YHTEISKOULUA VARTEN.

Kolmannessa kerroksessa sijaitsi koulun erityisluokat sekä kolme tavallista luokkaa. Erityisluokkien: luonnontiedeluokan ja piirustussalin suunnitteluun Sucksdorff oli kiinnittänyt erityistä huomiota. Niihin suunniteltiin yksilölliset erityiskalusteet ja huoneiden lattiapinta oli hieman korkeammalla kuin muut 3. kerroksen luokkahuoneet. Piirustussaliin tuli valoa kahdesta eri ilmansuunnasta. Luonnontiedeluokassa oli porrastuvat pulpetit, jotta oppilaat näkivät tarkasti, mitä opettaja teki edessä. Luokkien välissä oli koulun kokoelmahuone. Luonnontiedeluokasta pääsi ullakon kautta sisäpihan porrashuoneen kattotasanteen parvekkeelle.⁵³

Alkuperäinen 3. kerroksen pohjapiirustus.
Arkkitehti V. Sucksdorff. 1907. Oulun kaupunginarkisto.

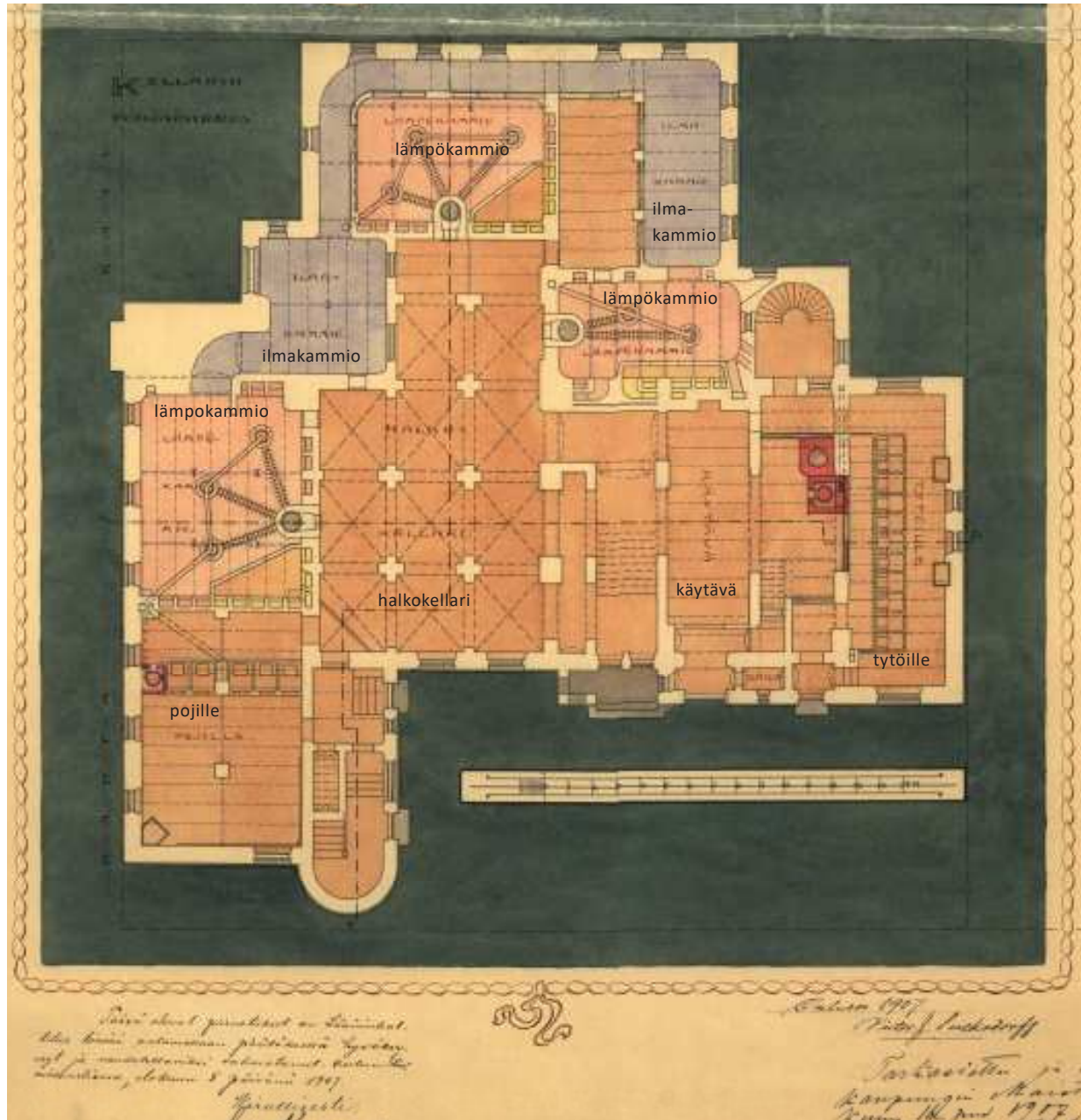
53 Lohi 2008, 24-25.

Kuva piirustussalista. Katosta riippuu polttimoita ilman varjostimia. Luokassa oli Sucksdorffin suunnittelemat piirustus- ja maalaustelineet sekä tuolit. Huoneesta oli ovi kokoelmahuoneeseen. Kuva: Vuosikertomus 1909-1910, OSYK.

Vasemmalla: Koulun kokoelmahuone, n.1908-1920. KA.

Koulun kellarikerroksessa sijaitsi oppilaiden käymälät, laajat keskuslämmityslaitteet höyrykattiloineen sekä halkovarasto tilan keskellä. Kouluun rakennettu ilmanvaihto- ja keskuslämmityslaitos oli Oulussa ensimmäinen laatuaan.⁵⁴

Rakennus oli suunniteltu sisätilojen osalta kokonaisuudeksi väritystä, seinien koristekuviota ja kalustusta myöten. Varojen puutteesta johtuen vain tärkeimmät aulat saivat sinne suunnitellut valaisimet ja kalusteet. Luokissa oli aluksi vain katosta riippuvat polttimot. Alkuperäisissä leikkauskuviissa eri kerrokset on laveerattu eri sävyin. Sucksdorffin työselityksessä mainitaan, että huoneet maalattiin erivärisiksi, jotta saatiin vaihtelua eri tiloihin.⁵⁵

Huonetiloiissa oli erilaisia puisia ovia, joiden peilien kuviointi vaihteli tilojen käytön mukaan. Luokkien ruusuikkuna-ovet mainittiin jo aiemmin. Näyttävät olivat myös sisäänkäyntiportaiden korkeat ikkunalliset heiluriovet, joissa oli nahkainen reunus ja korkeat potkupellit.⁵⁶

Vasemmalla: Alkuperäinen laveerattu kellarikerroksen pohjapiirustus. Arkkitehti V. Sucksdorff. 1907. Oulun kaupunginarkisto.

54 Kansalliskirjasto, Kaleva 21.8.1908, 3.

55 Lohi 2008, 27.

56 Lohi 2008, 27.

Alkuperäinen ympäristö ja piha-alue

Linnamainen Oulun Suomalainen Yhteiskoulu pyramiditorneineen oli näkyvä maamerkki kaupunkikuvassa keskustorilta katsottaessa ja muodosti parin torin laidalla olevalle kauppahallille. Koulu oli huomattavasti korkeampi kuin sen viereiset matalat puutalot. Kuten aikaisemmin kerrottiin, koulun tontti oli entistä vesijättömaata.

Alkuperäinen piha-alue oli melkein vain koulutalon kokoinen. Koulun vieressä sijaitsi avoin keskuskenttä ja matalat puutalokorttelit. Kaavassa olleita puukujanteita ei vielä aluksi ollut istutettu ja Nummikadun puolella Hollihaan puistokin oli varsin luonnontilainen. Koulun edusta oli lähinnä hiekkapintaista kenttää.⁵⁷

⁵⁷ KA, Oulun yhteislyseon arkisto, Ia:1, tonttikartta 17.1.1907.

Yllä: Ilmakuva koulurakennuksesta ja sen lähiympäristöstä Oulun kauppatorille päin.

Alun perin piha-alue ei ollut aidattu kuten kuvassa, vaan tontti rajautui miltei vain itse rakennukseen. Ympäröivät puurakennukset olivat huomattavasti matalampia kuin linnamainen koulutalo. Kuvan ajoitus n.1930-luku. PPM.

2.4 Rakennuksen muutosvaiheet

Muutokset ja korjaukset 1909-2024

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukiolla on monivaiheinen yli satavuotias historia. Seuraavaksi käydään läpi eri vuosikymmenillä tapahtuneita merkittävimpiä muutoksia koulurakennukseen liittyen.

1909-1919

Rahoitushuolet jatkuvat yksityiskoulun aikana

Vaikka uusi koulutalo oli saatu käyttöön, koulun rahahuolet eivät kaikonneet. Rakennusta varten saadun lainan lyhennyksiä ja korkoja ei kyetty maksamaan Valtionkonttorille. Kannatusyhdistyksen rahat riittivät juuri ja juuri opettajien palkkoihin. Rahaa kerättiin muun muassa järjestämällä arpajaisia. Lainaa pystyttiin lyhentämään kerran, minkä jälkeen siihen pyydettiin vuosittain lykkäystä aina vuoteen 1916 saakka. Vuonna 1917 senaatti hylkäsi vuosien varrella kasautuneet anomukset, mikä johti siihen, että rakennus määrättiin pakkohuutokaupattavaksi. Valtio suunnitteli rakennukseen kasarmia venäläiselle sotaväelle. Myös Oulun kaupunki oli kiinnostunut muuttamaan sen kansakouluksi. Päivää ennen

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun ylioppilaskokelaat 1913. Kollaasin on sijoitettu koulurakennuksen kuvat. OSYK.

huutokauppaa valtion asiamies ilmoitti, että se voitaisiin vielä välttää maksamalla lainan korot ja kuoletukset. Lahjoituksin ja yksityishenkilöistä saaduin korottomin lainoin tarvittavat varat saatiin kerättyä ja koulun toiminta pelastettua.⁵⁸

Koulun ensimmäinen rehtori Mauno Rosendal menehtyi lokakuussa 1917 hieman ennen Suomen itsenäistymistä. Uudeksi rehtoriksi valittiin koulun matematiikan ja fysiikan opettaja Heikki Karjalainen. Suomen itsenäistymisen jälkeen puhjennut sisällissota ja siitä johtuneet poikkeusolot keskeyttivät koulun toiminnan kevätlukukaudeksi 1918. Koulu toimi sotilaiden majoitustilana ensin helmikuussa 1918 ja toisen kerran saksalaisten joukko-osaston vieraillessa Oulussa 31.5.1918. Majoitustoiminta jätti jälkensä koulun tiloihin ja kalusteisiin.⁵⁹

1920-1940-luku

Siirtyminen valtiolle, Oulun yhteislyseo
Koulun rahoitusvaikeuksien myötä aloitettiin neuvottelut sen siirtämisestä valtion omistukseen. Näin tapahtuikin ja 1919 laaditun kauppakirjan myötä velat maksettiin kauppahinnasta ja yhtiön osakkeenomistajat saivat osakemaksunsa takaisin. Koulun nimi muuttui 16.4.1920 Oulun Yhteislyseoksi.⁶⁰

58 Vilppola 1992, 10-12.

59 Vilppola 1992, 13.

60 Karjalainen 1920, 3-4; Vilppola 1992, 14.

Kuva piirustussalista 1920-luvulta, kun luokkaan on saatu uudet valaisimet. Katossa on puupanelointi. KA.

1920-luvun korjauksia ja pihan laajennus 1930

Valtiolle siirtymisen myötä koulurakennusta ajanmukaistettiin ja sen kalustusta parannettiin. Kesän 1923 aikana luokkia maalattiin, erikoisluokkia kunnostettiin, kunnallinen vesijohto vedettiin kouluun ja käymälöiden ti-

lalle asennettiin vesiklosetit kellariin. Luokkiin saatiin uusia pulpetteja ja niihin asennettiin korkkimatto. Koulu sai uudet valaisimet 1928. Alun perin valaisimia oli ollut vain juhlasalissa. Muualla oli lähinnä vain polttimoita ilman varjostimia.

Kuva yllä vasemmalla: Luokkakuva vuodelta 1931, luokkahuoneessa on uudet riippuvat opaalilasivalaisimet, KA.

Partiolippukunta Pohjan Veikkojen juhla Oulun yhteislyseon voimistelu- ja juhlasalissa 8.2.1932. Kalevan arkisto, JOKAKAL3B:4045, Museovirasto.

Opettajakuntaa opettajainhuoneessa 1924. KA.

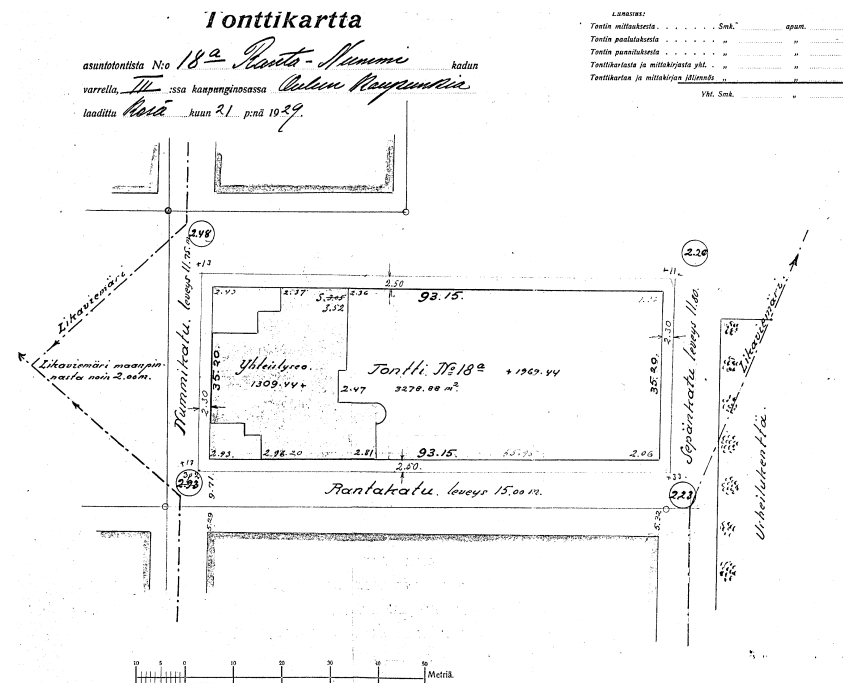
Rehtori Heikki Karjalainen työhuoneessaan 1924. KA.

Pihamaa oli alun perin lähestulkoon vain koulurakennuksen kokoinen. Koululaiset joutuivat ulkoilemaan rakennuksen viereisellä hoitamattomalla hiekkakentällä, joka ei ollut virallisesti koulun pihaa. Tilanteeseen saatiin huomattava parannus, kun Oulun kaupunginvaltuusto luovutti 1929 valtiolle kyseisen maa-alueen koulurakennuksen pohjoispuolelta. Kesällä 1930 koulun uusi piha vihdoinkin kunnostettiin ja aidattiin puusäleaidalla. ⁶¹

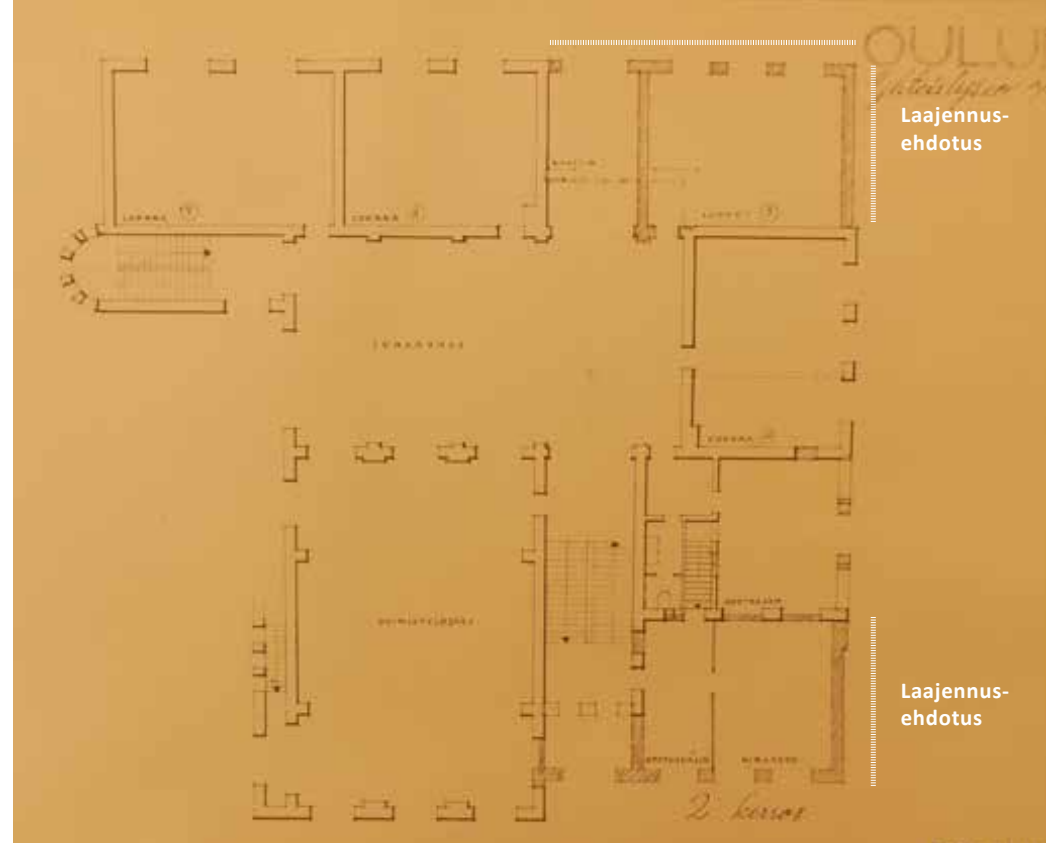
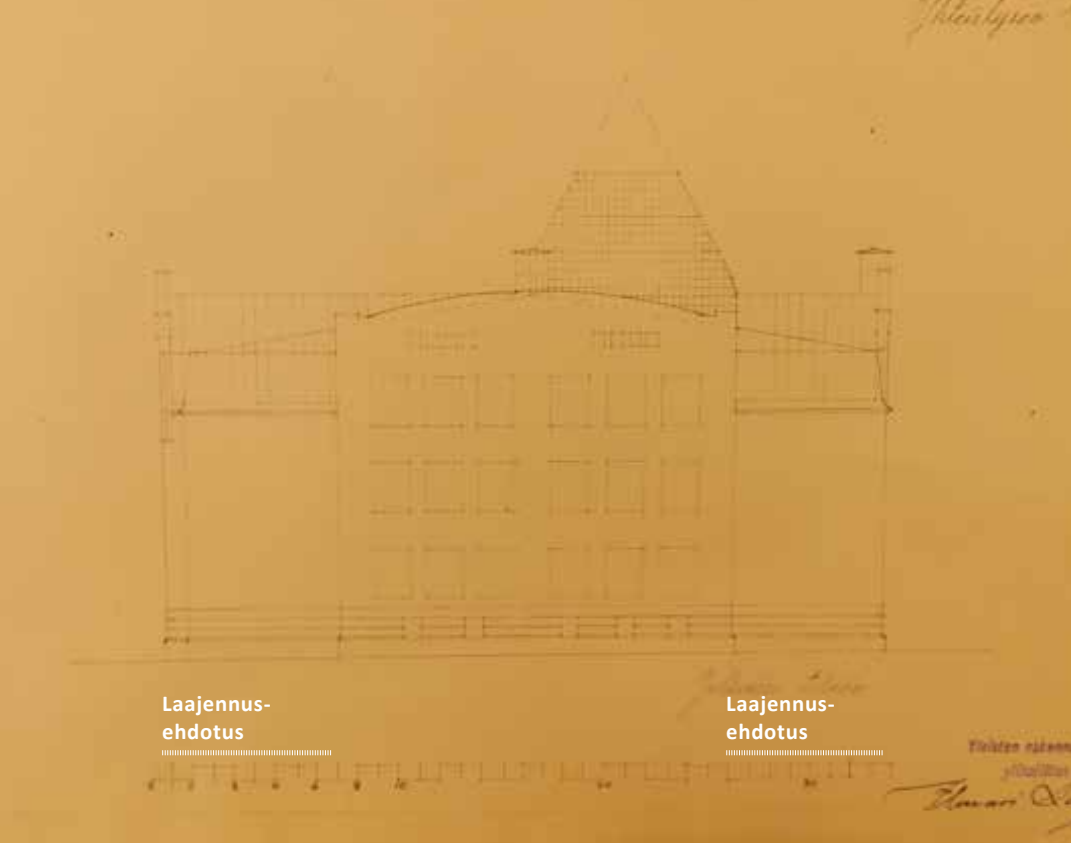

Kuva yllä oikealla: Koulun uusi piha-alue aidattiin puusäleaidalla 1930. KA.

Kuva oikealla: Päivitetty tonttikartta vuodelta 1929. OuTP.

61 Vilppola 1992, 14; Lohi 2008, 41.

Arkkitehti Ilmari Launiksen luonnospiirustuksia koulun laajennuksesta. Julkisivu etelään ja 2. kerros, pohjapiirustus. Piirustuksia ei sellaisenaan toteutettu. Suunnitelmissa olisi muokattu myös julkisivuja ja kattoa. Yleisten rakennusten ylihallitus, 1934. Kansallisarkisto.

Laajennussuunnitelma

Jo 1920-luvulla koulua oli vaivannut tilanpuute, mistä rehtori Karjalainen muisti aina mainita vuosikertomuksesta toiseen. Kouluun ei voitu ottaa niin paljoa oppilaita, kuin sinne olisi ollut tulijoita. Uusi rehtori Kaarlo Metsävainio jatkoi taistelua lisätilojen saamiseksi 1930-luvulla. Hän ehdotti 1934, että koulun pihalle rakennettaisiin lisärakennus. Kouluun olisi tarvittu uusia oppiaineita, käsityötä ja laulua varten erityisluokkatiloja. Myös koulun uusi oppilaskirjasto tarvitsi laajempia tiloja.

Metsävainion aloite johti siihen, että Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Ilmari Launis saapui Helsingistä tarkastusmatkalle Ouluun ja laati vielä samana vuonna laajennuksesta luonnosehdotuksen. Piirustuksia ei viety kuitenkaan tämän pidemmälle ja viimeistään talvisodan syttyminen 1939 keskeytti hankkeen vuosiksi.⁶²

Launiksen kaavailema laajennusosa olisi

⁶² KA, Oulun yhteislyseon arkisto, I KARTAT JA PIIRUSTUKSET, Ea:3_2 Koulun laajennuspiirustukset 1934-1938, Launiksen kirje 19.10.1934; Lohi 2008, 49.

sijoitettu pääosin puiston puolelle, vanhan osan molempiin avoimiin kulmauksiin. Keskikaupungin puoleinen julkisivu ja kaareva porrashuone olisivat säilyneet ennallaan. Maunonkadun puoleisen pääporrashuoneen pyramidikatto olisi poistunut viereisine mansardi-ikkunoineen. Samoin julkisivujen muuripäätysten koristeita ja kaarevuutta olisi muutettu ja Rantakadun puoleista sisäänkäyntiä muokattu voimakkaasti.⁶³

⁶³ KA, Oulun yhteislyseon arkisto, I KARTAT JA PIIRUSTUKSET, Ea:3_2 Koulun laajennuspiirustukset 1934-1938.

Vaikka sodan syttyminen oli keskeyttänyt hetkellisesti koulun laajennussuunnitelmat, niitä jatkettiin pian talvisodan päätyttyä. Maaliskuussa 1941 valmistui Rakennushallituksessa arkkitehti Laura Järvi-Larkkaan laatimat uudet piirustukset, joissa oli jonkin verran muokattu ja kehitetty Launiksen aikaisempia suunnitelmia. Uusissa suunnitelmissa laajennusosa oli viety pääosin pohjoispuolelle ja Maunonkadun puoleisesta kulmauksen laajennuksesta oli luovuttu. Rakennustöiden oli määrä alkaa syksyllä 1941, mutta jatkosodan syttyminen keskeytti hankkeen jälleen.⁶⁴

Koulu säästyi sota-aikana täpärästi suuremmilta vaurioilta. Sen ympäriltä Kuusiluodosta ja Oulun keskustasta tuhoutui lukuisia rakennuksia. Koulutaloon osui 1944 yksi pommi, mutta se jäi onnenkantamoisena suutariksi eli räjähtämättä tippuessaan voimistelusaliiin. Koulurakennus toimi sota-aikana niin sotilaiden kuin siirtoväen majoituspaikkana. Myös piha oli varattu puolustusvoimien käyttöön. Itse koulu joutui toimimaan osin väistötiloissa, eikä aika ajoin opetusta voitu järjestää lainkaan.⁶⁵

Valokuva Kuusiluodosta pommitusten jälkeen. Kuva: Uno Laukka, 1940. PPM.

64 Mäkelä 2008, 43; Lohi 2008, 49.

65 Vilppola 1992, 21-22; Mäkelä 2008, 46.

Julkisivu lounaaseen, puistoon.

Julkisivu kaakkoon, Rantakadulle (nyk. Kuusiluodonkatu).

Vasemmalla: Julkisivu koilliseen, sisäpihalle.

Rakennushallitus, koulun laajennussuunnitelmapiiirustukset, julkisivupiiirustukset, piir. arkkitehti Laura Järvi-Larkas. 15.3.1941. OuTP.

1950-1960-luvut- suuret laajennukset

1955 kauan odotettu laajennus

-1950-luvun koulutalo yhdistetään jugend-linnaan

Sotien jälkeen Oulun koulujen oppilasmäärä jatkoi kasvamistaan ja Oulun yhteislyseon laajennuksen tarpeellisuus oli ajankohtaisempi kuin koskaan. Kouluhallituksen tarkastaja Otto Lakka kuvasi 1947 raportissaan Oulun yhteislyseon huoneistotilannetta ”tukalaksi ja sietämättömäksi.” Rehtorin ja opettajien piti vielä 1949 tehdä Kouluhallitukselle erilliset lausunnot lisärakennuksesta. Lausunnoissa mainittiin toisen voimistelusalin ja kotitaloustopuuttumisen aiheuttamista ongelmista koulunkäynnille. Lisäksi niissä otettiin kantaa aikaisempiin 1941 laadittuihin suunnitelmiin ja niiden toimivuuteen käytännön opetustyössä. Pohjois-Suomen kansanedustajatkin jättivät eduskunnalle aloitteen laajennuksen toteutuksen puolesta. Pienenä helpotuksen saatiin 1952 kotitalouden opetustilat kellarikerrokseen.

Myönteistä lisärakentamispäätöstä jouduttiin odottamaan aina vuoteen 1954 saakka, jolloin sille myönnettiin 30 miljoonaa markan määräraha. Korjaustyö alkoi saman vuoden maaliskuussa Suomen lipun liehuessa juhlavasti koulun lipputangossa. Rakennustyön suoritti Rakennus Oy Sava työttömyystöinä ja se valmistui 1955. Laajennus tehtiin kuta-kuinkin 1941 laadittujen piirustusten mukaan.

Koulun laajennustyömaa 1955. KA.

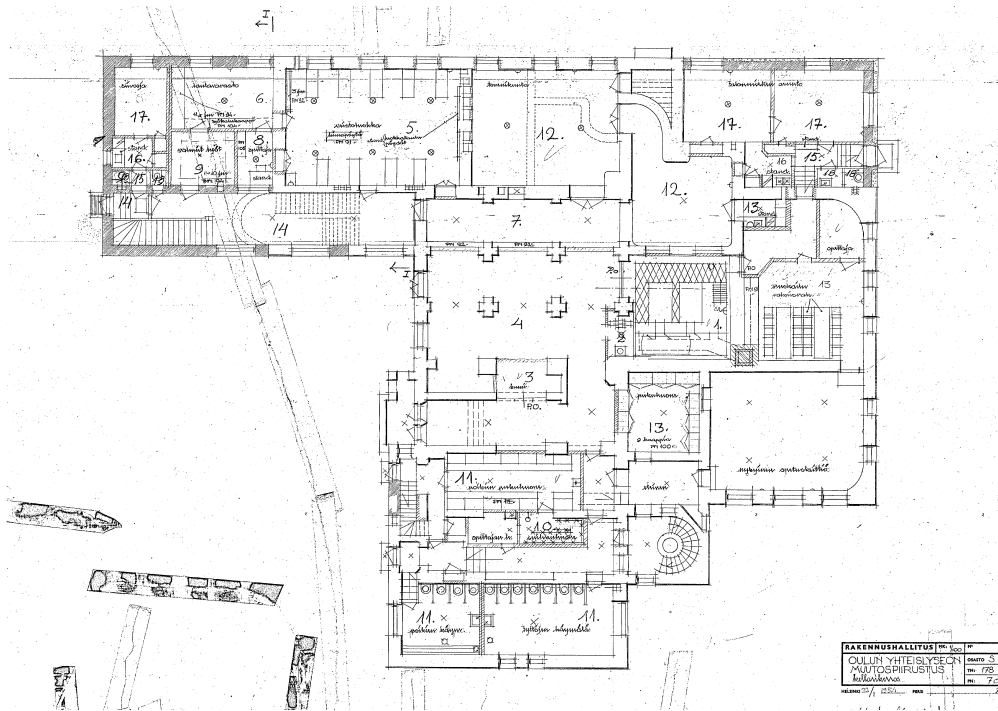
Koulussa oli tämän jälkeen 13 luokkaa sekä erikoisluokkia. Pojille ja tytöille oli omat erilliset pukuhuoneet. Opettajille rakennettiin uusi tilava opettajainhuone ja oppilaille kerhohuone. Vanhaan opettajainhuoneeseen sijoitettiin kirjasto. Talonmies ja vakinainen siivoaja saivat ajanmukaiset asunnot ja vahtimestarin asunto uudistettiin täysin. Koulun kalusteita täydennettiin ja uusittiin.⁶⁶

66 Metsävainio 1954, 1; Vilppola 1992, 22-23; Lohi 2008, 50-56.

Laajennus pyrittiin mukauttamaan vanhaan rakennukseen, mutta tehtävä oli varsin haastava ja rahoitus niukka. Laajennuksessa käytettiin luokkahuoneiden ikkunoiden ikkunatyyppejä ja julkisivuja jatkettiin keltaisella rappauksella. Rakennuksen ikkunahierarkia kuitenkin hieman hämärtyi ja ylimmässä kerroksessa muodistettiin osin vanhan rakennuksen kattoikkunoita. Yleisesti aikakaudella jugend-arkkitehtuuria pidettiin vanhanaikaisena.

Koulurakennuksen julkisivu puistoon päin lounaaseen 1955 laajennuksen ja korjauksen jälkeen. PPM.

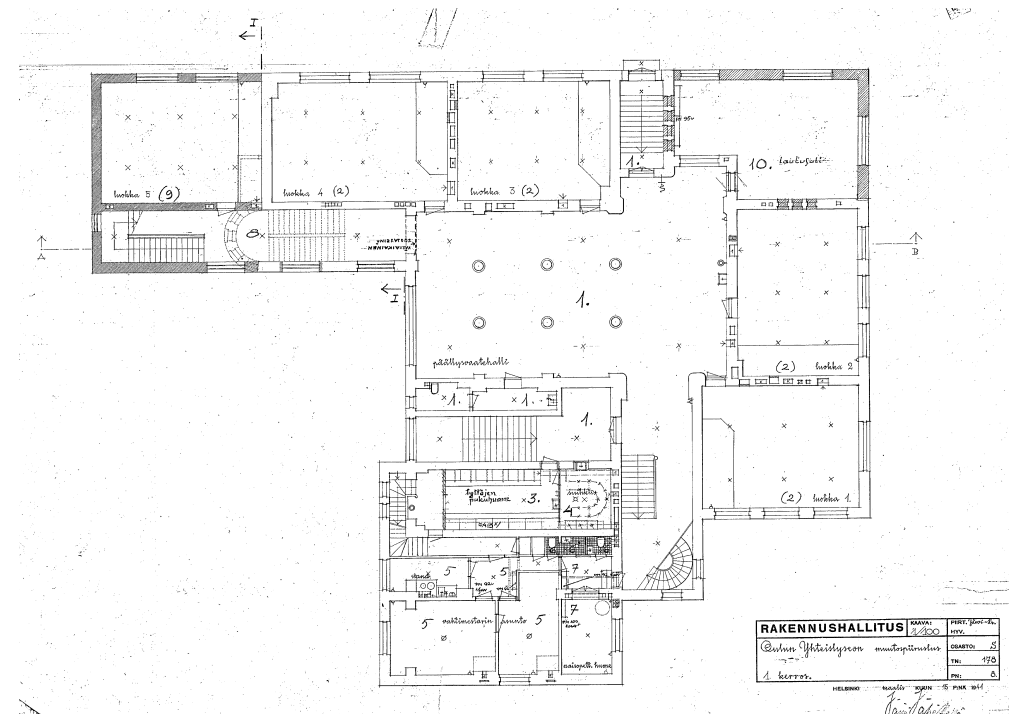

Kellarikerros, pohjapiirustus 1954

Laajennuksessa muutettiin olennaisesti suuren pyramidin sisäpihan julkisivua ja kaksikerroksinen koristeellinen porrashuone parvekkeineen purettiin pois. Alkuperäinen luontontiedeluokka purettiin osin ja sen keskelle puhkaistiin käytävä uuteen laajennussiipeen. Lopputuloksena laajennuksesta syntyi erityisesti nykyisen Kuusiluodonkadun puolelle jugend-ikkunoilla varustettu 1950-luvun koulutalo. Tuosta julkisivusta poistettiin rakennuksen porrastuva hansapäätty koristeineen ja opettajien näyttävästä sisäänkäynnistä jäi ulos

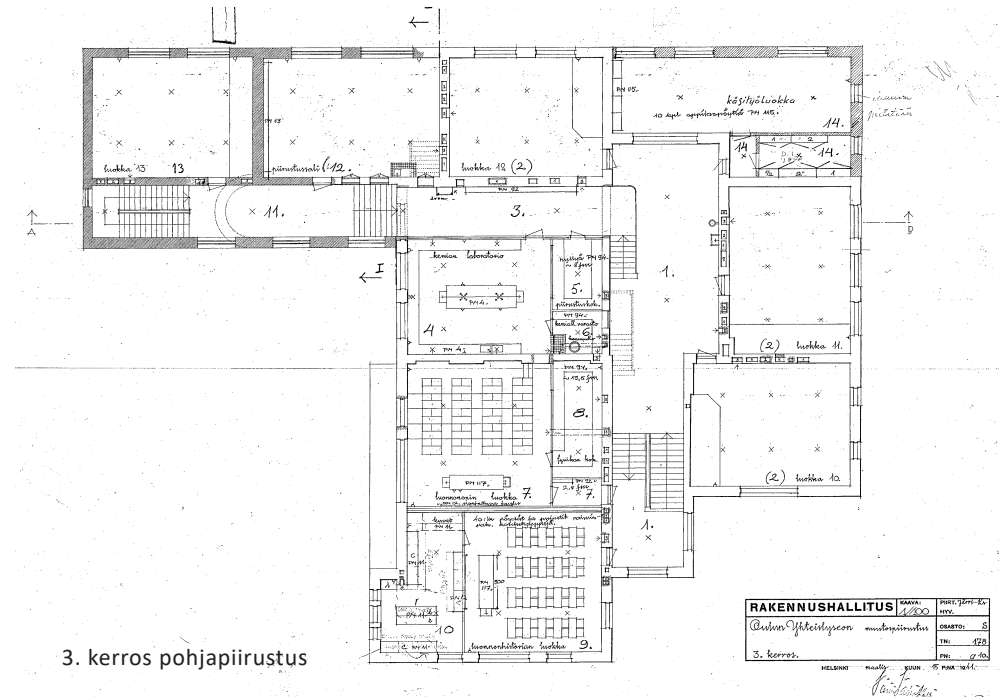
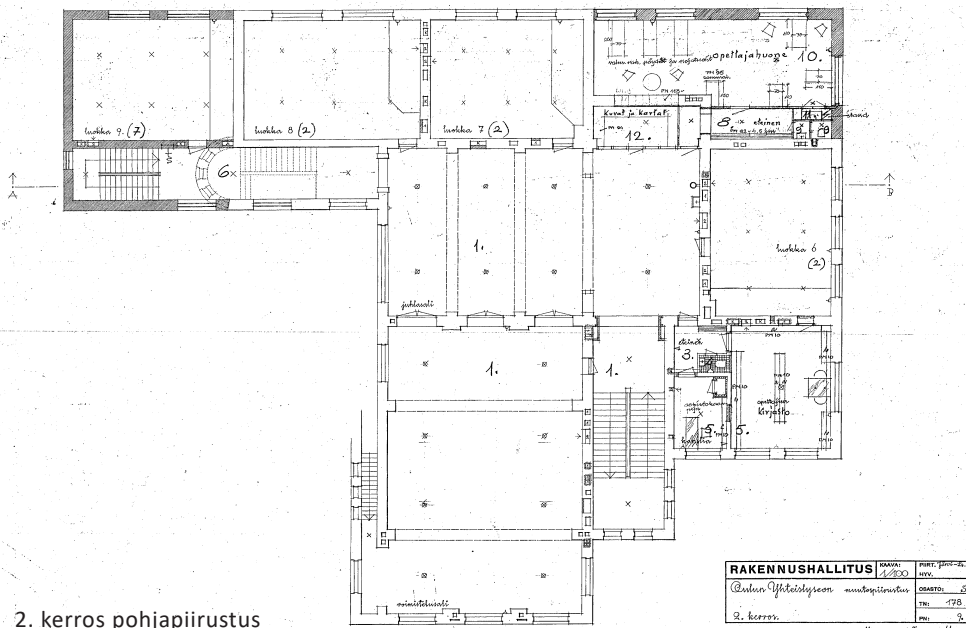
päin jäljelle vain pieni lippa ja sitä kannattavat konsolit. Puiston puoleiseen julkisivuun tuotiin symmetriaa, mitä siellä tai koko rakennuksessa ei ollut koskaan aikaisemmin ollut. Vanhat alkuperäiset rappaukset korjattiin ja vesikatto uusittiin. Tiilikatteet korvattiin pellillä ja ikkunat maalattiin aikaisempaa tummemmalla sävyllä.⁶⁷

67 KA, Oulun yhteislyseon arkisto, U:3, valokuva rakennuksesta 1955; Lohi 2008, 50-57; valokuvavertailu koulurakennus ennen 1955 ja korjauksen jälkeen, PPM.

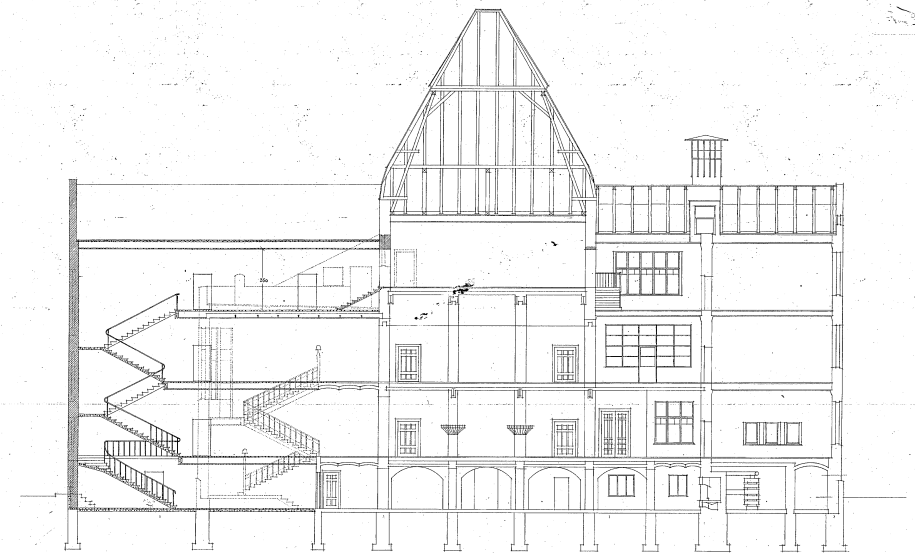
1. kerros, pohjapiirustus 1941

Yllä: Oulun yhteislyseon muutospiirustuksia, 1954 ja 1941. Rakennushallitus, OUP.

Yllä ja oikealla:
Oulun yhteiskoulun
muutospiirustuksia, 1941.
Rakennushallitus, OuTP.

Opettajakuntaa 1955
valmistuneessa uudessa
opettajainhuoneessa koulun 2.
kerroksessa. Kuva: 1960, KA.

Leikkauspiirustus, jossa näkyy purettavana rakenteena vanha porrashuone.

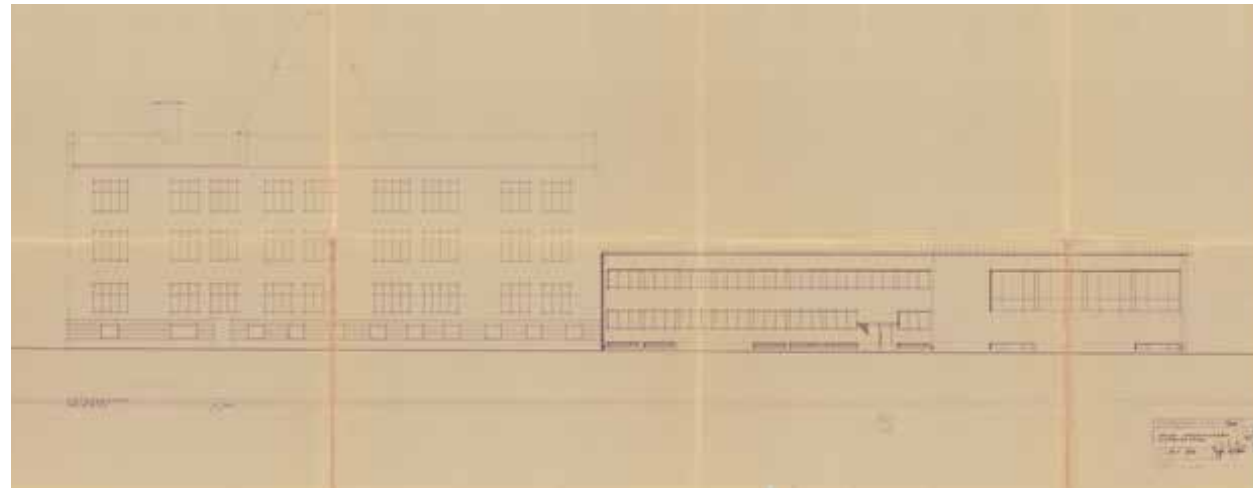
Uusi moderni lisärakennus 1960

Vaikka 20 vuotta odotettu laajennus oli vihdoin toteutettu, se ei ollut vielä riittävä koulun tarpeisiin. Tarvittiin edelleen toinen voimistelusalali, ruokala keittiöineen ja lisää opetustiloja. Näiden saamista ei kuitenkaan tarvinnut tällä kertaa odottaa kauan, vaan jo viiden vuoden päästä vuonna 1960 valmistui matalahko pitkä laajennusosa edellisen laajennuksen perään. Se toteutettiin Rakennushallituksessa vuosina 1957-1958 laadittujen piirustusten pohjalta. Rakentaminen aloitettiin vuonna 1958.⁶⁸

Uusi laajennusosa ei enää millään tavoin mukaillut vanhan rakennuksen ulkoasua. Se oli selkeästi oma rakennuksensa noudattaen 1960-luvun alun ajanmukaista rationaalista arkkitehtuuria nauhaikkunoineen ja vähäeleisine yksityiskohtineen. Rakennuksen erillisyyttä vanhasta korostettiin hienoisella sisäänvedolla alkuperäisestä julkisivupinnasta. Ikkuna-aukotus ja rakennuksen pohjapiirustus noudattiin kutsuttua sivukäytävämallia 1950-luvun laajennusosan tapaan. Aluksi suunniteltiin hieman pienempää nivelosallista laajennusta, mutta lisärakennuksen kokoa ja pituutta kasvatettiin alkuperäisistä luonnoksista. Laajennuspiirustuksen tehtiin oma uusi sisäänkäynti ja sen eteen pitkä välituntikatos sisäpihalle.

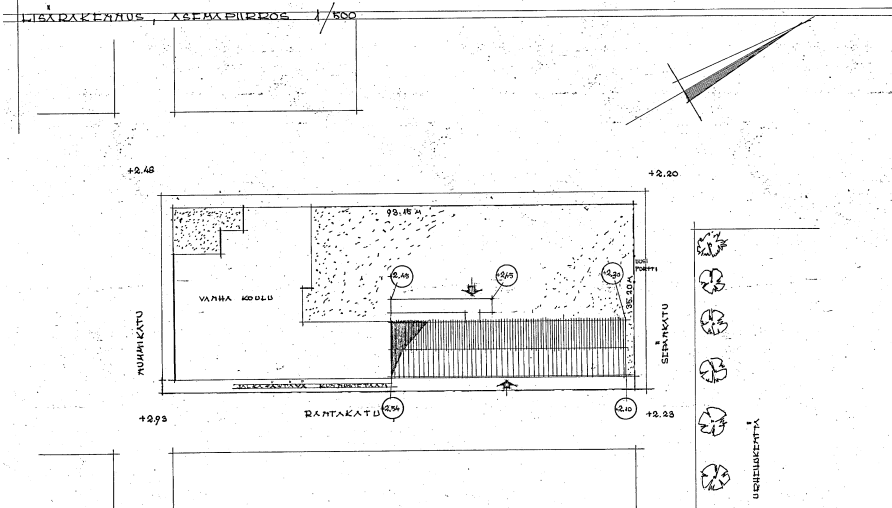
Julkisivupiirustus, jossa on matalampi nivelosa lisärakennuksen ja korkeamman vanhemman osan välissä. Luonnospiirustus, jota ei toteutettu, Rakennushallitus 24.9.1957. OuTP.

Julkisivupiirustus toteutuneesta suunnitelmasta. Rakennushallitus 29.1.1958. OuTP.

68 Vilppola 1992, 23; Lohi 2008, 59.

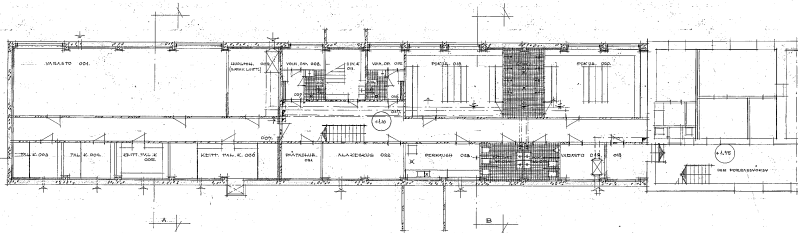
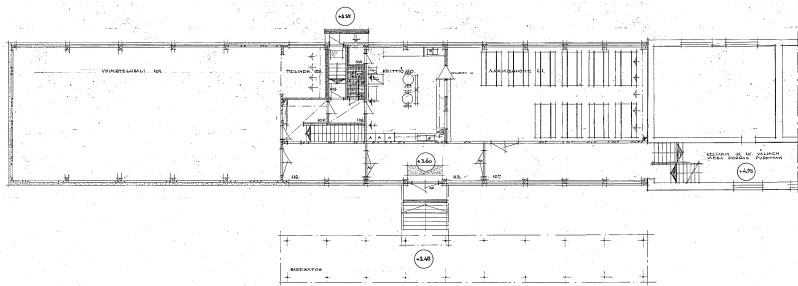
OULUN YHTEISLYSEO

Asemapiirros, lisärakennus, Rakennushallitus. OuTP.

Koulurakennus sisäpihan puolelta lisärakennuksen valmistumisen jälkeen. Valokuva vuodelta 1992, OSYK.

Kellarikerros ja ylempänä 1. kerroksen pohjapiirros, lisärakennus, Rakennushallitus, 1958. OuTP.

Koulussa oli vihdoin toinen liikuntasali sekä oma erillinen ruokala, minkä myötä voitiin aloittaa kouluruokailut.⁶⁹

Alun perin lisärakennusta oli kaavailtu Mau-nonkadun meren puoleiselle koulun vieriselle tontille, jolloin piha ei olisi pienentynyt entisestään. Tästä ajatuksesta kuitenkin luovuttiin. Hanke olisi edellyttänyt tontin lunastamista.⁷⁰

69 OuTP, rakennushallitus, piirustuksia, Oulun yhteislyseo lisärakennus, 1958.

70 Lohi 2008, 59.

Oppilaskuva pääporrashuoneessa 1969-1970. KA.

Oikealla: Oulun yhteislyseon viimeiset päättäjäiset 1974 juhlasaliaulassa ennen peruskoulu-uudistusta. KA.

Yllä: Oulun yhteislyseon 65-vuotisjuhlaturunmaa juhlasalissa 1967. KA.

Luokahuoneiden ovien ruusuikkunat kunnostettiin ja maalattiin uudelleen 1982.

Porrashuoneen ja aulatilojen väliset palo-ovet on asennettu 1980-luvulla.

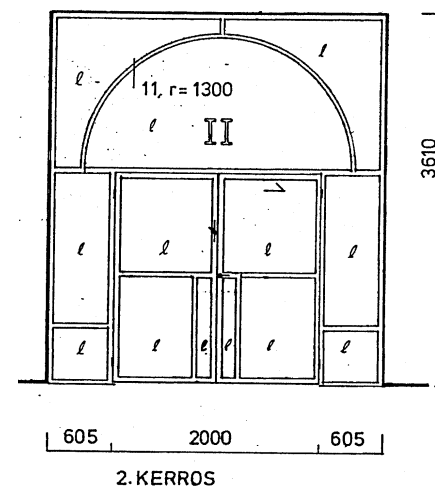
Porrashuoneen kolmioaiheinen nauhakuviio nousee samaa tahtia kaiteen kanssa ylöspäin. Kuvio palautettiin 1982 tutkimusten pohjalta läänintaiteilija Juhani Tuomisen ohjauksessa.

1970-1980-luvut - peruskoulu- uudistus ja palauttava korjaus

Vuonna 1974 siirryttiin peruskoulujärjestelmään, mikä tarkoitti merkittäviä hallinnollisia muutoksia koululle. Koulun omistus siirtyi Oulun kaupungille ja entinen Oulun yhteislyseo jaettiin kahtia Kuusiluodon yläasteeksi ja lukioksi.⁷¹

Kuusiluodon koulutaloon tehtiin 1980-luvun alussa laaja palauttava sisätilakorjaus. Työn suunnittelu aloitettiin ajatustasolla jo vuonna 1975. Ennen korjauksia tutkittiin rakennuksen

vanhoja sisävärejä ja koristekuvioita. Tutkimuksen laati arkkitehtiopiskelija Leena Olsbo. Maalikerroksia löytyi paikoin jopa neljä. Korjauksessa uusittiin juhlasalin lattia. Siitä poistettiin vanha korkkimatto ja tilalle asennettiin ruskeaksi maalattu kuusilankkulattia. Esiinottojen perusteella käytävien ja aulojen piiloon maalattuja koristekuvioita palautettiin ja luokkien väritystä muutettiin. Maalaustöiden taiteellisena asiantuntijana toimi läänintaiteilija Juhani Tuominen. Rakennuksen vanhimman osan luokahuoneiden ovien rapistuneet ruusulasimaalaukset tehtiin uudestaan ja ovet maalattiin valkoisista ruskeiksi.

Uusien palo-ovien piirustus. 1978-1982, OuTP.

⁷¹ Oulun yhteislyseon Seniorit 1977, 20-22; Vilppola 1992, 24.

Ruusuikkunoiden uudelleenmaalauksen teki koulun lehtori Mirjam Kinos.

Kellarikerrokseen tehtiin veistosalin tilalle kotitalousluokka ruokailutiloineen ja teknisen työn luokka siirrettiin entisen opetuskeittiön paikalle. Aulojen ja käytävien välille tehtiin palo-osastointi metallilasiovin. Niiden muutokielessä pyrittiin mukailemaan rakennuksen ikkunoiden kaariaiheita. Sisäpihalle tehtiin lisärakennukseen poistumistieporras.

Ullakolla säilössä olleita jugend-tuoleja teetettiin Iikka-tuotannossa saman mallin mukaan lisää. Myös muita varastoista löytyneitä huonekaluja kunnostettiin ja palautettiin käyttöön. Kouluun hankittiin Eliel Saarisen 1900-luvun alussa suunnittelema Ruusu-ryijy. Laaja korjaustyö valmistui koulun 80-vuotisjuhliin vuonna 1982.

Vielä 1980-luvun lopulla uudistettiin opettajien hallintotiloja ja muutettiin 2. kerroksen kirjastoluokka opettajainhuoneeksi, 1950-luvun ”uusi” opettajainhuone yläasteen ja lukion rehtoreiden työtiloiksi sekä vanhin opettajainhuone opettajien työtilaksi. Suunnitelmat laadittiin Oulun kaupungin rakennusviraston talosuunnitteluosastolla.⁷²

Oppilaita 2. kerroksen juhlasaliaaulassa 1999 ennen laajaa peruskorjausta. OSYK.

1990-2000-luvut - laaja peruskorjaus 2006

Vuonna 1995 kouluun tehtiin pienimuotoisia korjauksia. Luokkien akustiikkaa parannettiin akustolevyillä ja uusittiin verhoja. Koulun keittiötä uudistettiin ja lukion rehtorin työhuoneen edustalle tehtiin siivouskomero WC:n viereen.⁷³

Vuonna 2004 Kuusiluodon yläaste yhdistettiin Kaakkurin yläasteeseen ja seuraavana vuonna Toppilan lukio yhdistettiin Kuusiluodon lukioon. Uudistuneen lukion rakennukseen tehtiin laaja peruskorjaus, joka valmistui vuonna 2006. Sen suunnittelu aloitettiin jo 2000 perustamalla hankeryhmä, minkä tuloksena korjauksen hankesuunnitelma valmistui 2001.

Yllä: Valokuvia piirustusalin seinien ja katon avauksista 2006 korjauksen aikana. Kuvat: Arkkitehtitoimisto Kimmo Kuismanen. OuTP.

⁷² OuTP, ARK suunnitelmia ja piirustuksia 1978- 1987; Kristinä 1983, 3; Vilppola 1992, 23; Hyvärinen 2008, 66-69.

⁷³ OuTP, ARK suunnitelmia ja piirustuksia 1995.

Arkkitehti Martti Karsikas laati peruskorjauksen tilaohjelman ja nykytilanneinventointipöytäkirjat. Korjauksessa oli sekä toiminnallisia tilajärjestelyjä, että teknisiä parannuksia kuten koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän tuominen rakennukseen. Hankkeen arkkitehtisuunnittelijaksi valittiin Arkkitehtitoimisto Kimmo Kuismanen. Kuismanen laati suunnittelun tueksi myös rakennushistoriaselvityksen.⁷⁴

Muutoksessa koulun kellarikerrokseen sijoitettiin kirjasto ja sinne tuli myös opiskelijoiden itsenäistä työskentelytilaa. Opettajainhuone siirrettiin 1. kerrokseen entiseen talonmiehen asuntoon, joka oli tuossa vaiheessa luokkatilana. Entisestä "dushi"-eli suihkuhuoneesta tuli opettajien eteisaula. Opettajille tehtiin lisäksi työskentelytiloja ensimmäisen, toisen ja kolmannen kerroksen kulmauksiin. Oppilaskunta taas sai oman tilansa 3. kerroksesta.

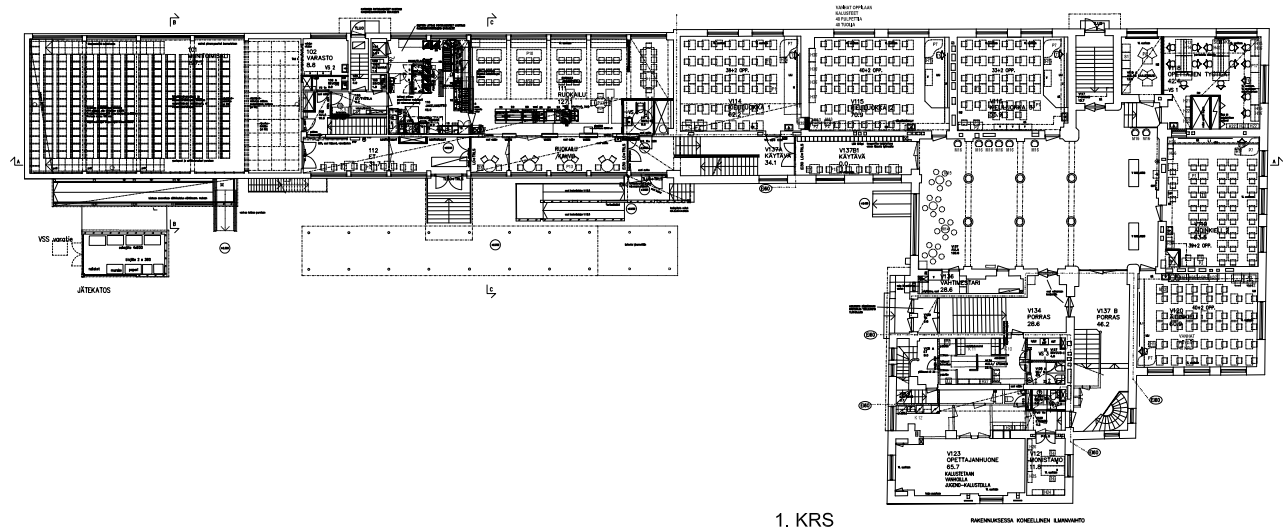
Vanhimman osan voimistelusalii muutettiin draamasaliksi mustine verhoineen ja lattiointeen ja 1960-luvun liikuntasali muutettiin monitoimisaliksi. Sinne sijoitettiin siirrettävä kokoon menevä auditorio ja vanhat puolapuut ja voimisteluköydet poistettiin. Kuvaamataidon opetukseen saatiin lisätilaa kellarikerroksesta yläkerran piirustusluokan lisäksi. Myös valaisimia ja kalusteita uusittiin. 2. kerroksen aulaan tehtiin laajennus ja tämän myötä saatiin palautettua sinne valoaukko Kuusiluodonkadun⁷⁵ puolelle.

Vanhman osan voimistelusalii muutettuna draamasaliksi. Kuva: Esa Eirola, OuTP.

2. laajennusosan liikuntasaliin rakennettiin monitoiminen katsomo 2006. Kuva: Esa Eirola, OuTP.

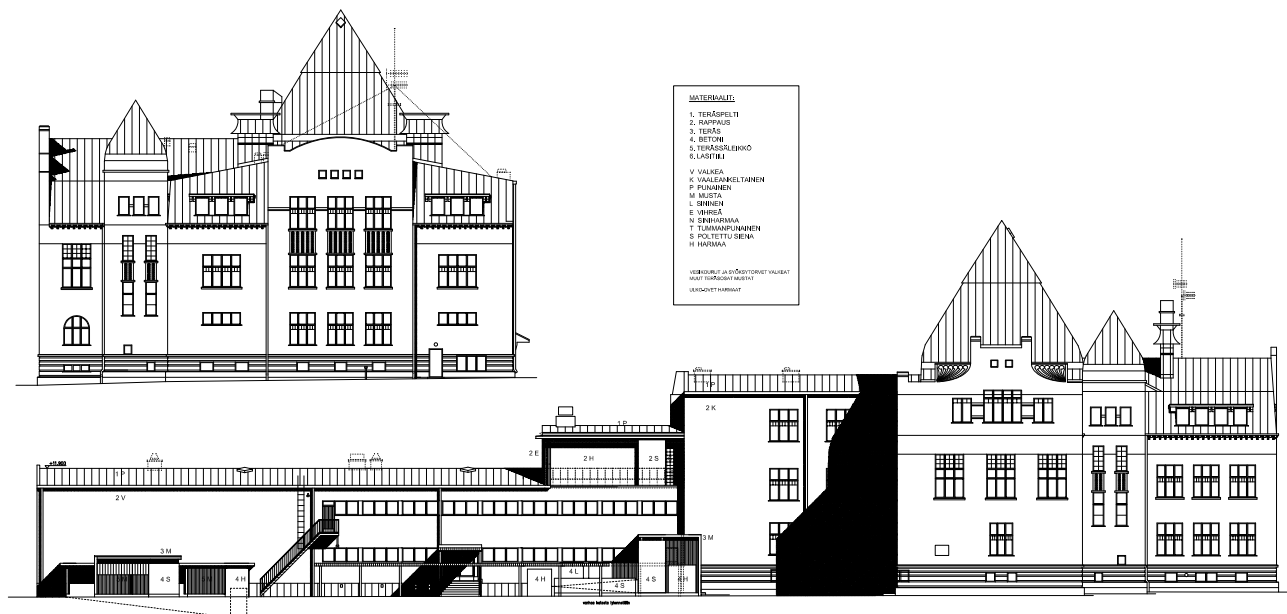

1. KRS

Peruskorjauksen suunnitelmapiirustus 2005-2006, 1. kerroksen pohjapiirustus. Arkkitehtitoimisto Kimmo Kuismanen, OuTP.

⁷⁴ OuTP, Ark suunnitelmia ja piirustuksia 2005-2006; Kuismanen 2005, 5; Lohi 2008, 77-83.

⁷⁵ ent. Rantakatu

Peruskorjauksen suunnitelmapiiruksia 2005-2006. Julkisivut sisäpihalle ja puistoon. Arkkitehtitoimisto Kimmo Kuismanen, OuTP.

Korjauksessa tehtiin uusi esteetön luiska ja sisäänkäynti sekä rakennuksen katolle ilmastokonehuone. Lisäyksissä käytettiin tehostevärejä ja lasitiilipintaa.

Ilmavaihtojärjestelmän sijoittaminen vanhaan rakennukseen toi käytäville ja luokkahuoneisiin putkistoja ja luokkiin roiloja. Ilmavaihtokonehuoneet sijoitettiin rakennuksen vanhimman osan ullakolle sekä 1960-luvun lisärakennuksen katolle. Pihalle tehtiin liikuntaesteisille sopiva luiska pitkän katoksen viereen ja uusi esteetön WC 1. kerrokseen. Koulun ruokalaa uudistettiin ja ruokasalien seiniin avattiin kulkuaukkoja. Tyttöjen ja poikien pukuhuoneet 1960-luvun lisäsiivessä rakennettiin uuteen paikkaan. Pihalle rakennettiin uusi jätekatos ja pitkä kulkuramppi kellarin huoltotiloihin. Laajassa korjauksessa uusittiin sähköjä ja tehtiin sisämaalauksia.

Julkisivut ja vesikatto kunnostettiin. Julkisivut hiekkapuhallettiin koristeosia lukuunottamatta ja rapattiin uudelleen. Vanhimman osan ja 1950-luvun laajennuksen aikaiset ikkunat entisöitiin.⁷⁶

Julkisivuihin tuli korjauksen myötä myös joitain muutoksia ja uusia elementtejä. Näkyvimpiä näistä ovat uudet lasitiilipinnan ja värikkäät rappauskentät katolle sijoitetun ilmastokonehuoneen seinässä. Samaa vaihtelevaa väriteemaa jatkettiin sisäänkäyntiluiskan muureissa. Vanhan pääsisäänkäynnin yläpuolelle tuli näkyvälle paikalle yläkulmaan iso ilmastokoneputken pää. Näkyvät uudet aiheet katolla olivat myös punaisella pellillä verhoillut ilmastokoneputket.⁷⁷

76 OuTP, ARK suunnitelmia ja piirustuksia 2005-2006, Kuismanen, julkisivun kunnostustyö, selostus. 2006.

77 OuTP, ARK suunnitelmia ja piirustuksia 2005-2006; Lohi

2010-2025

Pihan, liikuntasalin ja opettajainhuoneen muutokset

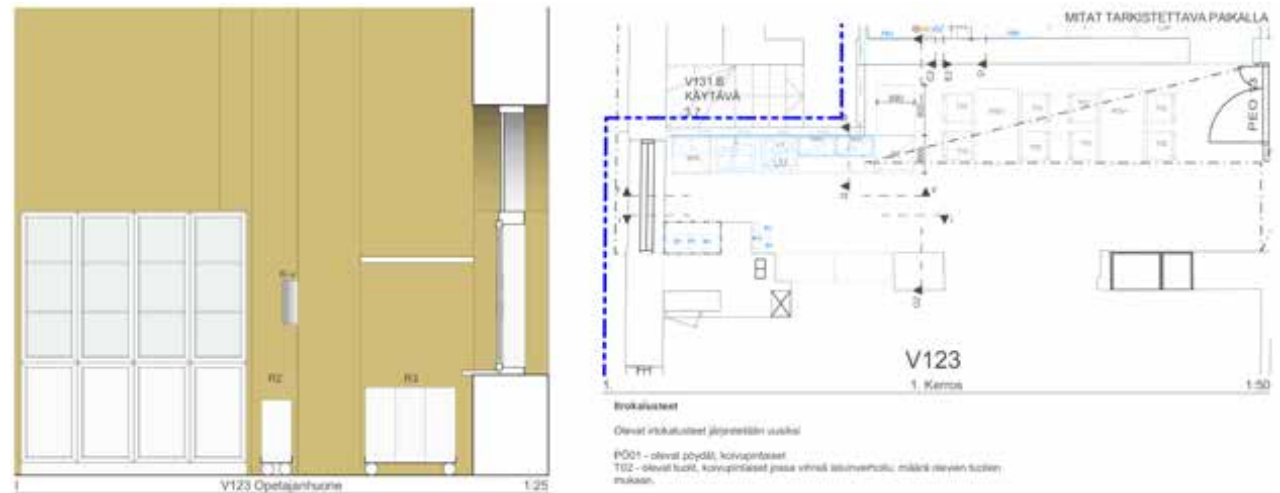
Vuonna 2006 valmistuneen korjauksen jälkeen rakennukseen ei ole tehty laajoja korjauksia. Pihaluettua uudistettiin 2020, jolloin pihaa kiertävä aita uusittiin, jäsenneltiin uusia auto-paikoituksia ja lisättiin pihalle uusia perennoja, kasvatuslaatikoita ja hyötykasveja.⁷⁸

Monitoimisali muutettiin 2024 tanssisaliksi. Lattian parkettipinta uusittiin ja vuoden 2006 katsomorakenne purettiin. Opettajainhuoneeseen tehtiin eteiskalustemuutoksia, uusittiin keittiö sekä asennettiin uusi korkkilattia. Muutokset suunnitteli Arkkitehtitoimisto Lukkaroinen Oulusta.⁷⁹

Vuonna 2024 aloitettiin Oulun Tilapalveluissa uuden laajan peruskorjauksen valmistelu, johon tämä rakennushistoriaselvityksen täydennys liittyy.

Ote pihasuunnitelmasta, 2019. Oulu, Tilakeskus. OuTP.

Otteita opettajainhuoneen sisustussuunnitelmapiirustuksista, Lukkaroinen Arkkitehdit, 2023, OuTP.

2008, 77-83.

⁷⁸ OuTP, ARK Viher-/ istutussuunnitelma, 28.11.2019.

⁷⁹ OuTP, ARK suunnitelmia ja piirustuksia 2024, Lukkaroinen.

2.5 Säilyneisyys

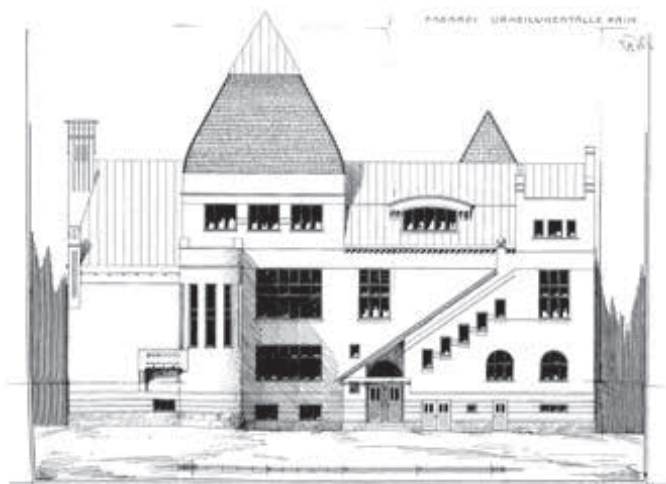
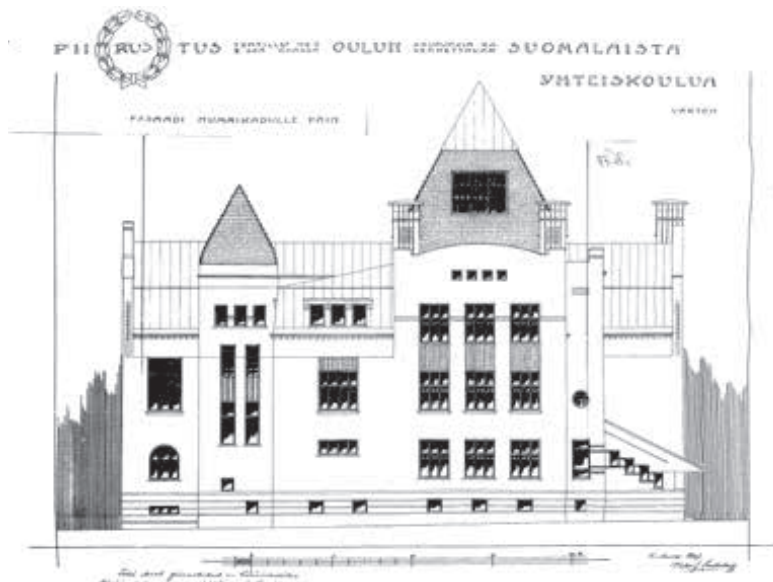
Ajoitus- ja säilyneisyyskaaviot sekä piirustus- ja valokuvarinnastukset Seuraavassa käydään läpi Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion muutosvaiheita julkisivupiirustusten rinnastusten, julkisivu- ja pohjapiirustuskaavioiden sekä eri aikakausien valokuvarinnastusten avulla.

Julkisivut Nummikadulle ja Kuusiluodonkadulle. Alkuperäinen ulkoasu, rakennettu 1908. Kuvan ajoitus n. 1930-l. PPM.

Julkisivut Nummikadulle ja Kuusiluodonkadulle. Kerttu Loukusa, Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 24.10.2024.

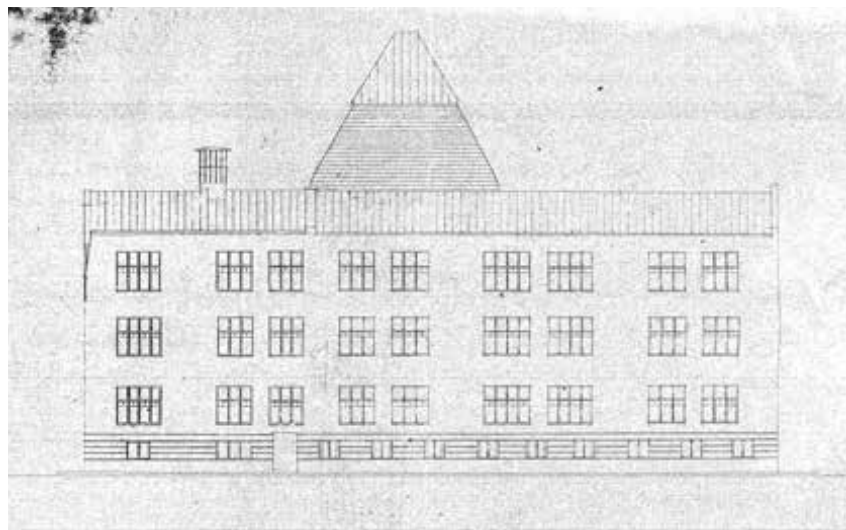

1907, rakennettu 1908

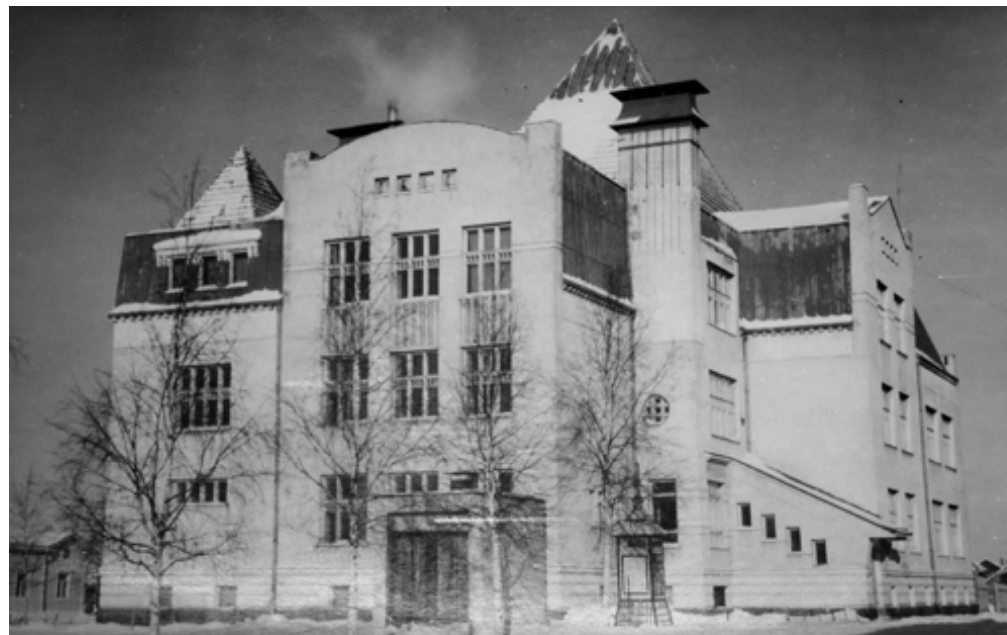
1941, toteutettu 1955

2006

Julkisivujen rinnastukset

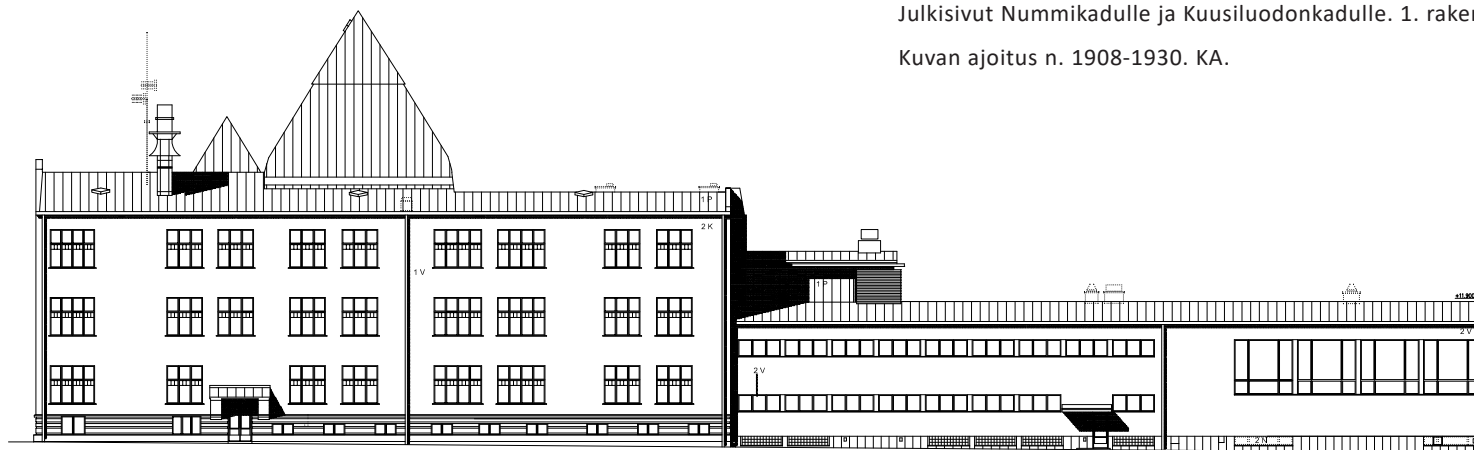

Julkisivu Kuusiluodonkadulle, 1941, toteutettu 1955. Rakennushallitus. OuTP.

Julkisivut Nummikadulle ja Kuusiluodonkadulle. 1. rakennusvaiheen ulkoasu 1908.

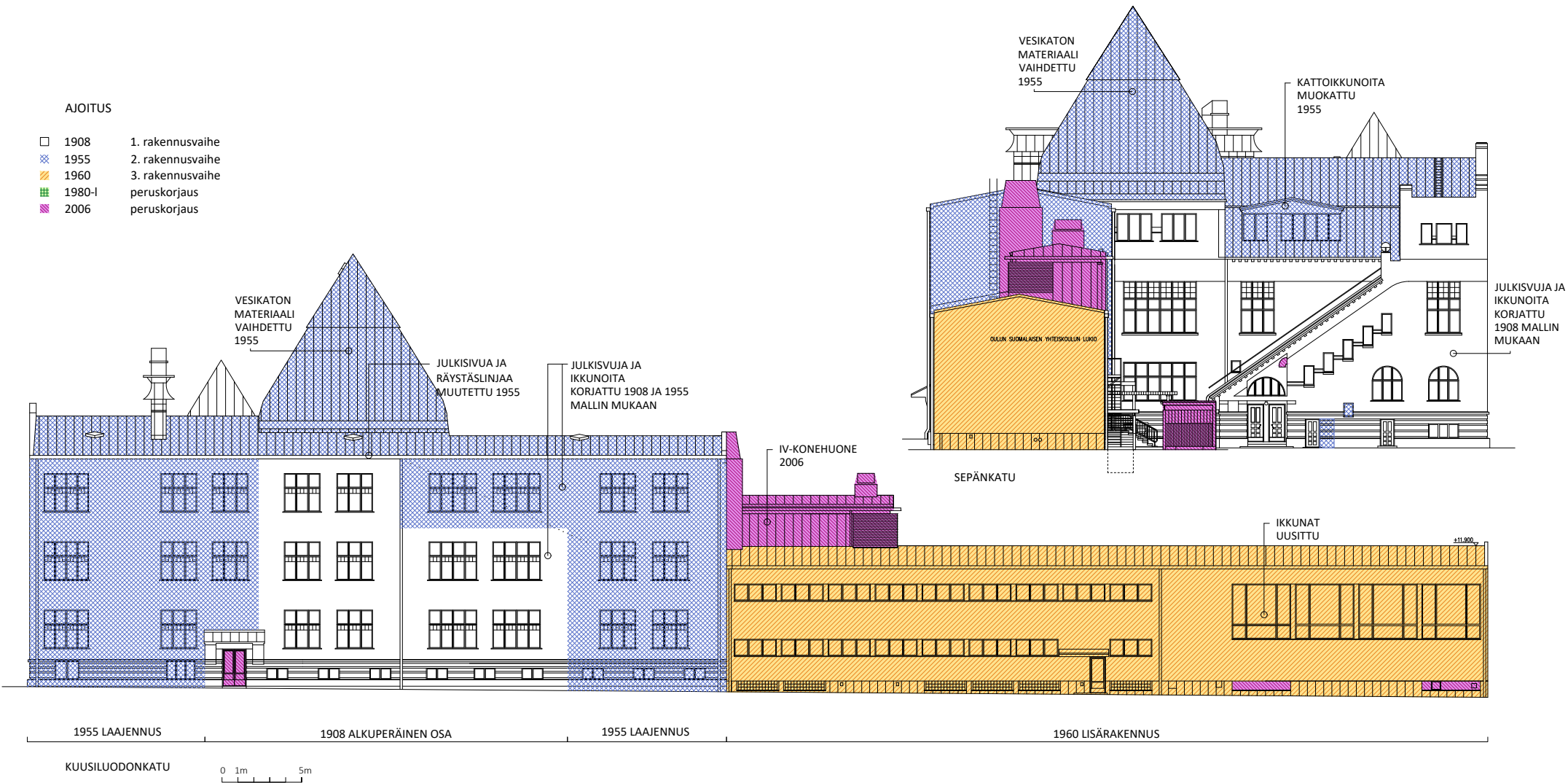
Kuvan ajoitus n. 1908-1930. KA.

Julkisivu Kuusiluodonkadulle 2006. Arkkitehtitoimisto Kimmo Kuismanen, OuTP.

AJOITUS

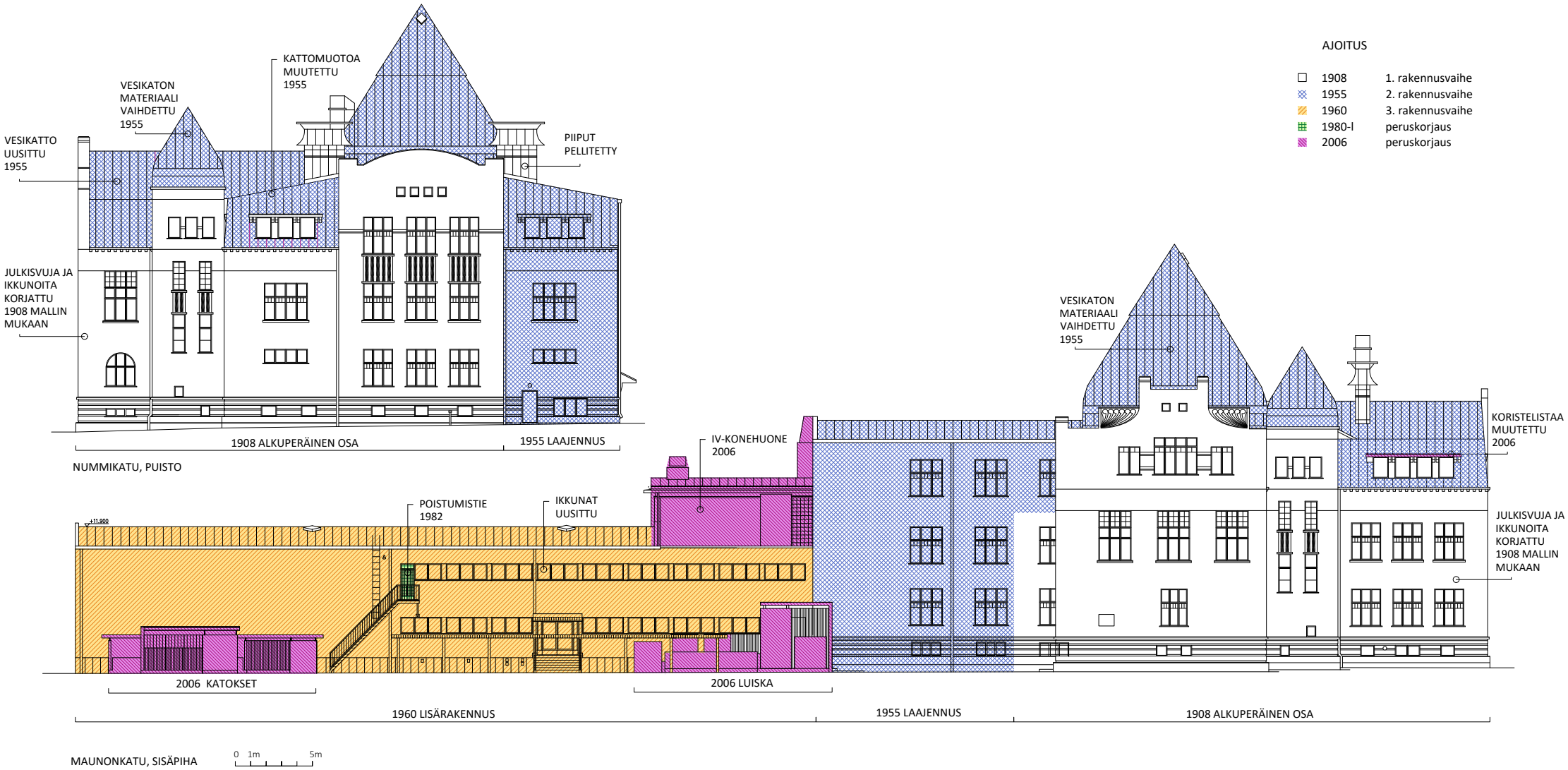
□	1908	1. rakennusvaihe
▨	1955	2. rakennusvaihe
▧	1960	3. rakennusvaihe
▩	1980-l	peruskorjaus
▪	2006	peruskorjaus

Ajoituskaaviot, julkisivut
 Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 2025

AJOITUS

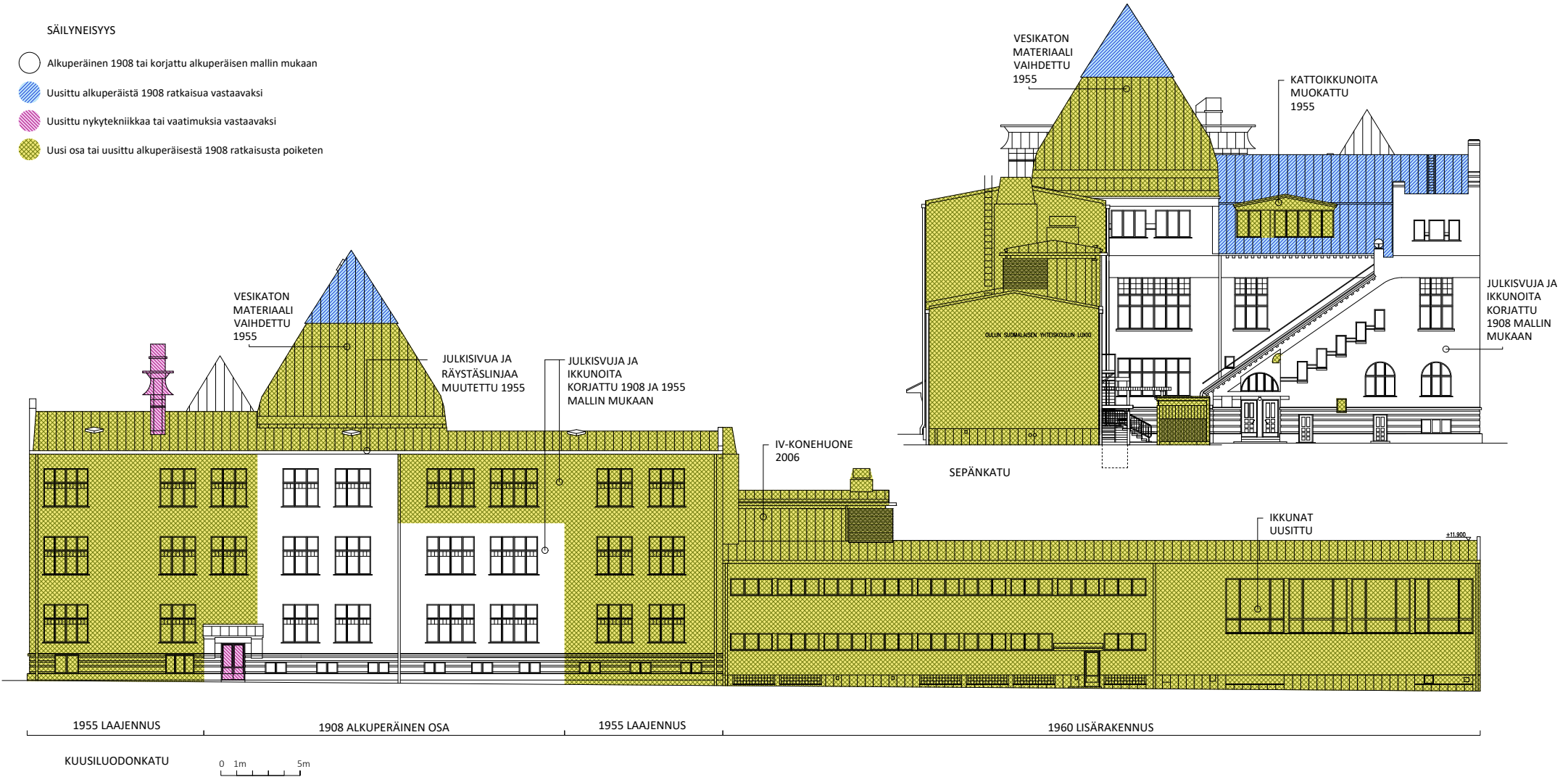
□	1908	1. rakennusvaihe
▨	1955	2. rakennusvaihe
▧	1960	3. rakennusvaihe
▩	1980-l	peruskorjaus
▪	2006	peruskorjaus

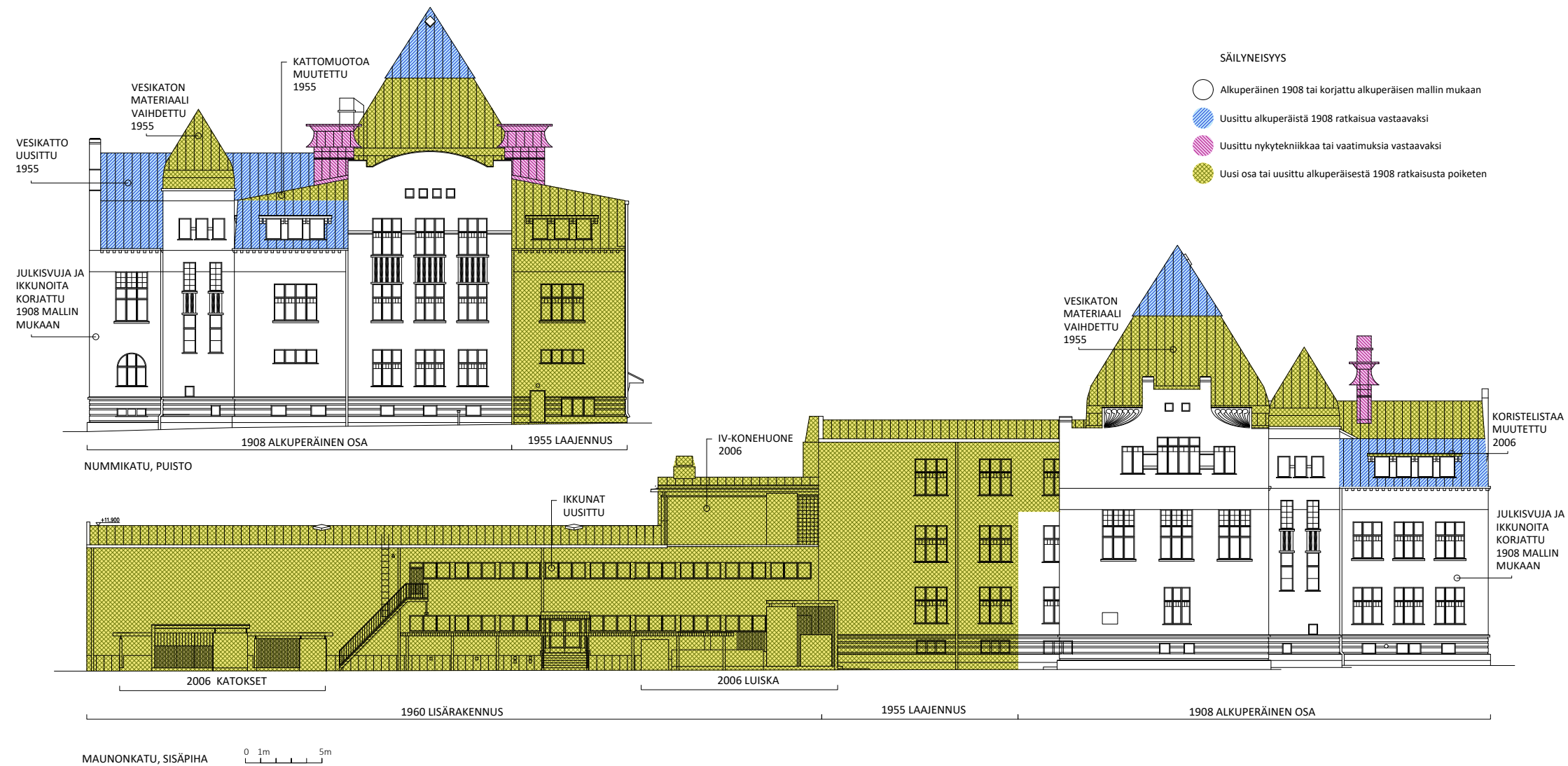
Ajoituskaaviot, julkisivut
 Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 2025

SÄILYNEISYYS

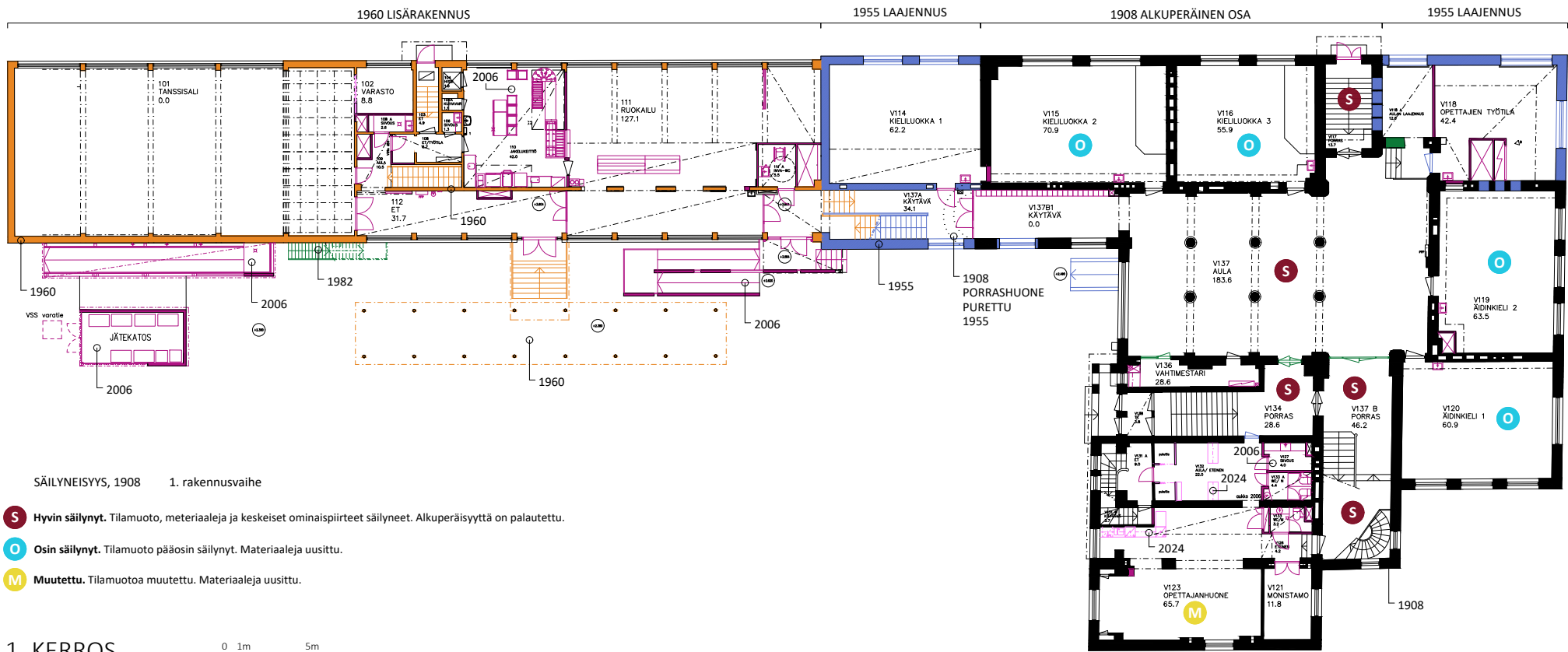
- Alkuperäinen 1908 tai korjattu alkuperäisen mallin mukaan
- Uusittu alkuperäistä 1908 ratkaisua vastaavaksi
- Uusittu nykytekniikkaa tai vaatimuksia vastaavaksi
- Uusi osa tai uusittu alkuperäisestä 1908 ratkaisusta poiketen

Säilyneisyyskaaviot, julkisivut
 Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 2025

Säilyneisyyskaaviot, julkisivut
 Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 2025

SÄILYNEISYYS, 1908 1. rakennusvaihe

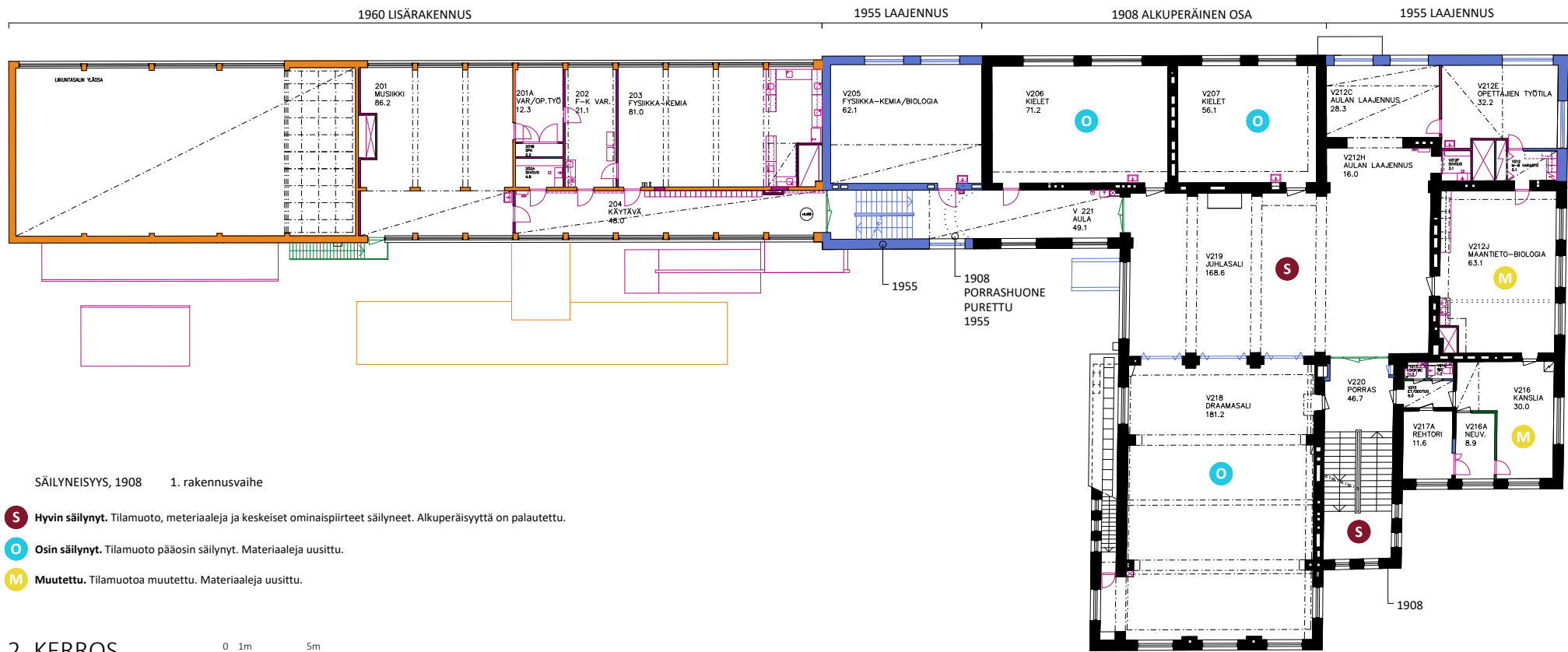
- S** Hyvin säilynyt. Tilamuoto, materiaaleja ja keskeiset ominaispiirteet säilyneet. Alkuperäisyyttä on palautettu.
- O** Osin säilynyt. Tilamuoto pääosin säilynyt. Materiaaleja uusittu.
- M** Muutettu. Tilamuotoa muutettu. Materiaaleja uusittu.

1. KERROS

- 1908 1. rakennusvaihe
- 1955 2. rakennusvaihe
- 1960 3. rakennusvaihe
- 1980-l peruskorjaus
- 1990-l peruskorjaus
- 2006 peruskorjaus
- 2024 peruskorjaus

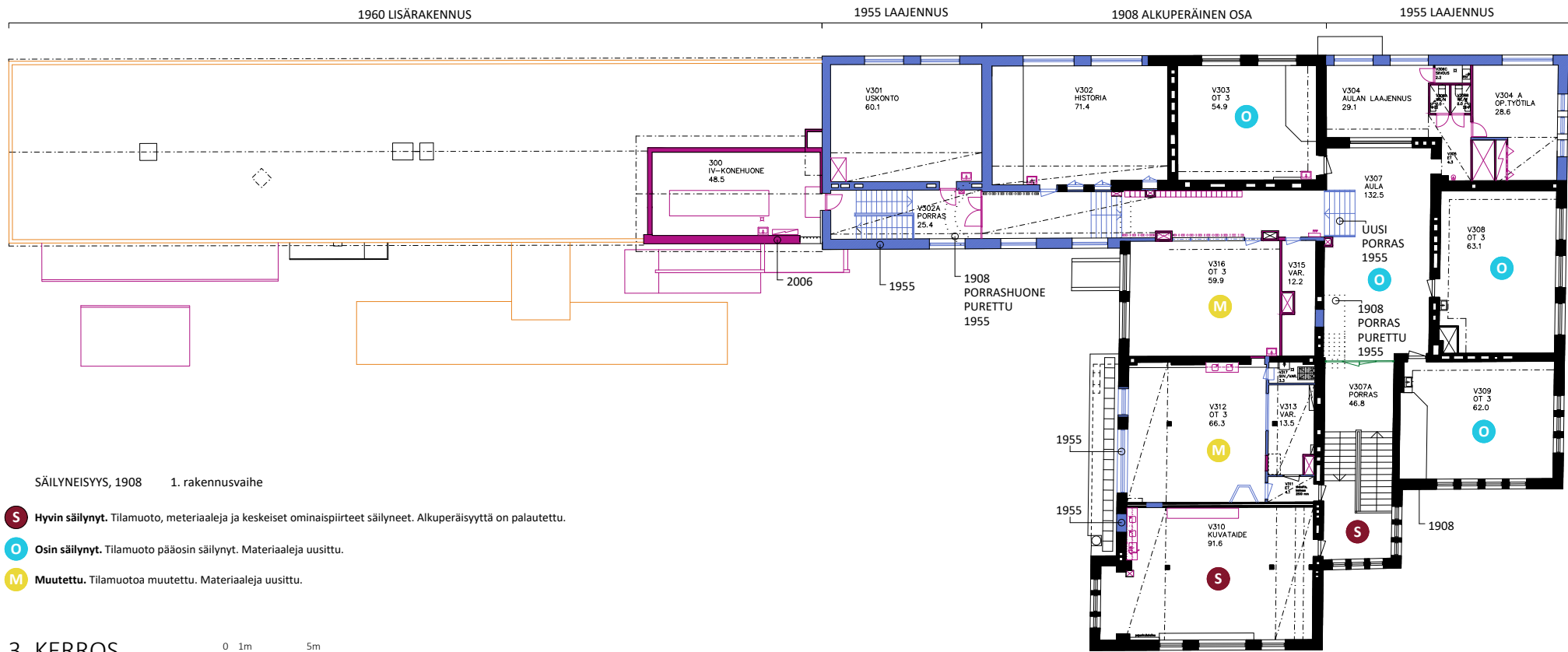
Säilyneisyys- ja ajoituskaaviot
 Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 2025

2. KERROS

- 1908 1. rakennusvaihe
- 1955 2. rakennusvaihe
- 1960 3. rakennusvaihe
- 1980-I peruskorjaus
- 1990-I peruskorjaus
- 2006 peruskorjaus
- 2024 peruskorjaus

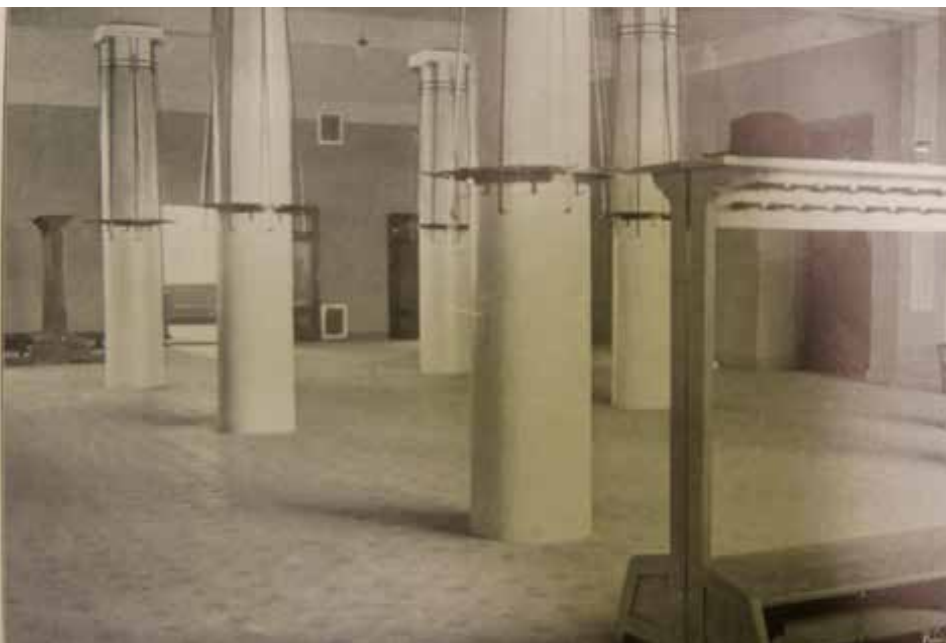
Säilyneisyys- ja ajoituskaaviot
 Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 2025

Säilyneisyys- ja ajoituskaaviot
 Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 2025

Valokuvarinnastus: juhlasali-aula, 2. kerros, n.1910 ja 2024. Salissa on edelleen alkuperäiset peiliovet ja puhujan koroke. Seiniä kiertävä koristelista on osin peittyntynyt talotekniikkakourun alle.
Kuvat: KA ja Kerttu Loukusa, Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 24.10.2024.

Valokuvarinnastus: Vaateaula 1. kerros, n.1910 ja 2024.
Lattia ja pylväät ovat alkuperäiset. Aulaan on lisätty metallilasi palo-
ovent.
Kuvat: OSYK ja Kerttu Loukusa, Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 24.10.2024.

Valokuvarinnastus: yllä: piirustussali, 3. kerros, n.1920-l ja 2024. Seinien yläosan vaalea osa on alun perin ollut alempana. Alla: luokkahuone, n. 1908-1920. Kuvat: KA ja Kerttu Loukusa, Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy, 24.10.2024.

3. Nykytilanneinventointi

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion rakennus inventoitiin ja valokuvattiin 24.10.2024. Seuraavassa kappaleessa on kuvattu rakennuksen lähiympäristöä, piha-aluetta, ulkoasua ja tärkeimpien sisätilojen nykytilannetta. Tässä inventoinnissa ei olla otettu kantaa rakennuksen rakenteisiin tarkemmin, vaan niistä tehdään erillinen selvitys.

3.1 Rakennuksen lähiympäristö ja piha-alue

Viistoilmakuvia koulusta eri puolilta. Yllä vasemmalla näkymä idästä ja oikealla etelästä. Kuvat: Timo Koivunen, 24.10.2024.

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion rakennusta ympäröi kolmelta ilmansuunnalta rakennetut katualueet ja eteläpuolelta Hollihaan puiston reuna. Pihan keskustan puolella pohjoisessa on 5. kerroksisten Meritullin 2000-luvun asuinkerrostalojen korttelialue. Koulutalon vastaparina kadun toisella puolella on keltaiseksi rapattu 4 kerrosta korkea 1950-luvun koulurakennus. Tämän jälkeen

alkaa Oulujoen suistoon rajoittuva matala puutalovaltainen Kuusiluodon asuinalue, josta löytyy lähialueen vanhinta rakennuskantaa. Koulun eteläpuolelta alkaa Hollihaan nurmipintainen puistoalue puurivistöineen ja risteävine kävelykujineen ja kaakkoispuolella kadun suuntaisesti 1970-luvun pesubetoniverhoillut lamellikerrostalot eduspihoineen.

Edellinen sivu: Yksityiskohta Maunonkadun puoleisen julkisivun päädyistä.

Viistoilmakuva luoteesta Maunonkadun puolelta. Kuva: Timo Koivunen, 24.10.2024.

Katunäkymä koulun pihalle Maunonkadun ja Sepänkadun risteyksestä pohjoisesta.

Rakennusta ympäröi metallisäleaidalla rajattu kapea piha-alue. Kuusiluodonkadulta rakennus rajautuu suoraan jalkakäytävään ja eteläpuolelta julkiseen puistoon. Koulun sisäpiha on pääosin asfaltoitu ja siinä on lisäksi betoni- ja nupukivillä päällystettyjä alueita. Pihalla on eriaikaisia katoksia, joista laajin on 1960 laajennuksen aikainen pitkä matala katos. Sen vieressä on värillisin muurein rajattu kaksivartinen luiska katoksineen. Jätekatos hallitsee katunäkymää Sepänkadun puolelta.

Pihaa kiertää koivurivi aidan vierustalla. Pihalla on kapea istutus- ja oleskelualue Maunonkadun puoleisella laidalla. Matalia perennoja ja pensaita, kuten viinimarjoja on istutettu betonisiin suorakulmisiin istutuslaatikoihin. Lisäksi sieltä löytyy muutama puinen viljelyslaatikko. Pihan keskiosaan istutuslaatikoiden toiselle puolelle on osoitettu autopaikkoja. Pihalla on matalia lyhtyvalaisimia ja lipputanko.

Pihakiveystä ja matalia pensaita istutuslaatikoissa.

Katunäkymä Maunonkadulle Meritullinratin päästä pohjoisesta.

Katunäkymä Kuusiluodonkadulta etelästä Hollihaan puiston reunalta.

Katunäkymä Maunonkadulta Meritulliin päin.

Sisäpihan katos.

3.2 Koulurakennuksen nykytilanne

Ulkoasu ja julkisivut

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion rakennus koostuu 1908 valmistuneesta vanhimmasta osasta, sen 1955 laajennuksesta sekä siihen liitetystä 1960 valmistuneesta matalammasta nauhaikkunaisesta lisärakennuksesta. Tähän rakennuskokonaisuuteen on tuotu vielä 2006 muutoksessa kerrostumia katolle. Rakennuksen julkisivuja ja ulkoasua hallitsee korkeimpana etenkin sisäpihan puolelta suuri punakattoinen pyramiditorni.

Vanhimpien osien tiilestä muuratut julkisivut ovat pääosin roiskerapattu vaaleankeltaiseksi. Niitä jäsentää vaaleat sileät rappauskentät. 1960-luvun lisärakennus on rapattu vaaleanharmaaksi ja erottuu selkeästi omaksi rakennukseksi. Sen katolle rakennusten niveloosaan on liitetty vaaleansinisistä, punertavista ja vaaleanvihreistä rappauskentistä koostuva, lasitiilillä ja punaisella pellillä verhottu ilmanvaihtokonehuone piippuineen. Rakennuksen konesaumattu peltikate on maalattu punaiseksi. Tästä poikkeuksena metallipintaiset vanhojen piippujen verhoukset, jotka ovat maalamattomat.

Edellinen sivu: Koulurakennuksen linnamainen julkisivu on Höllyhaan puistoon päin näkyvä maamerkki.

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun rakennus koostuu eri aikaisista osista. Korkeimpana kohoaa punakattoisen tornin huippu.

Rakennuksen vanhimmassa 1908 osassa ja 1955-luvun laajennuksessa on tummanharmaa lohkottu graniittikivijalka ja sen yläpuolella rappauslistoin jäsenneily jalustaosa. Ikkunat ovat puupuitten jaettu kaksikerroksisia kittilasi- ja kittilista-ikkunoita. Alkuperäiset vanhan osan ikkunat ovat kitti-ikkunoita ja 1955 ikkunat toteutettu puisin kittilistoin. Ikkunapellit on sinkittyä peltiä ja maalattu vaaleaksi. Ikkunat on maalattu tummanvihreäksi. 1960-luvun laajennuksessa on uusitut ikkunat.

Ulko-ovet ovat eri ikäisiä. Sisäpihan puoleisessa sisäänkäynnissä on alkuperäiset puiset peililasiovet jugend-vetimin. Myös mahdollisesti niiden viereinen puupeiliovi on alkuperäinen. Muut ovet ovat 1955 korjauksesta, 1960 laajennuksesta tai uusittu 2006. Ovisa on eriaikaisia heloituksia.

Yllä vasemmalla: Sisäpihan julkisivu, jossa näkyy rakennuksen vanhinta 1908 osaa ja siihen kiinni tehty 1955 laajennus.

Alla vasemmalla: Sisäpihan julkisivua, jossa näkyy korkeimpana 1955 keltainen laajennusosa, vaaleampi 1960 lisärakennus ja niiden nivelkohtaan katolle rakennettu 2006 ilmanvaihtokonehuone.

Julkisivunäkymä Maunonkadun ja Nummikadun kulmauksesta länneestä.

Julkisivu Maunonkadulta pohjoisesta.

Julkisivut Kuusiluodonkadun ja Nummikadun risteyksestä etelästä.

Julkisivunäkymä Kuusiluodonkadun ja Sepänkadun risteyksestä idästä.

Sisäänkäynnit

Kuusiluodonkadun puoleinen sisäänkäyntikatoks.

Sisäpihan pääsisäänkäynti. Katoksen muuriin huipulla on soittokello.

Yllä oikealla: 1950-luvun alun penkkariajelijoiden taustalla näkyy sisäänkäyntikatoksen rappauskuviot ja puu-lasi ulko-ovi ennen 1955 laajennusta. Kuva: Uuno Laukka, noin 1950-1954, PPM.

Oikealla: Sisäänkäyntikatoksen rappauskuvio.

Ulko-ovia

Pääsisäänkäynnin alkuperäiset puupeiliovet.

Kuusiluodonkadun metallilasi ulko-ovi.

1960 laajennusosan ulko-ovi ja katos.

Pääsisäänkäynnin ulko-oven jugend-vedin.

Rakennuksessa on eri aikaisia ulko-ovia.

Puupaneeliovi

Puupeiliovi lasi-ikkunoilla.

Julkisivujen materiaaleja ja yksityiskohtia

Julkisivun rappauspintaa. Ikkunoiden välisessä kentässä on köynnösaihe. Räystäään alapinnassa on nauhamainen hammaslista.

Hansapääty, jossa muurin yläosassa viuhkamaiset koristekuviot.

Lähikuva muurin koristekuviosta.

vasemmalla: Lähikuva ikkunoiden välisestä koristekuviosta.

vasemmalla laidassa: Lohkottu graniittikivijalka, harmaaraitainen jalustaosa ja keltaiseksi roiskerapattu julkisivupinta. Julkisivuun rapatussa kyltissä on mainittu rakennuksen rakentamisaika.

vasemmalla: Lähikuva julkisivun jalustaosan rappaslistasta.

Yksityiskohta sisäpihan katoksen palkista.

Ikkunoita

Rakennuksessa on lukuisia eri mallisia ikkunoita. 1908 ikkunat ovat puupuitteisia kittilasi-ikkunoita. 1955 ikkunoissa on puiset lasituslistat.

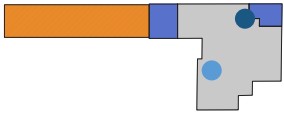

Sisätilat

Seuraavaksi käydään läpi valokuvin Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion vanhimman 1908 osan tärkeimpiä sisätiloja sekä sisätilojen ominaispiirteitä, rakennusosia ja materiaaleja kootusti. Lisäksi loppuun on koottu tiivis inventointikatsaus vuosien 1955 ja 1960 laajennusosista.

1.kerros

Sisäänkäynnit ja sisäänkäyntiportaat

Pääsisäänkäynti sisäpihalle ●

Sisäänkäyntiovista tullaan matalamman tuulikaappin kautta porrashuoneeseen. Tuulikaappi on mahdollisesti hyvin varhainen lisäys. Portaikossa on mosaiikkibetoniaskelmat, joita on paikoin korjattu. Lattia on vuoden 1908 punaharmaata neliökuvioitua sementtilaattaa.

Sisävärejä ja kuvioita on palautettu 1980-luvun väritutkimusten pohjalta. Seiniä kierteää nauhamainen tyylitelty aurinkokuvio. Myös puoliympyrän mallinen ikkuna voisi viitata aurinkoon. Seinät on rapattu ja maalattu. Porrashuoneessa ei ole kaidetta. Pattereiden väritystä ei ole sovitettu seinien väreihin, vaan ne ovat valkoiset. Valaisimet on uusittu 2006.

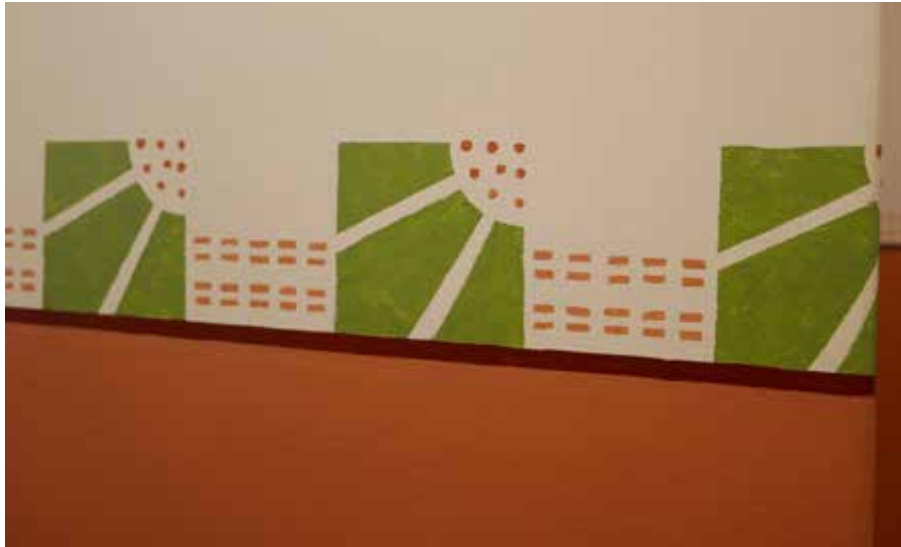
Oikealla: Näkymä portaan alkupäästä.

Oikealla laidassa: Heiluripariovi, jossa lasi-ikkunat.

Näkymä portaan ylätasanteelta. Alhaalla tuulikaappi.

Aurinkonauhakuvi.

Seinän koristejäsentelyjä.

Oven kuparinen potkupelti.

Tuulikaapin ovet.

Mosaiikkibetoniaskelmat ovat alkuperäiset.

Näkymä portaan alkupäästä.

Näkymä portaan ylätasanteelta ulko-ovelle.

Seinän kiertyvä kolmionauha.

Vasemmalla:
Mosaiikkibetoniaskelmat
ja punaruutukuviainen
sementtilaattalattia.

Kuusiluodonkadun puoleinen sisäänkäynti ●

Portaikossa on mosaiikkibetoniaskelmat ja lattian tasanteilla on punaharmaata neliökuvioitua vuoden 1908 sementtilaattaa.

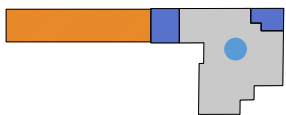
Sisävärejä ja kuvioita on palautettu 1980-luvun väritutkimusten pohjalta, kuten pääportaassa. Porrashuoneen koristekuvio on jatkuva sisään kiertyvä kolmioaihe. Patterit on maalattu seinien alaosan värillä vihreäksi.

Porrashuoneessa ei ole kaidetta. Portaon yläpäässä on alkuperäinen puinen lasi-ikkunallinen heiluriovi, jonka alaosassa on neliöpeilit ja potkupellit. Ulko-ovi ja valaisimet on uusittu.

Heiluripariovi, jossa lasi-ikkunat.

Eteishalli ja vaatenaulakot

Eteishalli on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Lattia on vuoden 1908 punaharmaata neliökuvioista sementtilaattaa. Seinäpinnat on rapattu ja maalattu.

Väritys mukailee vanhaa ja sitä on palautettu 1980-luvulla, mutta mustavalkoisten valokuvien perusteella ainakin pylväissä on ollut kahta eri värisävyä.

Pylväs, joka toimii naulakkona, on alkuperäisessä asussaan.

Eteishalli on pylväin jäsennellyt lähes temppeleimäinen tila.

Naulakon yksityiskohtia.

Eteishallin ikkuna vuodelta 1908.

Aulassa on vanhoja lasivitrinejä. Pariovi johtaa Kuusiluodonkadulle.

Luokkaan johtava ruusuikkunallinen 1908 peiliovi ja sen vieressä 1982 teräslasi palo-ovi.

Aulaan avautuu luokkahuoneiden vanhoja, alkuperäisiä ruusuikkunallisia puupeiliovia. Valaisimet on uusittu 2006.

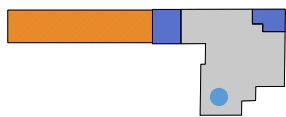
Aulassa on vanhoja puulasivetriinikaappeja. Aulan ja pääporrashuoneen välissä on uusi metallilasi palo-ovi.

Kuusiluodonkadun sisäänkäynnin vieressä on alkuperäisten ikkunoiden tilalla oviaukko, portaat ja laakaovi.

Ikkunan tilalle on asennettu muutoksissa laakaovi. Myös aukon kohdalla on ollut laajempi ikkuna.

Opettajainhuone

Opettajainhuoneessa sijaitsi alun perin vahtimestarin asunto ja suihkuhuoneet. Väliseiniä on poistettu ja huone

kalustettu kodikkaasti opettajien tarpeisiin.

Entisessä "duschi-" eli suihkuhuoneessa on opettajien vaateaula. Lattia on uutta korkkilattiaa. Seinät rapattu ja maalattu. Pääporrashuoneen ovi ja sen edessä oleva pieni porras on alkuperäinen.

Opettajainhuoneen käytävä ja eri ikäisiä ovia.

Maalattu betoniporras vuodelta 1908.

Opettajainhuone on kodikkaasti sisustettu. Seinällä on Eliel Saarisen Ruusu-ryijy.

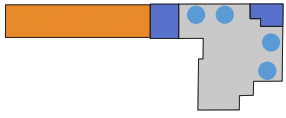

Vaateaula.

Ruokailutila.

Luokkahuoneet, 1.-3. kerros

Vuonna 1908 valmistuneita luokkahuoneita on rakennuksen kaikissa kolmessa kerroksessa. Luokkien lattiama-

ateriaalina on pääosin uusittu linoleum-matto. Seinät on rapattu ja maalattu eri värein mukailen vanhaa väritystä. Katossa on rapattuja akustointitienttiä. Seinän yläosassa on vaaleaksi maalattu rappauslista, joka jatkuu sisäkattoon. Kattojen visuaalista ilmettä hallitsee uudet loisteputkivalaisimet, roikkuvat pistorasiat ja ilmanvaihtoputkistot.

Luokissa on alkuperäisen mallisia opettajankorokkeita. Niiden pintamateriaaleja on myöhemmin uusittu.

Luokkahuoneen koroke.

1. kerroksen 1908 valmistunut luokkahuone.

1. kerroksen luokkahuoneen ikkunaseinä.

3. kerroksen luokkahuone.

1. kerroksen luokkahuone.

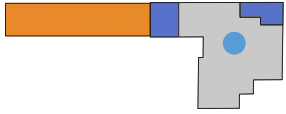
Oikealla: Luokkahuoneen katossa on loisteputkivalaisimia, roikkuvia pistorasioita ja ilmanvaihtolaitteistoa.

Vasemmallalla: 2. kerroksen luokkahuone.

2.kerros

Juhlasali ja keskusaula

Toisen kerroksen päätila on juhlasali ja keskusaula, joka yhdistyy taiteovilla viereiseen draamasaliin. Taiteovet lienee lisätty 1955 korjauksessa. Aula on säilyttänyt pääpiirteissään 1908 asunsa. Väritystä, lattiaa ja Kuusiluodonkadun puoleista ikkuna-aukotusta on palautettu 1. rakennusvaiheen suuntaan.

Salia kiertää rintakuvapatsaat.

Juhlasali ja keskusaula.

Yksityiskohta pilastereiden ja palkkien koristerappauksista ja -maalauksista.

Sali on erotettu draamasalista taiteovin.

Salissa on puinen puhujanpöytä ja sen yllä OSY:n eli Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun kangastaulu.

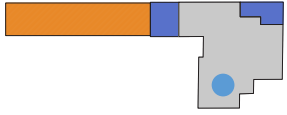
Juhlasalin suuri ikkuna.

Seinälle on ripustettu muistotauluja. Ylhäältä pyöreä kulkuaukko on entisen pyöröikkunan paikalla.

Pilasterien yläosaa koristaa kasviaihe ja sen alapuolella on neliönmallisista syvennyksistä koostuva nauha. Samanlaista nauhaa löytyy pääsisäänkäynnistä. Katossa on koristeelliset uurretut palkit. Katon pinnassa on uudempaa akustointirappausta. Valaisimet on uusittu 2006.

Lattia on uusittua punaiseksi maalattua lankkua. Aulassa on 1908 arkkitehti Sucksdorffin suunnittelema karelianistinen puhujan koroke ja muutamia jugend-tyylisiä pikkutuoleja. Seinällä on joitakin vuoden 1908 ilmavaihtorilöitä sekä sankarivainajien muistolaatat. Vuoden 1908 pyöreän ikkunan tilalla on ylhäältä kaareva oviaukko ja taiteovi.

Draamasali, ent. voimistelusalii

Keskusaulan vieressä on draamasali, joka oli alun perin koulun ainoa voimistelusalii. Salista johtaa portaat alakertaan.

Lattiasa on musta kumimatto ja seinät on rapattu ja maalattu valkoiseksi. Seiniä kiertää mustat verhot. Ylhäältä taittavat uurretut pilasterit ja kattopalkit ovat ensimmäisestä rakennusvaiheesta.

Alla: Salissa on vuoden 1908 ylhäältä taittavat pilasterit ja uurretut kattopalkit.

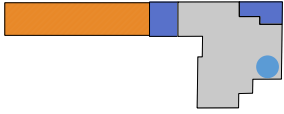

Draamasali. Kattoon on ripustettu näyttömötekniikkaa.

Oikealla: Draamasalia kiertävät verhot peittävät myös ikkunan.

Kanslia, ent. opettajainhuone

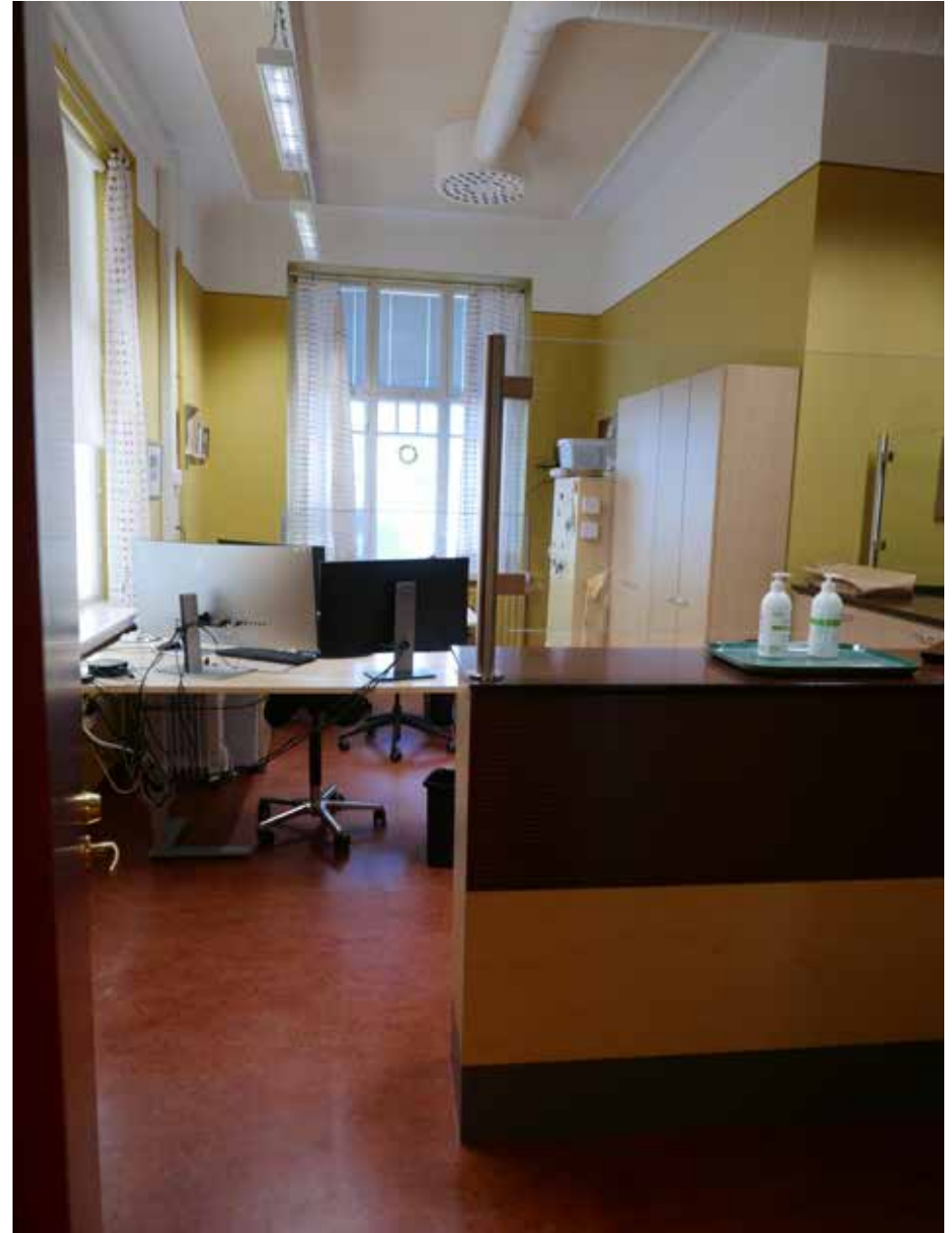
Vuoden 1908 opettajainhuoneessa on kanslia sekä rehtorin ja apulaisrehtorin työtilat. Huonejako on muutettu alkuperäisestä.

Huoneiden seinät on rapattu ja maalattu eri sävyin luokkahuoneiden tapaan. Lattiassa on uusittu punainen linoleum-matto. Katossa on uudempi roiskerapattu akustointikenttä ja ilma- vaihtoputkistoja.

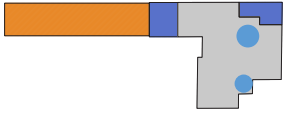
Vasemmalla:
Työhuone.

Oikealla: Kanslian
palvelutiski ja työpiste.

3. kerros

Yläaulat

Kolmannessa kerroksessa on yläaula, jota ympäröi luokkahuoneet. Pääporras päättyy sitä hieman korkeammalle pienen tornin huipulla olevaan aulatasanteeseen. Sieltä pääsee piirustussaliin ja entiseen kokoelmahuoneeseen, josta tehtiin luonnontiedeluokka vuonna 1955.

Yläaulan seinät on rapattu ja maalattu. Lattia on uusittua linoleum-mattoa. Aulassa on vuoden 1908 ikkuna sisäikkunana. Seinän yläosaa kiertää rappauslista. Valaisimet on uusittu. Aulassa on 1955 laajennusosaan johtava porras.

Yläaula. Aulan ikkuna on vuodelta 1908 ja sen takana näkyy 1955 laajennusosaa.

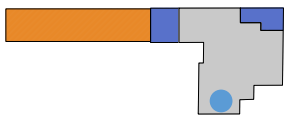
Oikealla: Yläaulan portaat on vuoden 1955 muutoksesta.

Oikealla laidassa: Porrashuoneen ylätasanne tornin huipulla muodostaa pienen aulan.

Piirustussali eli kuvaamataidon luokka

Piirustussali palautettiin kuvaamataidon luokaksi 2006 korjauksessa. Luokassa on vuoden 1908 veistettyjä puupilareita ja lappeen suuntaisesti osin viisto katto.

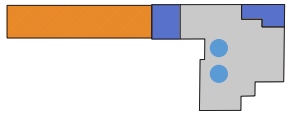
Piirustussali toimii kuvaamataidon luokkana 2024.

Seinät on rapattu ja maalattu. Katossa on uusi valkoiseksi maalattu rima-verhous. Lattia on punaista uusittua linoleum-mattoa. Valaisimet on uusittu.

Vasemmalla: Puupilari vuodelta 1908.

Oikealla: Luokassa on viisto katto.

Luonnontiedeluokka, ent, kokoelmahuone

Vuoden 1955 korjauksessa kokoelmahuone muutettiin luonnontiedeluokaksi. Luokan ikkunoita

muokattiin tuolloin. Luokassa on oletettavasti vuoden 1955 tutkimuskaappi.

Alla: Tutkimuskaappi.

Entinen kokoelmahuone luokkahuoneena 2024.

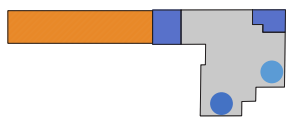
1908 luonnontiedeluokka

Vuoden 1955 korjauksessa vuoden 1908 luonnontiedeluokka tyhistettiin uuden käytävän vuoksi. Luokkaan tehtiin sisäikkunat käytävälle.

Oikealla: Vuoden 1908 luonnontiedeluokka pienennettynä luokkahuoneena 2024.

Kellarikerros

Wc-tilat ●

Wc-tilat sijaitsevat alkuperäisellä tyttöjen wc:n paikalla. Ne on uusittu viimeksi 2006 korjauksessa.

Kirjasto ●

Kirjasto on sijoitettu vuoden 1908 ilma- ja lämpökammioon. Kammion väliseiniä on purettu 1955 korjauksessa. Tilat on uudistettu viimeksi 2006.

Tiloissa on nähtävillä muurattuja holvikaaria aukkojen kohdalla.

Alla: Holvikaarellinen kulkuaukko kirjastossa.

Tyttöjen WC-tilat 2024.

Alla: Kellarin käytävää.

Alla: Kirjasto.

Kellarin luokkahuone ●

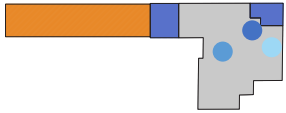
Luokkahuone on sijoitettu vuoden 1908 lämpökammioon. Kammion väliseiniä on purettu 1955 korjauksessa. Tilat on uudistettu viimeksi 2006.

Kuvataiteen työtila, ent. halkohuone ●

Työtilassa on nähtävillä alkuperäisiä tiilipintaisia muraattuja holvikaaria ja pilareita. Tilaan on avattu ikkunan paikalle nykyinen ulko-ovi 1955 korjauksessa ja huonetta on jaettu väliseinin useissa eri muutoksissa.

Aulahuone ●

Kellariin on tehty 2006 korjauksessa aulahuone vuoden 1908 ilmakammioon. Huoneen seinässä näkyy syvennyksinä vanhojen sisäikkunoiden paikat.

Kellarin tiilimuurattuja pilareita ja holvikaaria kuvataiteen työtiloissa 2024.

Alla: Kuvataiteen työtila on tehty entiseen halkovarastoon. Katossa on viety putkivetoja.

Alla: Kellarin luokkahuone.

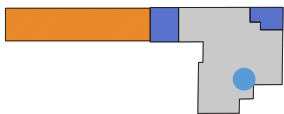

Alla: Aulan syvennyksissä on ollut ennen ikkunat.

Porrashuoneet

Pääporras

Pienessä pyramiditornissa sijaitseva pääporras lähtee 1. kerroksesta ja päättyy kolmannen kerroksen torniaulaan. Porrashuone on yksi rakennuksen säilyneimmistä tiloista ja pääpiirteissään vuoden 1908 asussa.

Portaan välitasanne on shakkiruutukuviosta sementtilaattaa.

Pääporras alkaa 1. kerroksesta. Sen takana on kellarin kierreporras.

Alla: Porraskaide ja käsijohde.

Alla: Portaan yläpää 3. kerroksessa.

Rapattujen ja maalattujen seinien väritystä ja koristekuvioita on palautettu 1982 korjauksessa. Seinillä kulkee nauhamainen kolmiokuivio, jollainen löytyy myös Kuusiluodonkadun sisäänkäyntiportaasta.

Portaassa on mosaiikkibetoniaskelmat ja musta-valkoista shakkiruutukuvioita olevat sementtilaatta lattiat.

Pystypinnakaide on mustaksi maalattua takorautaa ja käsijohde ja tolpat tummanruskeaksi lakattua koivua. Porrasnousun kaiteen päätteeksi olevassa patsasmaisessa, korkeassa ja yläpäätänsä kapenevassa puisessa tolpassa on koristeellisia urituksia. Kaiteen metallisten pintojen päät on litistetty kolmion muotoon.

Oikealla yllä: Portaatan askelmat ovat mosaiikkibetonia.

Oikealla laidassa: Kaiteen puinen tolppa kapenee yläpäätä.

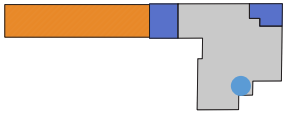

Oikealla: Kaiteen tolpan koristeuurroksia.

Oikealla laidassa: Lakattu ja sorvattu käsijohde.

Kierreporras

Pääportaan alta johtaa pieni kierreporras kellaritiloihin. Porras on säilynyt oletettavasti vuoden 1908 asussa.

Portaassa on yksinkertainen metallinen pystypinnakaide ja sorvattu, tummaksi lakattu koivukäsijohde. Betoniaskelmat on maalattu harmaaksi.

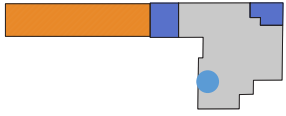
Kierreporras sijaitsee pääportaan takana.

Vasemmalla: Yksityiskohta portaan sirosta pystypinnakaiteesta ja taivutetusta puisesta käsijohteesta.

Oikealla: Kierreporras johtaa kellarikerroksen porrashuoneeseen.

Voimistelusalin portaat

Nykyiseen draamasaliin eli entiseen voimistelusaliiin johtaa opettajainhuoneen vaateaulasta kapeat portaat ylös. Portaat ovat pääpiirteissään 1908 aikaisessa asussa.

Porras jatkuu myös kellarikerrokseen. Sitä on muokattu jonkin verran 1955 korjauksessa.

Vasemmalla: Portaaseen tulee valoa viereisistä pienistä ikkunoista.

Lähikuva portaista.

Portaassa on pystypinnakaide.

Portaat jatkuvat myös kellariin.

Sisäövet

Rakennuksessa on jäljellä useita 1. rakennusvaiheen sisäovia ja painikkeita vuodelta 1908. Ovis-
sa on nähtävissä hierarkiaa eri tilojen nähden.

Luokkahuoneisiin johtaa punaiseksi maalatut puupeiliovet, joissa on ruusuikkuna. Niitä voidaan pitää rakennuksen erikoisuutena.

Luokkahuoneen oven ruusuikkuna

Tuulikaapin sisäovi ja vedin

Porrashuoneen heiluripariovi

Heilurioven nahkainen reunus ja kupunaulat.

Heilurioven sarana

Luokkahuoneen ovi

Luokan oven painike

Wc-tilan oven painike

3. kerroksen piirustussalin ovi

Wc-tilan ovi

Materiaaleja ja yksityiskohtia, 1908

Rakennuksessa on lukuisia 1. rakennusvaiheen uniikkeja yksityiskohtia, kuten ruudullisia sementtilaattoja, puinen jalkalista ja sisäarkkitehtuurin yksityiskohtia. Myös yksityiskohdilla ja materiaaleilla on kerrottu tilojen hierarkiasta.

Pirasterissa ja palkissa on koristeuurrokset.

Oven vuorilauta ja ylhäältä kapeneva puinen jalkalista.

Pylväiden yläpäätkäureutuvat.

Koristeuurrokset läheltä.

Luokahuoneiden seinän ja katon liitoskohtaa kiertää rappauslista.

Shakkiruutukuviolisia sementtilaattoja.

Lattialaatan kuvioinneilla ja väreillä on jäsennetty tiloja.

Kalusteita ja esineitä

Kalusteiden alkuperäisyyttä ei ole tässä tutkimuksessa tarkemmin määritely.

Juhlasaliaulassa sijaitsee Sucksdorffin suunnittelema puhujakoroke, jossa on veistettyjä ja uurrettuja kuvioita.

Puisia pikkutuoleja on teetetty 1980-luvulla alkuperäisen mallin mukaan.

Eliel Saarisen suunnittelema Judend-tyylinen ruusu-ryijy löytyy opettajainhuoneesta.

Puhujakoroke.

Yksityiskohta puhujakorokkeen etutolpasta, jossa on tyylitelty hahmo, ehkä pöllö.

jugend- tyylinen pikkutuoli

Puinen kulmapenkki ja pöytä

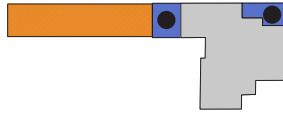
Ruusu-ryijy

Puhujakorokkeen kirjataso.

1955 sisätilat

Vuonna 1955 valmistuneen laajennuksen ja vanhimman osan vaihdoksen voi havaita sivukäytävällä lattiamateriaalista. Sementtilaatta jatkuu käytävällä mosaiikkibetonina.

Kolmannen kerroksen oppilaskunnan huoneessa on kerrostumana vuoden 1908 ikkuna. Huone tehtiin alun perin 1955 käsityöluokaksi.

1950-luvun osassa on valkoiset seinäpinnat.

Sivukäytävä, jossa näkyy lattiassa 1955 laajennuskohta.

Oppilaskunnan taukotila.

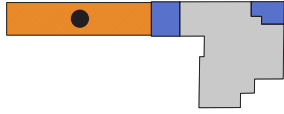
Mosaiikkibetoniportaat ja pinnakaide.

Vuoden 1955 luokkahuone.

1960 sisätilat

Vuonna 1960 valmistuneessa lisärakennuksessa sijaitsee ruokala, valmistuskeittiö, luokkia ja tanssisali. Sisätiloja on uudistettu viimeksi 2006 ja liikuntasalia 2024.

Kellariin johtavat portaat ja kaide.

Tanssisali, 2024.

Ruokasali.

Sivukäytävä, jossa nauhaikkunat.

Puinen 1960 alakatto.

Vesikiertoinen radiaattori

Kellarin tekninen tila, lämmönjakuhuone.

Talotekniikka

Rakennuksessa on koneellinen ilmanvaihtojärjestelmä ja rakennus on liitetty kaukolämpöverkkoon. Rakennus on liitetty kunnalliseen vesi- ja viemärintiverkkoon sekä paikalliseen sähkö- ja teleytien verkkoon. Rakennuksessa on savunpoistojärjestelmä. (SÄH kuntoarvio 2024)

Oikealla: Luokkahuoneen katon tekniikkaroilo, jossa IV-laitteistoa.

Alla: Käytöstä poistettu 1908 ilmanvaihtorilä.

Yhteenvedo ja arvottaminen

Kaupunkikuva ja käyttöhistoria

Oulun Suomalainen yhteiskoulu perustettiin 1902 Oulun ensimmäiseksi suomenkieliseksi yhteisoppikouluksi. Sille 1907–1908 rakennettu oma koulutalo on säilynyt koulukäytössä tähän päivään saakka muuntuen tarvittaessa uusiin tarpeisiin. Koulusta on valmistunut ylioppilaita aina vuodesta 1910 lähtien. Se toimi ensin yksityisenä oppikouluna, sitten valtion omistuksessa vuodesta 1920 lähtien ja peruskoulu-uudistuksen myötä koulu siirtyi 1974 Oulun kaupungille. Koulun nimi on vuosien varrella vaihtunut omistus- ja hallintouudistusten myötä. Vuodesta 2006 lähtien on käytetty nimeä Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukio OSYK. Rakennuksen jugend-osaan on tehty kaksi laajennusta 1955 ja 1960. Koulu on peruskorjattu viimeksi 2006.

Oulun Kuusiluodossa sijaitseva koulurakennus on ollut yli sadan vuoden historiansa ajan lähialueen kaupunkikuvassa merkittävä ja huomiota herättävä rakennus. Vasta 2000-luvun alusta lähtien Meritullin täydennysrakentamisen myötä koulun pyramidikatto ei ole enää näkynyt Oulun kauppatorille saakka. Kuusiluodon matalahkolle asuinalueelle ja Hollihaan puistoon päin rakennus näkyy edelleen esteet-

tä. Keltaiseksi rapattu nelikerroksinen entinen kauppaoppilaitos muodostaa OSYK:in rakennukselle parin.

Vuoden 1908 arkkitehtuurista

Lääninarkkitehti Victor Sucksdorffin suunnittelema koulun vanhin 1908 valmistunut osa edustaa aikakautensa jugend-arkkitehtuuria. Siitä löytyy myös viitteitä kansallisromantiikkaan ja karelianismiin. Rakennuksen ominaispiirteitä, kuten linnamaisuutta, torneja, muureja, ornamentteja ja pyramidikattoja esiintyy muissakin tuon ajan rakennuksissa, mistä arkkitehti Sucksdorff oli mitä luultavimmin tietoinen. Näistä esimerkkeinä Helsingin Kansallisteatteri (1902, arkkitehti Tarjanne) ja aikakauden taitelijahuvilat. Sucksdorff loi aikakauden elementeistä omaperäisen ja tasapainoisen kokonaisuuden. Rahoituksen niukkuuden vuoksi sisätilojen kalustus jäi osin vajaaksi eikä suunniteltua suuren pyramidin kattoikkunaa koskaan tehty. Sucksdorffin suunnitellut juhlasalin valaisimet ovat vuosien saatossa kadonneet.

Mansardikaton avulla ja rakennuksen rikkaalla rytmityksellä saatiin kolmikerroksinen melko suuri rakennus näyttämään kokoaan pienem-

mältä ja paikoin kaksikerroksiselta. Tämä on ollut taitavaa ja tietoista mittakaavan hallintaa Sucksdorffilta. Alun perin julkisivujen koristeaiheissa käytettiin vahvempaa väritystä ja kontrastia kuin nykyinen sävymaailma on. Listoitukset ja koristeet tulivat selkeämmin esiin, mikä on nähtävillä vanhoista valokuvista. Alkuperäisen väriytyksen kattavaan selvittämiseen tarvitaan väritutkimus niin ulko- kuin sisätilojenkin osalta.

Kulku luokkahuoneisiin on keskushallien kautta, joka oli aikakaudella uudenaikainen ratkaisu. Eteishalliin nouseaan ensin porrashuoneiden kautta maantasosta ensimmäiseen kerrokseen ja sieltä ruusuikkunallisiin luokkahuoneisiin. Jugend-arkkitehtuurissa on käytetty myös symboliikkaa, minkä tulkitseminen vaatisi oman tutkimuksensa. Käytetyillä koristeilla ja arkkitehtuurin aiheilla oli omat merkityksensä.

Merkittävimmät muutokset 1955, 1960 ja 2006

Rakennukseen on tehty kaksi merkittävää laajennusta. Ensimmäinen laajennus tehtiin 1955 ja pian sen jälkeen lisärakennussiipi 1960. Laajennustarpeet tulivat koulun toimin-

nasta ja niiden toteutuksissa on hyvin erilaiset ratkaisut. Ensimmäinen laajennus sulautettiin jokseenkin vanhaan rakennukseen. Toinen laajennus on selkeästi oma rakennuksensa. Viimeisin laaja peruskorjaus on tehty 2006.

1955 laajennuksessa poistettiin 1. vaiheen arkkitehtuurin merkittäviä osia, kuten sisäpihan porrashuone parvekkeineen ja luonnontiedeluokka ty pistettiin. Myös kolmannen kerroksen ikkunoita muodistettiin ja laajennussiipi pihan puolelle toteutettiin suoraan isoon pyramidiin kiinni.

Vuoden 1960 matalaan pitkään lisärakennukseen tuli koulun toiminnan kannalta tärkeitä toimintoja. Laajennusosa erotettiin julkisivujen osalta erillisenä melko eleettömänä rakennuksena aikakautensa rationaalisen tyylin mukaisesti. Massaltaan lisäsiipi on hyvin pitkä eikä juurikaan keskustele vanhan osan kanssa. Alun perin se suunniteltiin toteutettavaksi lyhyempänä matalamman nivelosan kanssa.

Viimeisin lisäys rakennukseen on tehty 2006, kun peruskorjauksen yhteydessä lisärakennuksen katolle tehtiin ilmavaihtokonehuone. Sen julkisivuissa on käytetty värikenttiä ja sommitteluelementtejä, mitä rakennuksessa ei aikaisemmin ollut. Samalla aiheella toteutettiin uusi luiska muureineen. Lisäykset muodostavat rakennukseen uuden erottuvan kerrostuman.

Yllä oikealla: OSYK:in koulurakennus toimii puiston näköymän päätteenä.

Rakennuksen arvot

Kaupunkikuvalliset arvot

Rakennus on kaupunkikuvallisesti merkittävä ja omaleimainen rakennus. Sen maamerkkimäinen luonne on vähentynyt kauppatorin suuntaan viereisten korttelien korkeamman rakentamisen takia. Lähialueelleen se on edelleen merkittävä maamerkki ja tärkeä Kuusiluodon alueen identiteetin kannalta.

Historialliset arvot

Rakennus oli Oulun ensimmäinen suomenkielinen yhteisöoppikoulu sekä tytöille että pojille. Se on säilynyt alkuperäisessä käytössään, vaikka koulun nimi on ajan saatossa muuttunut. Koulurakennus on tunnettu pyramidistaan ja linnamaisesta jugend-asustaan.

Arkkitehtoniset arvot

Kohde on merkittävä ja harvinainen jugend-aikakauden koulurakennus Oulussa ja yksi arkkitehti Sucksdorffin tärkeimpiä suunnittelutöitä. Se edustaa korkeatasoista aikakauden kouluarkkitehtuuria ja käsityötaitoa. Jugend-arkkitehtuurin rakennustaiteellinen arvo on hieman vähentynyt tehdyissä laajennuksissa, mutta se on edelleen merkittävä. Sisätilojen osalta koulun portaikot, sisäänkäynnit ja keskusaulat pylväineen, materiaaleineen ja koristeineen edustavat korkeatasoista aikakauden kouluarkkitehtuuria.

Rakennushistorialliset arvot

Ulkopuoli

Rakennuksen vanhin osa paikoin hyvin säilynyt, mutta siihen on tehty myös huomattavia laajennuksia ja muutoksia. Vesikatto on uusittu ja

julkisivuja on muokattu ja osin purettu. Parhaiten on säilynyt puiston ja Maunonkadun puoleinen pääty. Rakennuksen vanhimmassa ja 1955 osassa on alkuperäiset ikkunat.

1955 laajennus on muuttanut vanhimman jugend-osan ulkoasua merkittävimmin ja myös hämärtänyt alkuperäisen arkkitehtuurin ilmettä etenkin Kuusiluodonkadun puolelta ja sisäpihalta. 1960 valmistuneen lisäsiiven pelkistetty ulkoasu erottuu selkeästi erillisenä kerrostumana. Aikansa oppilatosihannetta edustava laajennus on toteutettu vähäeleisesti ja on mahdollisesti poistettavissa ilman, että se muuttaa 1908 valmistunutta osaa. Vuonna 2006 lisätyt värikkäät elementit ovat jokseenkin irrallisia kokonaisuudesta.

Sisätilat

Vanhimman 1908 osan keskusaulat ja porrashuoneet ovat hyvin säilyneitä ja niiden väritystä ja symbolistisia kuvioita on palautettu. Luokkahuoneissa on säilynyt pääpiirteissään niiden tilamuuoto, sisäovet ja seinän yläosan koristelutoituksia. Tehdyissä muutoksissa on pyritty säilyttämään keskeisimmät tilat.

Vaikka koneellisen ilmanvaihdon putkistot ja muut talotekniikkavedot ovat muuttaneet etenkin luokkahuoneiden sisäkattojen asua, huonetilajako ja käyttötarkoitus on edelleen sama kuin yli 100 vuotta sitten.

Rakennus suunniteltiin alun perin kokonaistaideteoksena osin kalusteita ja valaisimia myöten. Jäljellä oleva kalustus on eriaikaista ja valaisimet on uusittu. Jugend-kalusteita on edelleen jäljellä etenkin juhlasalissa ja ala-aulassa ja niiden säilymistä tulee vaalia.

Kuvat: yllä, koulurakennus noin 1908-1930, KA ja alla, 24.10.2024. Maunonkadun ja Nummikadun välinen julkisivu on parhaiten säilyttänyt vuoden 1908 asunsa.

Lähteet

Arkistot

Arkiston nimen jälkeen on suluissa käytetty lyhenne.

Kansallisarkisto, Oulu (KA)

Oulun yhteislyseon arkisto: piirustuksia, valokuvia, asiakirjoja

Kansalliskirjasto

digitaalinen sanomalehtiarkisto: digi.kansalliskirjasto.fi

Kaiku nro 102, 2.9.1908 – *Oulun kaupungista. Oulun Suomalaisen yhteiskoulun uusi talo.*

Kaleva 21.8.1908 – *Kaupunkiimme uusin koulutalo.*

Oulun kaupunginarkisto (OKA)

digitoidut alkuperäispiirustukset 1907

Oulun Tilapalveluiden arkisto (OuTP)

piirustuksia vuosilta 1944-2024

yksi alkuperäinen julkisivupiirustus 1907

asiakirjoja, selostuksia ja tutkimusraportteja

Oulun rakennusvalvonnan arkisto

rakennuslupatietoja

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukion arkisto (OSYK)

vuosikertomuksia

valokuvia

Pohjoispohjamaan museon arkisto (PPM)

valokuvia

Museovirasto

valokuvia (Finna -palvelu)

Kirjalliset lähteet

Ainolan puiston koristeelliset puutalot leijuivat savuna historiaan, Sanomalehti- Kaleva.

<https://www.kaleva.fi/ainolan-puiston-koristeelliset-puutalot-leijuivat-/3965539>

Haettu 19.12.2024

Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Oulun kaupungin yleiskaavoitus, Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 219. Oulu, 2015

Fahr-Becker 2000, – Fahr-Becker, Gabriel: Jugend-tyyli. Könnemann, Köln, 2000.

Hyvärinen 2008 – Hyvärinen, Marjatta: Kouluvanhuksen kasvoja ehostetaan. Teoksessa: *Kuusiluodon koulutalon sata vuotta*, Oulun yhteislyseon seniorit ry. ISBN 978-952-92-4256-6. Kalevaprint Oy, Oulu, 2008.

Hämäläinen 2010 – Hämäläinen, Pirjo: Jugend Suomessa. ISBN 978-951-1-23365-7. Otavan kirjapaino, Keuruu, 2010.

Kouluhallitus

<https://portti.kansallisarkisto.fi/fi/aineisto-oppaat/kouluhallitus>

Haettu 18.12.2024

Kristinä 1983 – Kristinä, Mauri: Kuusiluodon lukio, lukuvuosi 1982-1983. Vuosikertomus.

Kuismanen 2005 – Kuismanen, Kimmo: *Oulun Suomalainen Yhteiskoulu, rakennushistoriaselvitys*, 11.10.2005. Arkkitehtitoimisto Kimmo Kuismanen.

Kulttuuriympäristön teemayleiskaava, arvottamisraportti, kaavakartta ja selostus. Ehdotus 15.3.2024. Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Kaavoitus. Oulu, Kaupunkiympäristö.

<https://storymaps.arcgis.com/stories/f571ae1e02c-047f68a74eda4a47cfe13>

Lohi 2008 – Lohi, Taimi: Oulun Suomalainen Yhteiskoulu saa oman talon 1908. Teoksessa: *Kuusiluodon koulutalon sata vuotta*, Oulun yhteislyseon seniorit ry. ISBN 978-952-92-4256-6. Kalevaprint Oy, Oulu, 2008.

Lohi 2008 – Lohi, Taimi: Sata vuotta on kulunut. Teoksessa: *Kuusiluodon koulutalon sata vuotta*, Oulun yhteislyseon seniorit ry. ISBN 978-952-92-4256-6. Kalevaprint Oy, Oulu, 2008.

Mauno Rosendal, kansanedustaja, rehtori

<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/911378.aspx>

Haettu 17.12.2024

Metsävainio 1954 – Metsävainio, Kaarlo: Oulun Yhteislyseo, lukuvuosi 1953-1954. Vuosikertomus.

Metsävainio 1955 – Metsävainio, Kaarlo. Oulun Yhteislyseo, lukuvuosi 1954-1955. Vuosikertomus.

Mäkelä 2008 – Mäkelä, Sirkka: Sota-aika koettelee koulutaltoa. Teoksessa: *Kuusiluodon koulutalon sata vuotta*, Oulun yhteislyseon seniorit ry. ISBN 978-952-92-4256-6. Kalevaprint Oy, Oulu, 2008.

Oulun Lyseon lukion historia

<https://www.ouka.fi/oulun-lyseo/historia?accordion=accordion-14331>

Haettu 17.12.2024.

Oulun Yhteislyseon Seniorit 1977 - Oulun Yhteislyseo 1902-1977. Historiaa Ja Muistelmia Oulun Yhteislyseon Ajoilta. Oulun yhteislyseon seniorit ry. Oulu, 1977.

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015, Pohjois-Pohjanmaan liitto. Oulu.

Rosendal 1910 – Rosendal, Mauno: *Silmäys Suomalaisen Yhteiskoulun syntyyn ja aikaisimpiin vaiheisiin sekä lukuvuosi 1909-1910*. Vuosikertomus.

Sihvo 2003 - Sihvo, Hannes: *Karjalan kuva, Karelianismien taustaa ja vaiheita autonomian aikana*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Tolonen & al. 2016 – Tolonen, Miina sekä ohjausryhmä ja asiantuntijajäsenet: Oulun moderni ruutukaavakeskusta, Modernin rakennuskannan inventointi 2016. Oulun kaupungin rakennussuojeluryhmä, 2016. Oulun kaupungin yleiskaavoitus. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 222, ISSN 0357-8194.

Tuulos & al. – 2002: Tuulos, Harri ja Oulun yhteislyseon seniorit [toim.] Ruusuikkunan Takaa: Kirjoituksia Kuusiluodon Koulun Elämästä Ja Ihmisistä, Työstä Ja Tunnelmista, Toiveista Ja Toteutuksista. [Oulu, Kuusiluodon koulu, Maunonkatu 1]: Oulun yhteislyseon seniorit, 2002.

Vesipeilin vuosisadat. Selvitys Oulujoen suiston historiasta ja arvoista, 2021. Oulun kaupunkisuunnittelu, A225, ISSN 0357-8194

Vilppola 1992 – Vilppola, Tuomo 1992: *Kuusiluodon koulun historiaa*. Teoksessa: *Pyramidikoulun vaiheita 90 vuoden ajalta*. Oulun yhteislyseon seniorit ry. Oulu, 1992.

Wäre 1989– Wäre, Ritva, Arkkitehtuuri vuosisadan vaihteessa, teoksessa *Ars Suomen taide 4*: Leena Ahtola-Moorhouse, Eeva Rista, Salme Sarajas-Korte ja Ritva Rätty. Weilin + Göös, 1989.

Wäre 2007 – Wäre, Ritva: Sucksdorff, Victor (1866-1952), teoksessa *Suomen kansallisbiografia 9*, Siltanen-Tott: [toim.]Mäkelä-Alitalo, Anneli, Matti Klinge, Aulikki Litzen, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2007.

Suulliset lähteet:

Keskustelu Jukka Keski-Filppulan kanssa
23.12.2024.

Liite 1

Vuoden 1907 piirustukset

Arkkitehti Viktor Sucksdorff 1907, OKA.

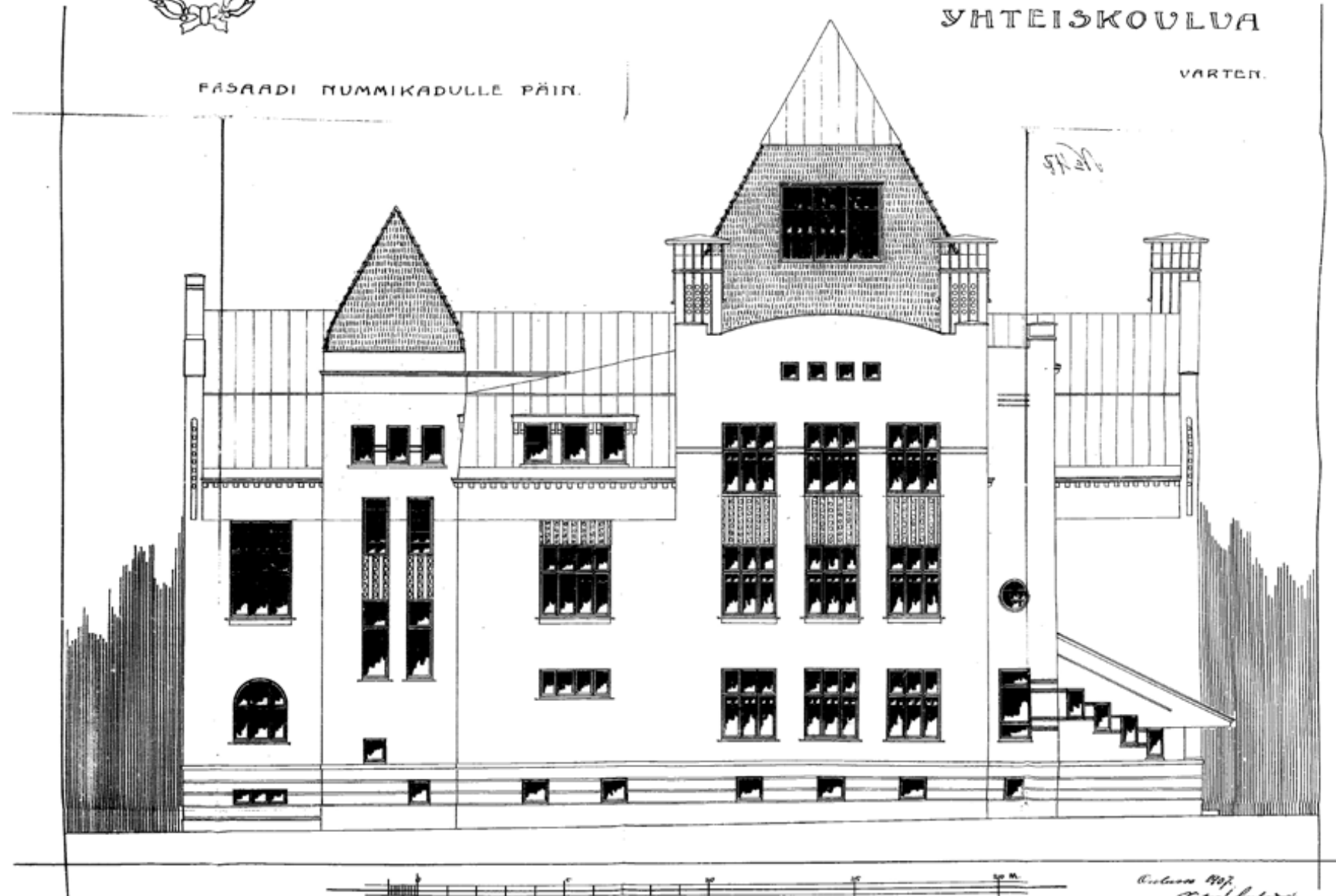
- Julkisivu-, leikkaus- ja pohjapiirustukset

PIIRUSTUS TÖRTILLÄ N:o 2 OULUN KAUPUNKI RA' SUOMALAISTA
 I:554 05055A KENNETTÄVÄÄ

YHTEISKOULUA

FASAADI NUMMIKADULLE PÄIN.

VARTEN.

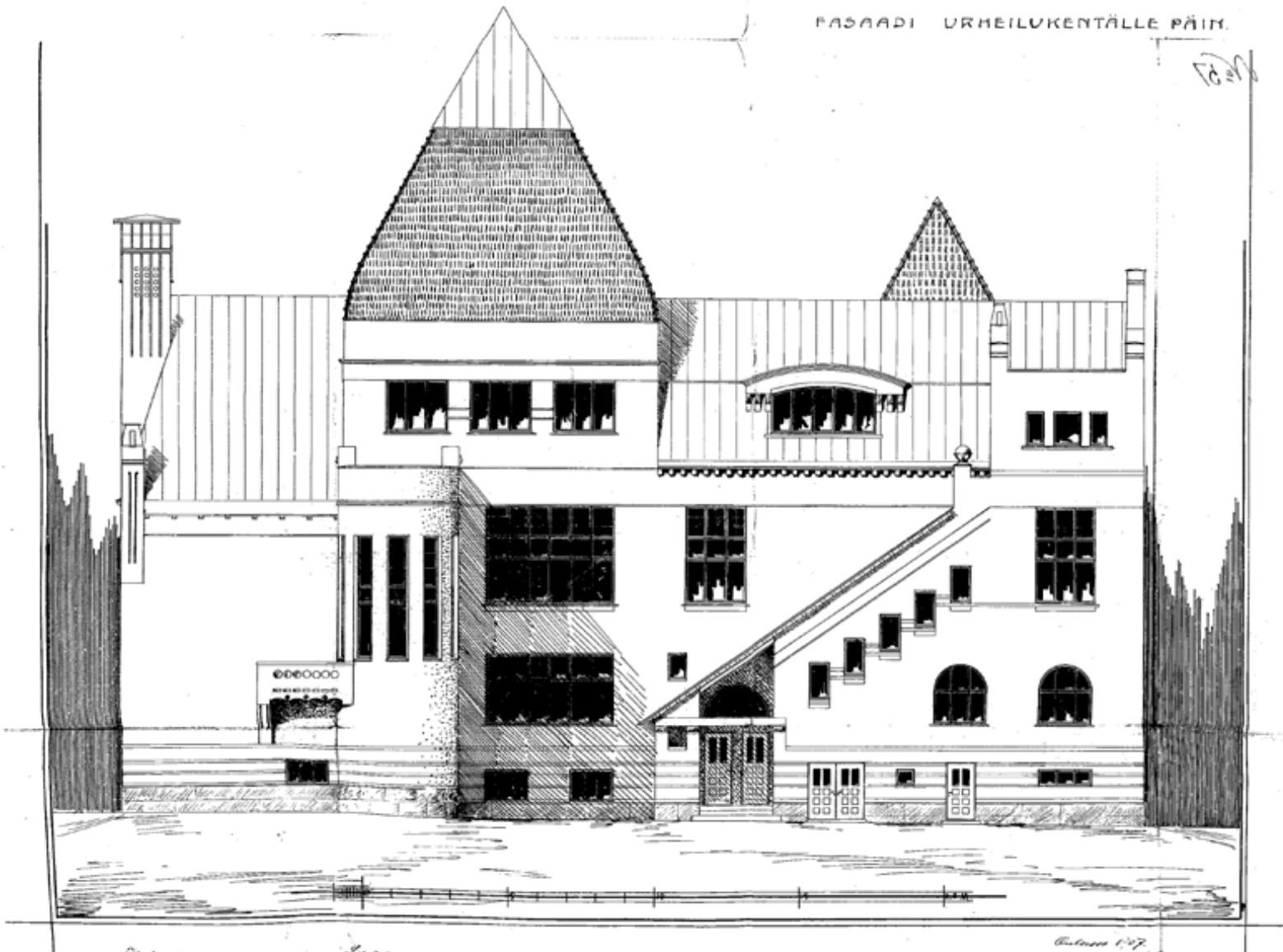
*Tämä on piirustus - Linnakalitus
 tässä on mainittu päätökset työtöistä
 nyt ja muutettaviksi ohjeistuneet. Uuden*

*Oulu 1907
 Peter / Andersson*

 PIIRUSTUS IORTILLE N:o 2 OULUN KAUPUNKI RA-
 KENNETAVALTA SUOMALAISTA

YHTEISKOULUA VÄR.

PASAADI URHEILUKENTÄLLE PÄIN.

*Tämä on nyt piirustettu on Linnankatu
 katu linnun astorinallaan päättyä puu*

*Antons 1917
 Pöytä / Antons*

P IIRUSTUS TONTILLE
KAUPUNKIA RAKEN-
YHTEISKOULUA

N° 2, X^m OSASSA OULUN
NETTAVAA SUOMALAISTA
VARTEN.

LEIKKAUS A-B.

